

דרישה וחקירה

להערות והצטרפות לרשימת התפוצה, יש לפנות לעורך: יהושע לינטופ בכתובת: lintop200@gmail.com

תוכן הענינים

'תשובות מרן שר התורה' (עמ' 2): עניני הנוכה.
'מתיקות התורה' (עמ' 3): האם חייב אדם להכניס עצמו למחלה, כדי שיוכל לקיים מצוה דרבנן?
נדב מנורת כסף גדולה לביכנ"ס והיא מפריעה ליושבים לצידה, האם טענתם טענה? האם עדיף להדליק נר הנוכה בבית הכנסת במנורה של רבים? האם מותר להדליק נרות הנוכה בשמן של תרומה טמאה? עיטר סוכה בנרות דולקות וכבו, האם מותר להשתמש בהם אחר סוכות? ומה הדין בנר הנוכה?

'מתיקות שבת הארץ' (עמ' 5): כחודש אחרי השמיטה, צלצל השותף לשעבר למרדכי, וסיפר לו בעצב שלא רק שלא הרויח מאי שמירת השמיטה, אלא להיפך. הוא הגיע למצב פשיטת רגל, וכעת הבנקים עומדים להוציא את קרקעותיו למכירה כדי לכסות את החובות...

'כבוד שמים' (עמ' 6): הכומר החל לזעוק בפני המלך, שמאחר שהיהודי לא ענה אמן על ברכתו, לא תתקיים הברכה. כשהתברר למלך, שהרב היהודי לא ענה אמן, ציווה להורגו במיתה משונה מאד, וגירש את היהודים מארצו...

'פניני פרשת השבוע' (עמ' 7): אי אפשר לתאר את המאבק שהתחולל באותם רגעים בלבו של ר' יצחק. הן נכספה וגם כלתה נפשו למפטיר, הרי

הסכים להשקיע בו הון רב רק בשל הסגולה העצומה הטמונה בו...

'שתולים בבית ה' (עמ' 9): כמו מטמון שהטמין השם יתברך עבורו בתורה מהוראותיו של החזון איש מי מנסה להפריע לאדם למלא את תפקידו הייחודי?

'ליקוטים וסיפורים נפלאים' (עמ' 10): משולם לא רצה לעשות מאומה על דעת עצמו, לכן ניגש אל הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר וביקש את עצתו, במה לעסוק ובאיזה אופן לעסוק. כמו כן ציפה שהרבי יברכו בהצלחה בכל מעשי ידיו. "האם ראית פעם ציפור ביער?" הפתיע אותו הרבי בשאלה שלא ממין הענין...

'נפלאים מעשיר' (עמ' 13): יום אחד הוא נכנס לחדר ובדיוק באותו רגע צונח דלי של מלט ומלכלך את כל החדר... הוא מודיע לאשתו "זהו, הגיעו מים עד נפש, יש גבול לכל דבר, אני מוציא לך צו הפסקת עבודה מיידית". אשתו אומרת בשקט: "אולי זה קנאה? אולי לא כדאי לעשות את הצעד הזה?"

'סיפור ושאלה בציודו' (עמ' 16): באותה שעה רציתי לזעוק בכל כוחותי: "רבוננו של עולם, הלוואי והמיטות בביתי יהיו מלאות במשאיות חול! שאזכה לילדים שילכלכו את הבית ויפזרו את הסדר השורר בו! אשמח לישון על אדמת חול, אם זה יועיל במשהו שאזכה לילדים..."

'אוצר היסודות והחקירות' (עמ' 4): מעשרות - שינוי הסדר המבזבז אל יבזבז יותר מחומש.

'אורות אילת השחר' (עמ' 15): כמה יש להיזהר מלהתפלל ביחידות חיזוק בתפילה.

'שמחת התורה' (עמ' 20): האם מותר לבזבז יותר מחומש?

'שלום לאוהבי תורתך' (עמ' 21): כיצד היה מותר לרחל לגנוב את תרפי אביה?

'הארץ הבטחון' (עמ' 23): הדרך לקנין הבטחון - השבה אל הלב חשיבותו של מעשה קטן בדורינו.

והמדורים: **'שביבי חיים' (עמ' 19) 'המעיר לארץ' (עמ' 18) 'מרגליות שאול' (עמ' 22) 'מחודדים בפיר' (עמ' 24)**

תשובות מרן שר התורה

מהספר 'מועדי הגר"ח', בעריכת הרה"ג רבי מתתיהו גבאי שליט"א [באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א]

עניי חנוכה

מצוה בו בנר חנוכה

שאלה: השפת אמת שבת כ"א כתב שבנ"ח לא אמרי' מצוה בו יותר מבשלוחו כיון שהוי חובת בית.

תשובה: לא מסתבר.

ואכן במג"א ס' תרע"ז שגם בנ"ח אמרי' מצוה בו, ועיין בס' חק המלך הל' חנוכה מש"כ בהך פלוגתא וע"ע בשו"ת שבט הלוי ח"ד ס' ס"ו ומש"כ בבית מתתיהו ח"ב ס"ב אות ב'.

בית למעלה מכ'

שאלה: מי שביתו גבוה למעלה מכ' אמה, ויש מולו בתים גבוהים שרואים הנרות אם מהני.

תשובה: לא מהני.

וכן דעת החזו"א כמובא באורחות רבינו ח"ג עמ' י' אות כ"ו וידליק בפתח, וכן הקה"י בכתבי הקה"י החדשים מועד עמ' צ"ו, ומרן הגר"ן קרליץ בלקט דיני חנוכה פ"ב עמ' ל"ט ס"ז, אולם בשו"ת שבט הלוי ח"ד ס' ס"ה שיכול להדליק בביתו, וע"ע בס' מאורות נתן חנוכה ס' י"ט ובס' מצוות נר איש וביתו פ"ה הערה י"א, ובס' משנ"ב אבן ישראל ס' תרע"א, ובשו"ת משנת יוסף ח"ט ס' קס"א, ומה שהשיב מרן בס' שאלת רב ח"ב עמ' שע"א ובס' אשרי האיש ח"ג עמ' רמ"ט, ובס' מועדים זמנים ח"ו סו"ס פ"ח ובס' מגדלתו ומרומתו עצ' 340 מהני בשם הגר"ח פ' שיינברג זצ"ל.

נר חנוכה בחלון ביהכ"ס

שאלה: מי שאין יכול להדליק נ"ח כי אם בחלון ביהכ"ס אם ידליק שם.

תשובה: ביזוי מצוה.

וכ"כ בס' חוט שני חנוכה ס' תרע"א, ועמש"כ בזה בשו"ת רבבות אפרים ח"ו ס' שנ"ד אות נ"ח ובשו"ת ציץ אליעזר ח"ט ס' נ"ו ובס' נטעי גבריאל חנוכה ס"א ובשו"ת דברי בניהו חכ"ו ס' מ"ו.

אכילה קודם נר חנוכה

שאלה: מ"ט לא הוזכר בשו"ע שאסור לאכול קודם שמדליק נ"ח כמו בהל' לולב ושופר.

תשובה: לא בכל מצוה הזכיר זה.

קטן באכילה

שאלה: אם גם קטן יש להקפיד שלא יאכל קודם ההדלקה.

תשובה: טוב לזהר.

ובשו"ת מהרש"ג ח"ב ס' נ"ז שא"צ להקפיד בקטן, אכן בס' אמת ליעקב עמ' רנ"ב הערה 586 להחמיר, וע"ע בשו"ת רבבות אפרים ח"ד ס' קס"ג אות כ"ט.

פרסומי ניסא לגוים

שאלה: אם שייך פרסומא ניסא לגויים.

תשובה: תרמודא גוים הוי.

ועמש"כ בזה בשו"ת התעררות תשובה ח"ג ס' תנ"ז ובשו"ת אגרות משה ח"ד או"ח ס' ק"ה ובס' מועדים זמנים ח"ב ס' קמ"א, ובשו"ת פתחא זוטא ח"א ס' מ"ה ובשו"ת להורות נתן ח"ד ס' ס"ג ובשו"ת משנה שכיר ח"ב ס' ר' ובס' ברכת שמעון מועדים, ומש"כ מרן שליט"א בס' טעמא דקרא לחנוכה ובשו"ת דברי בניהו חכ"ב ס' מ"ט.

ימין בחלון

שאלה: מי שמדליק בחלון אם יש ענין להדליק בימין כמו בפתח.

תשובה: כן.

וכ"כ בס' חוט שני חנוכה עמ' ש"ג ובס' משנת יוסף סוגיות להגאון רבי יוסף ליברמן ח"ב ס' ל"ג וכן נקט הגר"ש זצ"ל בס' מבקשי תורה ח"ד עמ' ט"ו אות ז' אכן בשו"ת בצל החכמה ח"ב ס"נ אות ו' ובעל המשנה הלכות המובא בקובץ בנתיבות ההלכה חנוכה ל"ג א"צ ימין ועי' בס' ארח כהלכה ח"א עמ' תקצ"א ובס' הליכות שלמה חנוכה פ"ד דה"ל ג' ובס' חנוכה פ"א ס"ב ובס' גם אני אודך תשו' הגר"ב דדון ס' רע"א.

2 | קובץ דרישה וחקירה (גליון קל) ויצא תשפ"ב

חלון בפרסומי ניסא, או פתח

שאלה: אם בחלון יש פרסומא ניסא יותר מפתח הבית היכן ידליק.

תשובה: בחלון.

ועמש"כ בשם מרן שליט"א בס' תורת המועדים ס' תרע"א ס"ק י"ג שכן נהג החזו"א וע"ע בזה בשו"ת משנת יוסף ח"א ס' קי"ז אות ב' אכן בהליכות שלמה חנוכה פ"ד דה"ל אות ה' ו' ובחוט שני חנוכה עמ' ש"ו ש"ז שידליק בחוץ, וע"ע בשו"ת שבט הלוי ח"ז ס' פ"ד וכן בס' מגדלתו ורוממתו עמ' 340 עדיף חלון, בשם הגר"ח פ' שיינברג זצ"ל.

פרסומי ניסא או מזוזה

שאלה: אם פרסומא ניסא עדיף על דין להדליק כנגד המזוזה.

תשובה: דוחה.

ועמש"כ בזה בשו"ת מנחת יצחק ח"י ס' נ"ב ובשו"ת משנת יוסף ח"א ס' קי"ז.

נכבה ע"י הרוח

שאלה: אם הדליק נ"ח במקום שיש רוח חזקה ונכבה אם ידליק בבית ואח"כ יעביר לחוץ.

תשובה: ידליק בבית ולא יעביר.

ובקו"ל חנוכה ומגילה כתב בשם הגר"ז זצ"ל שידליק בבית ואח"כ בחוץ, ותמה בזה בס' מועדים זמנים ח"ח עמ' ק"ד, ועמש"כ בביאור פלוגת מרן שליט"א והגר"ז בשו"ת משנת יוסף ח"י ס' קכ"ו אות ב'.

דעת החזו"א בפתח החצר

שאלה: האם לפי החזו"א מי שמדליק בפתח החצר של הבית לא יצא ונחשב כאילו שהדליק ברה"ר.

תשובה: נכון.

ועיין בזה בשו"ת הלכות ס' תרע"א ס' י"א ובדינים והנהגות לחזו"א פכ"א אות א' ובס' תורת המועדים ס' תרע"א ובס' ברכת אברהם שבת כ"א ע"ב ובדרך אמונה פ"ד ממעשר הי"ד בביהו"ל, ובס' נר חנוכה פ"א ס' ט"ו ס"ק מ"ד ובשו"ת אז נדברו ח"ה ס' ל"ט.

דעת החזו"א לכבות נר חנוכה

שאלה: מדוע החזו"א כיבה הנ"ח לאחר חצי שעה, מה איכפת לו שידלק יותר.

תשובה: אין צריך יותר.

בס' אורחות רבינו ח"ג עמ' ט"ו מובא שהחזו"א כיבה, וכן בס' הוראות והנהגות עמ' ס"ד ועמש"כ בדעת החזו"א בס' חוט שני חנוכה ובאורחות רבינו שם, ובס' מעשה איש ח"ד עמ' ק"ל, וכן נהג הח"ח לכבות כמובא בס' מאיר עיני ישראל ח"א עמ' 62, ועיין בערוך השולחן ס' תרע"ב ס"ט וע"ע בשו"ת רבבות אפרים ח"ה ס' תל"ב אות ד' ס' רס"ג ובשו"ת דברי מנחם ח"ד ס' מ"א ובשו"ת שבט הלוי ח"א ס' קפ"ז ח"ב ס' פ"ב ומש"כ בבית מתתיהו ח"ב ס' כ"א.

עוד בענין הנ"ל

שאלה: צ"ע ממש"כ המאירי אם מוסיף מוסיפין לו הרי שיש קיום מצוה אף אחר זמנו.

תשובה: הפוסקים לא הביאו.

ועיין במג"א ס' תרע"ב סק"ג ובאר שם אות א' ג' והב"ח שם, אכן בשו"ת שאילת יעבץ ס"ד שיש קיום מצוה כ"ז שהנרות דולקים אף יותר מזמנו, וכן מבואר בשו"ת אבני נזר או"ח ס' תק"ד, וע"ע בס' גיליוני הש"ס שבת כ"א ובס' יומין דחנוכה ס' תרע"ב ובס' תכלה רגל מהשוק עמ' צ' מש"כ בשם מרן שליט"א.

עוד בענין הנ"ל

שאלה: מ"ט החזו"א לא כיבה הנ"ח ביום אחרון של חנוכה ורק בשאר ימים.

תשובה: נראה כמבזה.

מתיקות התורה

מאצרותיו של הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

העבודה שלא תיעשה בשינוי אלא בדרך הנות, עכ"ד. [יעוין בהרחבה במש"כ לקמן (בדף נט ע"א) בענין חולה פרקינסון בקידוש]. ולכאורה הוא הדין בבית הכנסת, ואמנם כלל בציבור מצווה במצות 'ואנוהו', אולם כיון שמצינו שמקום מרווח ונוח הוא חלק מהכשר העבודה, אזי אין לקבל את המנורה החדשה המפריעה לרווחת המתפללים, וצ"ב.

והנה בתשובת משאת בנימין (סימן ד) דן בשאלה דומה בדבר אדם שהיה לו מקום בבהכ"ס ונפטר, ורצו הקהל להעמיד מנורה סמוך למקומו והניחו לו מקום פנוי, אלא שהיורשים טוענים שאינם רוצים שיעשו להם דוחק ואפילו שעדין נשאר מקום מ"מ רצונם שיהיה להם ריוח הרבה וכו'. וכתב המשאת בנימין שהדין עם הקהל ואין היורשים יכולים לעכב. וראיתו שטענת דוחק ורבו הדרך הוא דוקא בצרכי יחיד, אבל בביהכ"ס בעבודת הש"י לאו גריעותא וחסרון הוא, רק אדרבא מעליותא הוא, כדאמרין בברכות (דף ו ע"ב) אגרא דכלה דוחקא. וגדולה מזו אמרו שלפעמים חייב אדם לעשות איסור קל כדי שלא יעשה חבירו איסור גדול כדאמרין בפרק בכל מערבין וכו'. נתברר לן גבי מצוה דרבים כופין אותו לעשות איסור קל אפילו הרבים פושעים. ועוד כתב לחלק מתשובת הריב"ש בין תשמיש של מבוי לתשמיש של ביהכ"ס. שבמבוי הוא הילוך עם תשמיש ובביהכ"ס הוא הילוך ללא תשמיש. שמעינן מזה שמיצר שהחזיק בו יחיד מותר לקלקלו ושבקינן ליה רוחא כדי צרכו ואינו יכול לומר בעינא ריוח הרבה, וכל שכן בביהכ"ס דתשמישי קדושה ועבודת הש"י הם וריבוי הדרך וצר ודוחקא לאו גריעותא הוא אלא מעליותא, עי"ש. מכל זה שמעינן שטענות של דוחק וריבוי הילוך אינם טענות בביהכ"ס.

ואולי יש לחלק שדברי המשאת בנימין אמורים במנורה שמרבה אור בביהכ"ס ונאמר כבוד את ה' באורים, ולא היה מנורה באותו מקום כלל והמקום היה חשוך, משא"כ בנידון שאלתנו שרוצים להגדיל המנורה באותו המקום לכבוד המצוה מי ימר דמותר. אך יתכן שאינה טענה שהרי דוחקא בביהכ"ס לצורך הרבים לאו טענה היא כלל [שהרי זה קלי ואנוהו שייך גם בחיוב של הקהל]. וצ"ב (יומא לג, ב).

האם עדיף להדליק נר חנוכה בבית הכנסת במנורה של רבים?

שאלה. אדם יחיד שראה שבבית הכנסת יש מנורה להדלקת נר חנוכה, אך היא קטנה ולא כל כך מכובדת, ולכן רצה להשאיל את המנורה הפרטית שלו לבית הכנסת, ונסתפקו הגבאים אם לקחת את הנדבה ממנו, כי אולי עדיף להדליק על מנורה שקנו מכספי הרבים? תשובה. כתב הערוך השלחן (סימן קנד ס"ח) בשם ספר חסידים, טוב יותר שכל מצוה תיעשה על ידי רבים מעל ידי יחיד, והיחיד שמעכב ואינו רוצה שיהיה לאחרים חלק בהמצוה יענש, עכ"ל. אלא שיתכן שבמנורה להדלקת נר חנוכה יש להעדיף את המנורה הגדולה שעל ידו יהיה יותר פרסום הנס (יומא לט, א).

האם מותר להדליק נרות חנוכה בשמן של תרומה טמאה?

שאלה. כתב הרמב"ם (פ"א מהלכות תרומות ה"א) שמותר לכהן להדליק שמן של תרומה שנטמא, וכמו שנאמר במסכת יבמות (דף עד ע"א) ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי, בשתי תרומות הכתוב מדבר, אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה, ואמר רחמנא, לך,

קובץ דרישה וחקירה (גליון קל) ויצא תשפ"ב | 3

האם חייב אדם להכניס עצמו למחלה, כדי שיוכל לקיים מצוה דרבנן?

שאלה. אדם שאם יקיים מצוה דרבנן יחלה, האם חייב להכניס עצמו למחלה שאין בו סכנה כדי לקיים את המצוה?

תשובה. כתב השו"ע (סימן תעב ס"י) "מי שאינו שותה יין מפני שמזיקו או שונאו צריך לדחוק עצמו ולשתות לקיים מצות ארבע כוסות", וכתב המשנ"ב (ס"ק לה) דאין בכלל זה כשיפול למשכב מזה, והטעם כתב שער הציון (ס"ק נב) "דאין זה דרך חירות", ומשמע דאי הוה דרך חירות היה חייב להכניס עצמו אף לחלות כדי שיקיים המצוה.

אלא דאפשר להביא ראיה להיפך דהנה איתא בפסחים דף קח ע"ב שתאן חי יצא, אמר רבא ידי יין יצא ידי חירות לא יצא, ומשמע דיש במצוה שני דינים, א. שתיית ארבע כוסות, ב. מצות חירות, וא"כ למה כתב המשנ"ב דלא ישתה כשיפול למשכב, משום דלא הוי חירות, שיקיים מצות ארבעה כוסות בלא חירות, אלא דכל זה הוא לשיטת הרשב"ם דפירש שיצא ידי ארבע כוסות,

אבל לא בשלימות, אבל בתוס' (ד"ה ידי) פירשו, ידי יין יצא, היינו שמחת יום טוב.

ונראה דאף לפי המשנ"ב דוקא בארבעה כוסות שהוא משום פרסומא ניסא וחייב למכור כסותו, היה הו"א שצריך לקיים את המצוה אף שיהיה חולה, אבל בשאר מצוות יתכן שאין חייב להכניס עצמו למחלה עבור זה.

ולפי זה אולי בנר חנוכה צריך להדליק בחוץ, גם כשקיים חשש שמא יצטנן, כי לפרסומי ניסא אולי חייב אדם להיכנס למחלה, ודרך חירות אין בזה, (הרב מאיר דינר). (פסחים קח, ב).

נדב מנורת כסף גדולה לביכנ"ס והיא מפריעה ליושבים לצידה, האם טענתם טענה?

שאלה. בית כנסת קבלו בתרומה מנורה גדולה מכסף לחנוכה ורוצים להעמידה מצד דרום של ארון הקודש, אך היושבים באותו מקום ששם היתה ממוקמת המנורה הישנה טוענים שגודלה של המנורה החדשה תפריע להם במשך שמונת הימים שלא יוכלו להניח במקום סטנדר וגם לפסוע אחורנית, והציבור טוען שהמנורה הגדולה היא כלי מצוה ולכן אין להתחשב עם אלו שמפריעה להם קצת, עם מי הדין?

תשובה. נאמר במסכת יומא דף לג ע"ב "שלחן בצפון משוך מן הכותל שתי אמות ומחצה", ופרש"י (ד"ה משוך מן הכותל) "מרוחק מן הכותל צפוני שתי אמות ומחצה שיעור דרך שני כהנים זה אצל זה המסדרין שתי מערכות של לחם הפנים בשבת, ומצוותו לסדרן ולסלקן יחד. וארבעה נכנסין שנים מצד זה של שלחן לסלק את המערכה הישנה של לחם הפנים ושנים מצד זה לסדר החדשה", עכ"ל. שמעינן מינה דבעינן שיהיה מקום מרווח לכניסת הכהנים, שהרי רוחב אדם הוא אמה, והוסיפו עוד חצי אמה, כדי שילכו ברווח. וה"ה בעניננו לכאורה צודקת טענת המתפללים שרוצים מקום מרווח לתפילה. ויש לדחות, כי בשעת הילוך בני אדם אי אפשר ללכת צמוד וחייבים ליתן רווח מועט של חצי אמה בין ההולכים, וכלשון המנחת חינוך (מצוה צה אות יא ד"ה והטבעות) 'ובפחות מזה דהיינו ברוחב, לא היו יכולים לילך שני אנשים', וצ"ל לך גם בסידור לחם הפנים (מצוה צז אות ז ד"ה והיה).

ונראה להצדיק טענת המתפללים למקום מרווח ונוח כעין מה שכתב החזו"א במצות נתינת הדם על מזבח הזהב (יומא סימן קכו אות לח ד"ה שם ועל כולן) וז"ל: ואפשר דחכמים קבעו חובה לעשות מה שנוח לו שזו כבוד

השמן נתקדש בכלי שרת קודם נתינתו במנורה וממילא חל מיד איסור השתמשות מן התורה, משא"כ בחנוכה האיסור הוא רק מדרבנן ויתכן שעצם ההדלקה היא השימוש, ורק הבעיה מצד מותר השמן]. עכ"פ שמענו מדבריהם שיש איסור לגרום לשמן של שרפה שיהיה אסור בהנאה, וכן הנאה של מצוות הדלקת נר חנוכה לא מיקרי הנאה. ועל פי שיטתם לכתחילה אין להדליק נרות חנוכה בשמן שרפה. ואין הכי נמי לשאר כל הפירושים הדבר מותר לכתחילה (יומא פג, א).

עיטר סוכה בנרות דולקות וכבו, האם מותר להשתמש בהם אחר סוכות? ומה הדין בנר חנוכה?

שאלה. עיטר את הסוכה בכוסיות מלאות שמן דולקות, מטרתו לא היתה להשתמש באור, כי אם לנוי סוכה, ליפותה ולחבבה, והנרות כבו האם מותר להשתמש בשמן אחר סוכות לתשמיש חול?
תשובה. נאמר במסכת סוכה דף י ע"ב שנוי סוכה אסור להסתפק מהן עד מוצאי יום טוב. וכתב הרמב"ן במסכת שבת (דף כא ע"ב) וז"ל: מצאתי למקצת הגאונים ז"ל שאמרו שאם כבתה [נר של חנוכה] ונשאר שמן בנר ביום הראשון מוסיף עליו ומדליקו ביום שני, וכן שאר הימים, ואם נשאר בה ביום האחרון עושה לו מדורה ושורפו במקומו, שהרי הוקצה למצותו. ואם קבלה היא נקבל, ונאמר דלא דמי לעצי סוכה ולנוי סוכה שמותרים אחר החג, משום דהתם מתחילתו לא נתנם אלא למצות החג ודעתו עליהם לאחר כך, אבל הכא [בנר חנוכה] דעתו היה שיכלה כל שמן שבנר... הלכך מכיון שהוא נתנו והקצהו שיכלה במצוה נאסר לו לעולם כמי שהקדישו לשמים... עכ"ל.
לכאורה לפי זה בעניננו מאחר והקצה את כל השמן שידלק עד גמר סוכות הוקצה למצותו ודומה לנר חנוכה שצריך לשורפו במקומו (סוכה י, ב).

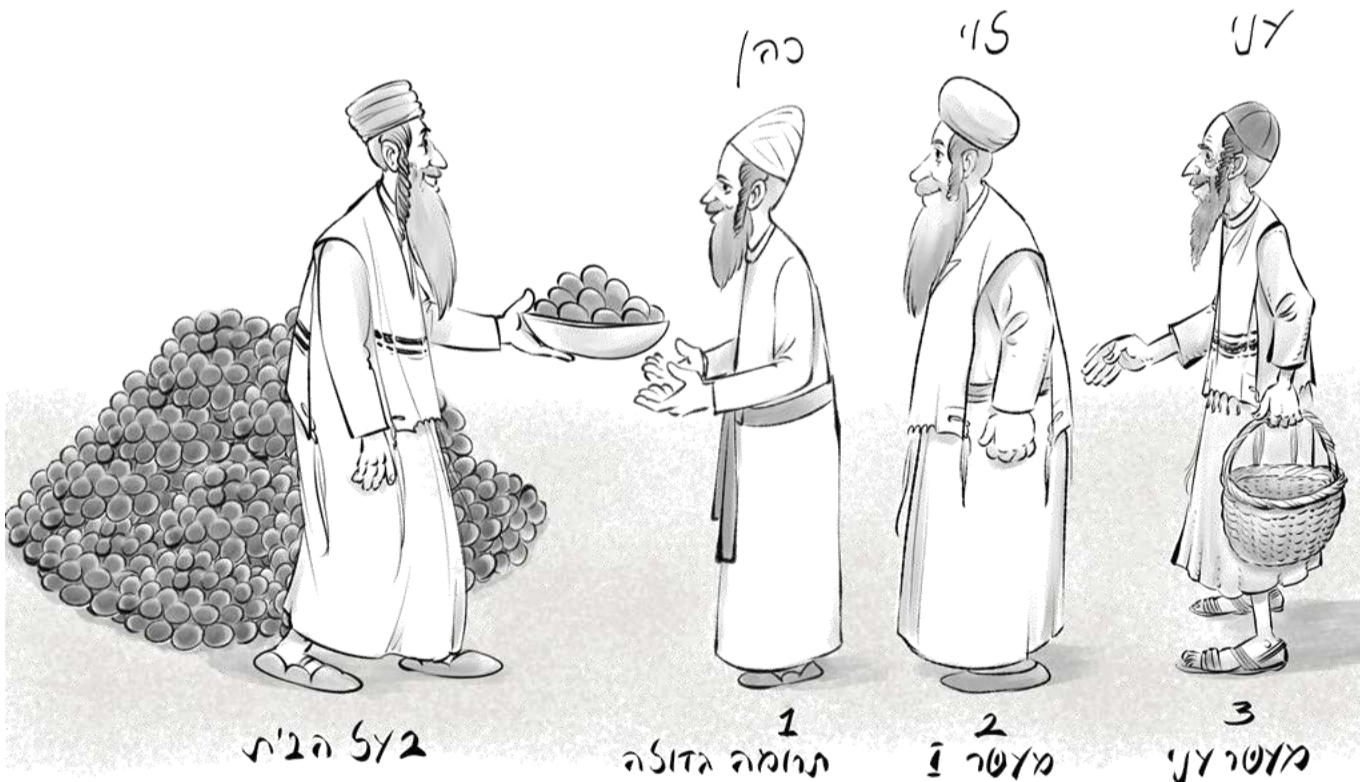
שלך תהא להסקה תחת תבשילך. ויש להסתפק האם מותר לכהן להדליק בשמן זה נרות חנוכה, או שמא אסור לו משום שאסור ליהנות מאור הנרות, ונמצא שגורם איסור הנאה לתרומה?

תשובה. נאמר בירושלמי סוף תרומות "מהו להדליק שמן שריפה בחנוכה אמרין דבי רבי ינאי מדליקין שמן שריפה בחנוכה, אמר רבי ניסא אנא לא אנא חכים לאבא, אימא הוה אמרה לי אבוך הוה אמר מי שאין לו שמן של חולין מדליק שמן שריפה בחנוכה". ונחלקו הפירושים בביאור שמועה זו. הרבה מרבתינו פירשו שהנידון היה אם מותר לישראל להדליק נר חנוכה בשמן שריפה בלי רשות כהן משום שמצוות לאו ליהנות ניתנו או לא. וכן יש מרבתינו שלמדו שהספק היה אם מותר לכהן להדליק נר חנוכה או לא משום כתותי מיכתת שיעוריה וחסר בשיעור השמן. ולפי מהלכים אלו אין הכי נמי היה פשוט שאין בעיה לכהן להדליק, למרות שנאסר השמן בהנאה משום נר חנוכה. וכן משמע ברמב"ם (פי"א מהלכות תרומות ה"ח) שרק לישראל אסור לכתחילה להדליק נרות חנוכה בשמן של תרומה טמאה, אך לכהן לכאורה מותר לכתחילה.

איברא בהגהות של האדר"ת ב'טוב ירושלים' כתב לבאר את הירושלמי שהספק היה בכהן מצד מה שגורם לשמן שיהיה אסור בהנאה. וכעין זה כתב גם בפני יהושע בשבת (דף כא ע"א) במהלכו השני, וז"ל: "אלא דלכאורה היה נראה לי עוד טעם אחר דשמן שריפה אסור להביאו לבית הפסול או להפסידו וכיון דקי"ל מותר השמן שבנר חנוכה עושה לו מדורה בפני עצמו ושורפו הרי מפסידו ומביאו לבית הפסול... ולפי מ"ש אתי שפיר דאתא למעוטי שמן שריפה דאין מדליקין במקדש, דאפילו למאן דאמר טומאה הותרה בציבור ושרי להדליק בטומאה, אפילו הכי אסור להדליק שמן שריפה במקדש, משום שמביאו לידי פסול שאסור בהנאה ולהשתמש לאורו, כן נראה לי נכון", עכ"ל. [וצ"ב למה במקדש כתב שהאיסור הנאה בשעה שהנר דולק, ואילו בחנוכה כתב שהאיסור הנאה הוא רק מצד מותר השמן. ויתכן שבמקדש

אוצר היסודות והחקירות

מרבתינו מעתיקי השמועה בכל חלקי התורה מהספר 'דרישה וחקירה' בעריכת יהושע לינטופ ניתן להשיג ברשת 'יפה נוף' במחיר השווה לכל נפש. להזמנות: 1599-581-581

י"כל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך" (כח, כב) מעשרות - שינוי הסדר

המקדים תרומה לבכורים מעשר ראשון לתרומה ומעשר שני לראשון אף על פי שהוא עובר בלא תעשה מה שעשה עשוי שנאמר (שמות כב, כח) 'מלאתך ודמעך לא תאחר' (תרומות פ"ג מ"ו).

האם הוא דין בסדר המעשרות, שכך הוא סדר המעשרות ואין לשנותו. או שהוא דין בחמור וקל, שכיון שתרומה יותר חמורה ממעשר ראשון, יש להקדימה.

משאת משה (פסחים ס"ד נ ד"ה ואשר).

המבזבז אל יבזבז יותר מחומש

א"ר אילעא: באושא התקינו, המבזבז - אל יבזבז יותר מחומש. תניא נמי הכי: המבזבז - אל יבזבז יותר מחומש, שמא יצטרך לבריות.

ומעשה באחד שבקש לבזבז [יותר מחומש] ולא הניח לו חבריו, ומנו, רבי ישבב. ואמרי לה רבי ישבב, ולא הניחו חבריו, ומנו, רבי עקיבא. אמר רב נחמן, ואיתימא רב אחא בר יעקב: מאי קרא 'וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך' (בראשית כח, כב). והא לא דמי עישורא בתרא לעישורא קמא. אמר רב אשי: אעשרנו לבתרא כי קמא (כתובות נ, א).

לעולם לא יקדיש אדם ולא יחרים כל נכסיו, והעושה כן עובר על דעת הכתוב, שהרי הוא אומר (ויקרא כז, כח) 'מכל אשר לו', ולא 'כל אשר לו', כמו שבארו חכמים (ערכין כח, א); ואין זו חסידות אלא שטות, שהרי הוא מאבד כל ממונו ויצטרך לבריות, ואין מרחמין עליו. ובזה וכיוצא בו אמרו חכמים (סוטה כ, א) 'חסיד שוטה' מכלל 'מבלי עולם'; אלא כל המפזר ממונו במצות אל יפזר יותר מחומש, ויהיה כמו שצוו נביאים (תהלים קיב,

ה) מכלכל דבריו במשפט, בין בדברי תורה בין בדברי עולם (רמב"ם פ"ח מהל' ערכין וחרבין ה"ג). [וראה עוד ברמ"א (יו"ד רמט, א) שהביא דין זה לענין צדקה].

ואם יוכל להציל עצמו בכל אשר לו, צריך ליתן הכל, ולא יעבור לא תעשה (רמ"א יו"ד קמ, א).

מבואר, שלצורך קיום מצות עשה צריך להוציא עד חומש מנכסיו, וכדי שלא לעבור על לאו צריך למסור כל ממונו.

ויש לחקור, האם עיקר החילוק הוא בין לאו לעשה, או שעיקר החילוק הוא בין אופן שעובר בשב ואל תעשה, לאופן שעובר בקום ועשה.

ונפקא מינה בלאו שעובר עליו בשב ואל תעשה, כגון 'בל יראה' (שמות יג, ז).

שיעורי הגרי"ג אדלשטיין (סנהדרין יח, ב ד"ה בגדר, עמ' קפח).

מתיקות שבת הארץ

פנינים וסיפורים בעניני השמיטה, מתוך הספר 'ומתוק האור' - שמיטה מאוצרותיו של הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א כחודש אחרי השמיטה, צלצל השותף לשעבר למרדכי, וסיפר לו בעצב שלא רק שלא הרויח מאי שמירת השמיטה, אלא להיפך. הוא הגיע למצב פשיטת רגל, וכעת הבנקים עומדים להוציא את קרקעותיו למכירה כדי לכסות את החובות...

מיד הבנתי - לחרדתי - שאת הסחורה הזו אין מי שיקח אפילו בלי כסף! הפגם הזה של הנקודות השחרות הוא פגם נדיר. אלו לא הפתמים הפהים המצויים שמופיעים בתפוחי אדמה, אלא בנקודות שחרות שנגראות כמו נקודות חן - אבל הן ממש בלי חן... אפילו תפוח אדמה אחד טוב לא גדל לי. נסיתי לשוק משלוח אחד אבל כמובן החזירו לי את הסחורה. עד שיצאתי מהנזק הזה, לקח לי הרבה זמן.

חשבתי שלא אשמר שמיטה ואצא מהחובות, אבל בסוף שקעתי בחובות חדשים... אמרתי לעצמי: זה משמים! בגלל שלא שמרתי שמיטה!

מאז לקחתי על עצמי בלי נדר, להתייחס לשמיטה כפי שאני מתייחס לשבת, כמו שפעם בשבעה ימים אנו נחים ומקיימים ענג שבת, אז גם פעם בשבע שנים מקיימים שמיטה. השמיטה הבאה כבר תהיה השמיטה הששית שאשמר.

הספור שלי ידוע לחברים שלי במושב, כלם יודעים מזה, אבל זה לא הופך החוצה. בשמיטה הקודמת עבדתי בתור משגיח, אבל גם הנה לי זמן ללמד.

זה עולם אחר: ללמד גמרא, חק לישראל... איך אני אגדיר זאת, פשוט הנה לי טוב...

ואם תשאלו מנין שואבים כחות לקיום המצוה? מברא עולם. שמיטה זה הדבר הכי יפה שיש, רק צריך כחות מברא עולם לקיים אותה כהלכתה. אם עשית טוב בעולם הזה, זה תמיד יעשה לך טוב בעולם הבא. אני מודה ומתודה שלפני עשרים שנה טעיתי כאשר שתלתי את תפוחי האדמה בשנת השמיטה. טעיתי בגדול.

ספור נוסף, אחד מיני רבים המובא ב"מוסף שבת קדש", ארע עם מרדכי,

חקלאי ותיק ששדותיו גובלים ברצועת עזה. ברשותו מאה דונם של חממות בהם גדלות עגבניות עסיסיות. כמות עצומה של יבול כשרוח גדול בצדה...

"זה נסיון עצום להשבית את כל החממות לשנה שלימה" - הוא מספר. לפני השמיטה הקודמת היה לו שתף שלא הסכים לשמר שמיטה כהלכתה, והוא בקש לסמך על התרים מפוקפקים. בלית ברירה הם חלקו את השתפות, אותו חקלאי פנה לדרכו, עבד את שדותיו בשנת השמיטה, כשמרדכי השביתם ללא פשרות.

כחודש אחרי השמיטה, צלצל השתף לשעבר למרדכי וספר לו בעצב שלא רק שלא הרויח מאי שמירת השמיטה, אלא להיפך. הוא הגיע למצב פשיטת רגל, וכעת הבנקים עומדים להוציא את קרקעותיו למכירה כדי לכסות את החובות.

"הלואי והייתי שומע בקולך לשמר שמיטה כהלכתה" - אמר בקול דומע, "אצלך רואים במפרש שהקב"ה שולח את הברכה..."

בטול השמיטה בכל שנה

בספר חזקאל (ד, ד-ו) מצוה הקב"ה את חזקאל הנביא לשכב על צדו שלש מאות ותשעים יום כדי לכפר על עוון בית ישראל:

"ואתה שכב על צדך השמאלי ושמרת את עון בית ישראל עליו מספר הימים אשר תשכב עליו תשא את עונם, ואני נתתי לך את שני עונם למספר ימים שלש מאות ותשעים יום ונשאת עון בית ישראל, וכלית את אלה ושכבת על צדך הימני שנית ונשאת את עון בית יהודה ארבעים יום לשנה יום לשנה נתתיו לך".

מי שאינו מצליח לעמד בנסיון, ולא שומר כראוי את צווי הבורא - צרה וצוקה, תלאות ואסונות הם מנת חלקו. במיוחד במצוה זו של שבת הארץ.

תאור מפלא אודות מה שארע לאחר השמיטה לאותם אלו שלא השבתו את שדותיהם, מובא ב"מ"ז בהקדמתו לספרו על הלכות שמיטה:

"וזה לכם לדעת, אשר אחר חלוף השמיטה הראשונה בשנת תרמ"ט, שלח הקב"ה בשנה שלאחריה חגב וארבה, ויאכלו את כל תבואת הארץ, ויצאו כלם נקים. ובשנת תרנ"ז, אחר חלוף השמיטה של שנת תרנ"ו, שלח הקב"ה מן השמים משלחת עכברים, חמרים חמרים, וישחיתו כל התבואות. ואחר שנת תרס"ג שלח הקב"ה חלי-רע, רחמנא ליצלן, וגם דבר גדול על בקר וצאן, ונתרוששו כל היהודים במושבות.

וכאשר אמרו חז"ל על הפסוק (איוב לג, כט) 'הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבר', פעם ראשונה, שניה, שלישית - מוחלין לו, רביעית אין מוחלין לו. ואכן, לאחר חלוף השמיטה הרביעית של שנת תר"ע, נתדלדלו ישראל באפן שרוב הגרנות נשרפו באש. סבה גלויה מן השמים. והברכה לא הוציאו יותר מן הזריעה. והיה דבר גדול על המקנה באפן נורא מאד מאד.

ובשנה השביעית עצמה נתחדשו גזירות על ישראל, והדלות מצד שני, עד שיצאו שלישי יהודים מן הארץ. ומי יודע עוד כמה העומדים לצאת אם היו להם הוצאות הדרך. גם בשבוע הזה יצאו חמשה אכרים מסמוך לפה, ויטשו את אדמתם וילכו ויתפזרו לכל רוח, עד שהגויים הערבים אומרים שמעת שנכנסו ישראל לארץ נשתלחה מארה, והארץ פסקה לתן יבולה, אוי לאזנים שקף שומעות".

ספורו של רפאל מור יוסף המופיע ב"מוסף שבת קדש" ממחיש גם הוא שמחלול השמיטה רק מפסידים.

שדותיו של רפאל ממקמים בנגב במושב "שדה צבי", בו התגורר שלושים שנה. אחר כך עקר לנתיבות, אך הוא ממשיך לעבד את שדותיו במושב. את שנת השמיטה תש"מ שמר רפאל כראוי.

לקראת השמיטה הבאה שחלה בשנת תשמ"ז הוא מצא את עצמו בקשיים כלכליים:

נקלעתי לחובות ואף על פי כן קבלתי על עצמי לשמר שמיטה. אבל בסוף... מה שקרה בסוף, זה שהרגשתי שאני לא מסגל. החובות לחצו עלי, ושאלתי את עצמי: מה אני עושה עכשו? האם אני יכול לשמר הפעם את השמיטה?

שמירת שמיטה בימינו דורשת מסירות אמתית! דגמא קטנה: ראשית יש ציוד חקלאי חדיש כמו טרקטורים שצריך להעביר תשלומים על רכישתם גם במשך שנת השמיטה. אם הכלים שובתים מנין תקח כסף לשלם עליהם? שנית, את הפועלים הזרים אנו מקבלים בהקצאות. בשנה שאני עובד ומעסיק פועלים לוקחים ממני את העובדים, ובתם שנת השמיטה יהיה עלי להתחיל את כל הפרוצדורה הזו מחדש.

לא עמדתי בנסיון וזרעתי חמשים דונם תפוחי אדמה. לא אשכח כיצד בקשו ממני, אפילו התחננו: אל תזרע! הייתי נתון בדילמה קשה, האם לזרע? ואולי לא? בסוף יצר הרע התגבר... תפוחי האדמה נבטו, התפתח אצלם גם "נוף" יפה. הפקעות נוצרו גדלו והבשילו. הכל היה נראה טוב ויפה, צמח יבול מדהים, אבל איך שאני מתחיל לאסוף את תפוחי האדמה, אני מגלה שהם מלאים בנקודות שחרות.

מבאר רש"י (ויקרא כו, לה) שהעוון שעליו היה צריך הנביא יחזקאל לכפר הוא עוון השמטה. מאז שנכנסו ישראל לארץ ועד שגלו עשרת השבטים חלפו שלש מאות ותשעים שנה, ובני יהודה הכעיסו לפניו ארבעים שנה משגלו עשרת השבטים עד שנחרבה ירושלים, והוא שנאמר ביחזקאל: "ואתה שכב על צדך השמאלי וגו', וכלית את אלה ושכבת על צדך הימני שנית, ונשאת את עון בית יהודה ארבעים יום". ונבואה זו נאמרה ליחזקאל בשנה החמישית לגלות המלך יהויכין.

ובמסכת סנהדרין (לט, א) מביאה הגמרא: "אמר ליה ההוא מינא לרבי אבהו, אלהיכם גחכן הוא, דקאמר ליה ליחזקאל 'שכב על צדך השמאלי, וכתוב: 'ושכבת על צדך הימני'".

והשיב לו רבי אבהו: "אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, זרעו שש והשמטו שבע, כדי שתדעו שהארץ שלי היא, והן לא עשו כן, אלא חטאו וגלו. מנהגו של עולם, מלך בשר ודם שסרח עליו מדינה, אם אכזרי הוא - הורג את כלו, אם רחמן הוא - הורג חצים, אם רחמן מלא רחמים הוא - מיסר הגדולים שבהן ביסורין. אף כן, הקדוש ברוך הוא מיסר את יחזקאל כדי למרק עונותיהם של ישראל".

והראה לי ידידי רבי יעקב ברונפמן את שאלתו של רבי יעקב לורנברג ב"ב בספרו "אמת ליעקב": הרי בכל אותן שלש מאות ותשעים שנים חללו בני

ישראל בסך הכל שבעים שמשות, ומדוע היה צריך הנביא לשכב על צדו כנגד כל השנים ולא כמספר השמשות והיובלות שחללו?
ומתוך, שיש לדקדק בדברי רבי אבהו, שאמר "זרעו שש והשמטו שבע", שהרי לכאורה הלשון מיתרת, כי אין מצוה לזרע במשך שש השנים?
אלא שבאמת גם הזריעה היא בכלל המצוה, כי טעם השביעית הוא "כדי שתדעו שהארץ שלי", ובמה שמובירים את השדה שנה אחת, אין ראיה שהארץ של ה', כי בחקלאות העתיקה היה נהוג לזרע שנה ולהוביר שנה. ולכן אמר ה': "זרעו שש שנים רצופות - שש שנים תזרע שדה ושש שנים תזמר כרמך ואספת את תבואתה".

והנה, אם היו מאמינים בה', היו זורעים כל שש ומובירים את השנה השביעית, אבל הם לא האמינו בה' אלא זרעו שנה והובירו שנה, ובשביעית זרעו כי בששית הובירו, ונמצא שחטאם היה בכל שלש מאות ותשעים השנים - בשנים הרגילות בחסרון האמונה, ובשביעית שלא שבתו. לפיכך צוה הקב"ה את יחזקאל לשכב על צדו גם כנגד השנים הרגילות. אמנם חלול השביעית הוא חמור הרבה יותר, ולכן כנגד שבעים שנות השמטה המחללות נענשו בשבעים שנות גלות.

כבוד שמים

סיפורים ודברי חיזוק בענין קדיש ואמן יהא שמיה רבא' נערך מדרשותיו של הרה"ג רבי מאיר מיכאל גרינוואלד שליט"א

תזכורת: אין לקרוא בזמן התפילה וקריאת התורה

הכומר החל לזעוק בפני המלך, שמאחר שהיהודי לא ענה ברכתו, לא תתקיים הברכה.

מכל חטא. באחד הלילות התגלה הרב החסיד אל תלמידו בחלום, וסיפר לו את הסיבה למיתה הקשה והמשונה שנגזרה עליו: "נמצאתי נקי מחטא, אלא שפגם מועט היה בי, והקב"ה מדקדק עם צדיקים. פעם אחת, בני הקטן ברך ברכה על הלחם ולא עניתי אמן אחר ברכתו, ומשום כך נגזר עלי להיהרג כשלא אענה אמן אחר ברכת הכומר הרשע. ועתה, מבקש אני ממך, שתלך ותספר את הסיפור להודיע על חומרת העוון." בדברו זאת נעלם הרב הצדיק, והקיץ התלמיד מחלמו.

רבי מרדכי יפה, בעל ה"לבושים", אכן דרש דרשות רבות בעניין עניית אמן, וסיפר את הסיפור, ללמד ולהודיע כמה חמור העוון של אי עניית אמן, ועד כמה קשה העונש על כך (ע"פ ספר "שומר אמונים").

כשהתברר למלך, שהרב היהודי לא ענה אמן,

ציווה להורגו במיתה משונה מאד, וגירש את

היהודים מארצו...

רבי מרדכי יפה, בעל ה"לבושים", היה גאון עצום בנגלה ובנסתר, ושמעו נודע בכל רחבי העולם היהודי. סיפור נורא מסופר עליו: בצעירותו, לפני שהתמנה לרבה של העיר פוזנא, נסע ללמוד מחכמתו של רבי יצחק אבוהב, שהיה מחכמי ספרד.

באחד הימים, בעת שהיה רבי מרדכי יפה שקוע בלימודו, נכנס לחדר ילד, ובירך בקול על פרי שהחזיק בידו. כל הנוכחים ענו אמן, ורק רבי מרדכי, שהיה שקוע מאד בתלמודו, לא שמע את הברכה, וממילא לא ענה אמן. רבו, שביקש לחזק את ההכרה בחשיבות עניית "אמן", נידה אותו למשך שלושים יום!

לאחר שלושים יום בא רבי מרדכי אל רבו, ופיס אותו רבו, ואמר לו שמחמת אהבתו הגדולה אליו גזר עליו את הנידוי, כדי לבטל גזר דין של מיתה בידי שמים, שנגזר עליו מאחר שלא ענה אמן על ברכת הילד. והורה לו רבו, שיקבל על עצמו לדרוש ברבים על חומרת העניין, ובין השאר יספר משל מסוים. וזה המשל אשר הורה לו לספר ברבים:

במדינת ספרד ישב על כס המלוכה מלך רע ואכזר, שגזר גזרות קשות ורעות על היהודים. עם זאת, היה המלך מכבד ואוהב עד מאד רב אחד, שהיה צדיק וחסיד גדול. בכל פעם שנגזרה גזרה על היהודים, הצליח הרב החסיד לבטל את הגזרה. באחד הימים באו ראשי הקהל אל הרב, ואמרו לו שהמלך רוצה לגרש את היהודים, וצריך ללכת לדבר על ליבו כדי שיימנע מלגזור את הגזרה הנוראה. אמר להם הרב, שיתפלל תפילת מנחה ולאחר מכן ילך אל המלך, אך הם ביקשו ממנו שילך תחילה אל המלך, מאחר שכלל ישראל בסכנה. הלך הרב החסיד אל ארמון המלוכה, והמלך קיבלו בשמחה גדולה. בעת שדיברו ביניהם, הגיע כומר אחד ונפל לרגלי המלך, ובירכו ברכה ארוכה מאד בשפה שאינה שפת המדינה. ראה הרב שהשמש עומדת לשקוע, ונעמד בצד לתפילת מנחה. אחר דקות ארוכות סיים הכומר את ברכתו, וכל הנוכחים ענו אמן, ורק הרב לא ענה מאחר שעמד בתפילתו. הכומר החל לזעוק בפני המלך, שמאחר שהיהודי לא ענה אמן על ברכתו, לא תתקיים הברכה. המלך כעס מאד, ושאל את הרב האם ענה אמן על הברכה של הכומר. כשהתברר למלך, שהרב היהודי לא ענה אמן, ציווה להורגו במיתה משונה מאד, וגירש את היהודים מארצו.

אחד מתלמידיו של הרב לא מצא מנוח לנפשו. הוא צם ובכה, והתפלל להקב"ה שיגלה לו מדוע נגזרה גזרה כה קשה על הרב, שהיה נקי ושלם

פניני פרשת השבוע

פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' (ב' חלקים) הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א

אי אפשר לתאר את המאבק שהתחולל באותם רגעים בלבו של ר' יצחק. הן נכספה וגם כלתה נפשו למפטיר, הרי הסכים להשקיע בו הון רב רק בשל הסגולה העצומה הטמונה בו... הרי מזה

קרוב ליממה, הוא נאחז בתקווה אחת, בתקוות ה'מפטיר' - הסגולה שטרם נוסתה...

טלפון מסעיר בערב החג...

למעלה משבע עשרה שנים, המתינו ר' יצחק ורעייתו לזרע של קיימא. היו אלה שבע עשרה שנה מלאות תקוות ואכזבות, שבע עשרה שנים של התרוצצויות ולילות נטולי שינה, שבע עשרה שנה של תפילות וסגולות, ובעיקר - שבע עשרה שנה כפול שלוש מאות ששים וחמשה ימים ולילות של ציפיה נואשת...

היה זה בערב ראש השנה, שנת תשס"ג. כמדי שנה נערך ר' יצחק לתפילה בבית הכנסת ביום הגדול, מכין מבעוד מועד ממחטות די הצורך לקריאת 'והשם פקד את שרה', המסוגלת לזרע של קיימא. 'גם השנה המקום על ידי יהיה ריק', הוא סח לרעייתו בערב החג בעגמומיות, 'גם השנה, אם תרצי, תוכלי לבוא לבית הכנסת באין תינוק מפריע. מי יודע, אולי, בעזרת השם, בשנה הבאה...'. אמר ר' יצחק וניגב דמעה סוררת, ובדיוק אז צלצל הטלפון...

ר' יצחק, אמר ידידו מעבר לקו, 'אני מתנצל שאני מתקשר כל כך מאוחר, בפרט שכבר בירכתי אותך בשנה טובה...'

ר' יצחק אכן התפלא. הן כבר שוחח עם ידידו זה אמש, כבר נפרדו בידידות ובאיחולי שנה טובה הדדיים.

מה טעם הוא מוסיף להתקשר שעה קלה לפני התקדש החג? מה דחוף, במה נזכר?

'תשמע', אמר הידיד בחיפזון, 'קראתי עכשיו באחד מעלוני החג משהו שיכול מאוד לעניין אותך. תקשיב, אני מקריא', אמר הידיד, השתעל קלות, וקרא בקול:

'הרוצה לזכות בזרע של קיימא לעבודת השם יתברך, סגולה בדוקה ומנוסה שאינה שבה ריקם לקנות את עליית המפטיר ביום ראשון דראש השנה, ובקריאת הפטרת היום - מעשה חנה ואלקנה, יכוון בבקשת חנה

כי יזכהו השי"ת בזרע של קיימא כפי שנפקדו חנה ושרה בעיצומו של יום, ובוודאי יזכה לשנה הבאה לבן זכר...'

ר' יצחק שמע, וצמרמורת חלפה בו. מדי שנה בעת קריאת הפטרת חנה הוא מתרגש, מתפלל בדמעות, מתחנן בכוונה יתירה. סיפורו של חנה נוגע ללבו כל כך - ההמתנה הארוכה והכאובה, התפילה, הישועה הפלאית והילד הצדיק שנולד. ועתה, חברו אומר כי זה הזמן לקנות את העליה, לכוון בעת קריאת הפטרה, והישועה בוא תבוא... מי יודע, הרי את הדרך הזו טרם ניסה, את הסגולה היקרה הזו עוד לא עשה...

הוא הודה לחברו בחום על האכפתיות, בירך שוב בשנה טובה, וסגר את הטלפון. מאותו רגע, היה דרוך לקראת מכירת העליות הפומבית למחרת... כשנמכרה עליית כהן ישב ר' יצחק ברוגע, בעליית לוי כבר החל לזוע בכסאו, ובעליית שלישי כבר היה דרוך. כשהכריז הגבאי 'מאתיים שקל מפטיר' זינק ממקומו, והכריז ללא היסוס: 'ארבע מאות - - -'

הגבאי הביט מי המציע, הכריז 'פעם ראשונה', מאן דהוא ניסה להעלות 'ארבע מאות וחמישים' אך ר' יצחק קפץ מיד, צעק 'שש מאות' וסגר את העסקה. 'זכה לו' הכריז הגבאי, ור' יצחק ידע כי הוא בדרך למפטיר הנכסף, אמנם בעלות לא פשוטה אך הכל כדאי...

בין העליות הציץ ר' יצחק בהפטרה, מבקש לרענן את זכרונו בטעמי הפטרה. הוא נרגש מהמילים, הדמעות כבר עמדו בקצה עיניו. 'אוי', הרהר לעצמו, 'כמה הטיבה חנה לבטא, כמה המילים שלה משקפות את הכאב והרצון, השאיפה הכמוסה והציפיה הממלאת את כל הלב...'

באמצע קריאת התורה, ניגש אליו אחד ממתפללי בית הכנסת. ר' יצחק, אמר הלה וטפח על שכמו, 'התברר שאני ואח שלי קנינו שתי עליות סמוכות, וכידוע - לא ניתן להעלות שני אחים בשתי עליות צמודות. בקיצור, המשיך אותו מתפלל בלי להבין מה הוא מחולל בלבו של ר' יצחק, 'הגבאי אומר שאני ואח שלי נוכל לעלות לתורה היום רק אם אתה תוותר

נושא השבוע - כוחו של ויתור

"ויזכור אלקים את רחל" (ל, כ"ב)

אחת מנקודות השיא המטלטלות ביותר בהיסטוריה העשירה של האמהות, היא הויתור הידוע של רחל ללאה. בטרם נשא יעקב את רחל, חשש מרמאותו של לבן - חמיו לעתיד, שישיא לו את לאה במקום את רחל. לפיכך מסר בידי רחל סימנים מוסכמים, אותם תמסור לו ובכך יודא כי אכן מדובר בה. אך משראתה רחל כי אכן כך עושה אביה ברמאותו, מסרה את הסימנים לאחותה כדי שלא תתבזה.

היה זה ויתור אצילי במיוחד, בעל משמעויות מרחיקות לכת - רחל לקחה סיכון כי בעקבות הויתור ונישואי יעקב ללאה, לאור דברי העולם היא תצטרך להינשא לעשו הרשע. תחת היותה רעיית יעקב ואם שבטי י-ה, תצטרך לישא בתואר המפוקפק של אשת עשו הרשע...

ובכל זאת היא ויתרה. רחל ידעה כי זה המעשה הנכון לעשות, ולא העיפה מבט לעבר ההשלכות הצפויות. ברגע נתון זה, ידעה, אינני חייבת למסור את הסימנים, אך אם לאה לא תדע אותם - אי הנעימות והבזיון יזעקו לשמים. לכן היא ויתרה, גם במחיר אישי כבד מנשוא וכואב מכל.

בסופו של דבר, גם לאה וגם רחל נישאו ליעקב, ושתייהן בנו יחדיו את "ב השבטים הקדושים, כשאת שניים מתוכם - את יוסף ובנימין - זכתה רחל ללדת. זאת ועוד, כתוב במדרש שכאשר נגאלו בני ישראל מגלות בבל, לא עמדו להם תחנוני כל האבות והאמהות.

רק תפילתה של רחל לגאולת ישראל, רק תחינותיה של הוותרנית הצדקנית - הן אלו שפתחו שערי שמים והובילו לגאולה...

הויתור האצילי הזה, כבר בתחילת הדרך של הקמת עם ישראל כעם וכאומה, מסמן עבורנו את הדרך, מתווה עבורנו את הנתיב. יהודי לא עומד על שלו, יהודי הוא וותרן. כאלה אנחנו באופי, כאלה אנחנו וזה היופי.

המפתיע בויתור הוא, שהחשיבה הבסיסית שלנו גורסת, שאדם שמוותר עושה טוב לזולתו. כלומר המוותר עושה מעשה אצילי ונאה לטובת זולתו, והנהנה הבלעדי, או לפחות - העיקרי, מהויתור, הוא הזולת, הפלוני שלמענו נעשה הויתור.

אבל זה הרבה יותר - האדם המוותר, עושה בראש ובראשונה טוב לעצמו. יותר משהוא עושה טוב למי שהוא מוותר לו, הוא עושה טוב לעצמו, הוא הופך לאדם מרומם יותר, וזוכה להטבות רבות ומפליגות: 'המעביר על מידותיו', אמרו חז"ל, 'מעבירין לו על כל פשעיו'. לא ייאמן! ברגע אחד של ויתור נפתחים שערי תשוב למחיקת עשרות שנים של חטאים, ונפתח דף חדש לחלוטין בכל המובנים...

כשרואים בשמיים משהו מוותר - מוותרים לו מנגד על גזירה התלויה נגדו, על מצוקה שנגזר עליו להתמודד איתה, על צרה העומדת לפתחו. כשהקדוש ברוך הוא פותח שערי שמיים ומשפיע ישועות נפלאות למוותר, זה מוכיח שהמוותר התקרב, התרומם, התעלה, קיבל מניות בעולם הרבה יותר כדאי מהעולם שלנו. אז אולי המוותר ויתר לטובת זולתו, אך דווקא המוותר עשה בעצם הויתור את עסקת חייו!

ותיקח את עליית חמישי, ואילו אני אעלה למפטיר. הולך? שאל במהירות, כשהגבאי נושף בעורפו משום טירחא דציבורא....
אי אפשר לתאר את המאבק שהתחולל באותם רגעים בלבו של ר' יצחק. הן נכספה וגם כלתה נפשו למפטיר, הרי הסכים להשקיע בו הון רב רק בשל הסגולה העצומה הטמונה בו... הרי מזה קרוב ליממה, הוא נאחז בתקווה אחת, בתקווה ה'מפטיר' – הסגולה שטרם נוסתה... ואילו המתפלל אינו מבין מה מבטא ה'מפטיר' הזה בשבילו, חושב שיפצה אותו בעליה חילופית...

'הרי כל הענין הוא המפטיר', לחש לו קול אחד בלב, 'מה הענין לעלות בעליה אחרת? אתה הרי לא מחפש עליה בראש השנה, אתה מחפש את ה'מפטיר' דווקא, איך תוכל לוותר עליו ועל כל התקווה התלויה בו?'
'בסדר', מה זה משנה איזו עליה, נשך את שפתיו בגבורה והשיב בקול כדי להשתיק את הקול הרוטן שבתוכו... 'אני אעלה לחמישי, קח את המפטיר, בשמחה...', הפטיר כמעט לעצמו, שכן אותו מתפלל כבר היה בדרך לגבאי להודיעו על ההסדר החדש...
'יעמוד ר' יצחק בן ר' קלמן, חמישי, הכריז הגבאי בקול מתנגן, ולבו החסיר פעימה... זה כל כך בניגוד למתוכנן, אך הוא הסכים לויתור בלב שלם... למרות התקווה הגנוזה ב'מפטיר' הזה, הרי שאת הפטרת חנה קרא מישהו אחר...

'חצי שעה הפסקה ואחר כך תקיעת שופר', הכריז הגבאי, וכיסה את ספרי התורה בטלית. ר' יצחק יצא להתרענן קלות, אך בחצר בית הכנסת פגש את המתפלל שביקש וגם קיבל את המפטיר...

הוא עמד בפנים חיוורות, לצידו אחיו. סומק עז כיסה את פניהם, עיניהם היו מושפלות בבושה. 'תסלח לי ר' יצחק', פתח האחד, 'לא קלטתי, פשוט לא קלטתי... רק כשקראתי את ההפטרה הבנתי, שלא לחינם ביקשת את המפטיר היום, שהמפטיר של היום קשור אליך, לא אלי... לא נעים לי מה שעשיתי, לא נעים בכלל...'
גם אחיו עמד לצדו, מנסה להוציא מילות התנצלות, אך המבוכה השתלטה עליו... 'חשבנו שמה זה משנה... העיקר עליה... לא ידעתי שזה המצב... אין לי מילים להתנצל...'
האווירה היתה מלאת מבוכה, עננה אפורה של אי נעימות חנקה את הגרון, רק ר' יצחק חיך בעיניים בורקות. 'תנוח דעתכם רבותיי', אמר בחיך גדול, 'אין צורך להתנצל, הכל בסדר, ויתרתי בלב שלם... אתם חושבים שרק המפטיר יכול לחולל ישועות? אולי גם ויתור הוא סגולה לילדים? ניחא, ניסיתי הפעם את סגולת הויתור במקום את סגולת המפטיר, הוסיף בחיך מרגיע...'

האחים התנצלו שוב, אך ר' יצחק הפסיקם. 'באמת שלא צריך להתנצל, הכל בסדר. יש לכם מגבת ל'כורעים'? שאל, בנסיון להעביר נושא...
האחים חייכו, אבן נגולה מעל לבם. כחלוף כמה דקות חזרו כולם לתקיעת שופר, ואחר כך תפילת המוסף. הויתור האצילי על ה'מפטיר', נשכח בין קרקורי הכפרות להלמות הפטישים של סוכות...
איש אינו יודע חשבונות שמים, אי אפשר לשער מה יוצר מה, ואיך נבראת ישועה - - -

באותה שנה נושעו ר' יצחק ורעייתו. בחורף תשס"ד נערך 'שלום זכר' חגיגי במיוחד, לתאומים המתוקים שנולדו לר' יצחק ולרעייתו - - -
ר' יצחק לא שכח, כמובן, להתקשר לאותו מתפלל לו ויתר על ה'מפטיר' ולאחיו, להזמין ל'שלום זכר', באומרו 'בזכותכם הם נולדו. לולא ביקשתם ממני את הויתור ההוא, מי יודע אם הייתי זוכה...'

הסיפור הזה, התפרסם בזמנו מפה לאוזן, ועד כמה שהוא מטלטל, הוא אמיתי לחלוטין, ומובא כאן לראשונה מכלי ראשון, מפי בעל המעשה, בשינוי השם בלבד. אך המסר העולה ממנו מטלטל עוד יותר:

כשאדם מוותר, גם על המגיע לו בצדק וביושר, הוא פותח שערים. לא תמיד נוכל לדעת אילו שערים פתח, אך בשמי מעל רואים את הויתור, רואים את ההקרבה, ופועלים בדיוק באותה צורה.

נכון, קשה לוותר. הטענות צודקות כל כך - 'זה מגיע לי', 'זה שלי', 'אני אנזק אם אוותר', ועוד טיעונים נכונים ומכובדים. ובכל זאת, הנה עצה טובה:

תוותר, יהודי יקר, תוותר. אין לך מושג מה זה יכול להועיל לך, אין לך מושג כמה אתה משפר לעצמך את החיים מעבר למה שנתת לזולתך. אם מישהו לקח לך את המקום בבית הכנסת, עקף אותך ברמזור, דילג עליך בתור, הוא רוצה לבנות ואולי יסתיר לך קצת מאור השמש - זכותך לעמוד על שלך, אבל הרבה יותר כדאי לך לוותר.

לפעמים אנשים עשויים לחשוב שהם מפסידים מהויתור. אך סיפורו של ר' יצחק קורא ומאיר: הויתור משתלם, כדאי, יקר ערך... דווקא הויתור, אי העמידה על שלך, ההקרבה למען הזולת, אלה פותחים שערי שמייים!

איך התערב הפרופסור מחו"ל?

במשפחתו של ר' פנחס, התכונה לקראת בר המצוה של הבן הגדול החלה כבר שנה לפני. אך חגג הילד יום הולדת 12, כבר החלו הדיבורים, ההכנות, השיח אודות התפילין החדשות, רישום הכתובות להזמנות, וכן הלאה...
ההתרגשות הרבה לא פסחה כמובן על ר' פנחס - האב המאושר, ובנו - חתן בר המצוה. ר' פנחס החל לומד עם בנו הלכות תפילין, וכמובן - החל להכין עמו את קריאת התורה של פרשת 'יתרו' בה יעלה לתורה, שכן בבית הכנסת בו התפללו היה נהוג, שחתן בר המצוה הוא הקורא בתורה בשבת העליה לתורה.

ר' פנחס גם לא שכח לעדכן את הגבאי על שבת הבר מצוה המתוכננת, בה יקרא בנו את קריאת התורה. 'אין בעיה', אמר הגבאי, 'תתחילו להכין את הקריאה, אתה יודע, זו פרשה עם עשרת הדברות, כדאי שהילד יהיה מוכן לדעת לקרוא את טעמי המקרא יפה יפה...'

לא היה צורך בהוראה זו, שכן ר' פנחס החל כבר מזמן ללמוד עם בנו מדי ערב את טעמי המקרא, והבן היה חוזר ומשנן אותה בעל פה בכל רגע פנוי. את כל ההתרגשות וההכנה לבר המצוה השקיע הילד בהכנת הפרשה, עד שידע את הפרשה באופן מדויק היטב, בעל פה כמובן...

בערב שבת יתרו, כשהעלה ר' פנחס את הקוגל במדרגות בית הכנסת לקראת ה'קידושא רבא', גילה את חברו עולה גם הוא וסיר קוגל בידו. 'מזל טוב', קרא לעברו, 'נולדה לכם בת השבוע ולא ידעתי!...'

לא חלפה אלא דקה, עד שהתבררה הטעות המביכה. שני המתפללים הותיקים, ר' פנחס וחברו, מתעתדים לחגוג שבת בר מצוה בשבת זו. שניהם בטוחים שבנס יקרא השבת בתורה, ושני הבנים בביתם, כבר נרגשים מתכוונים, מוכנים ומשננים...

הגבאי עודכן בטעות, וחיש נזכר כי הצדק עם ר' פנחס. 'הוא תפס ראשון', אמר במבוכה למתפלל השני, שפניו הלכו והתכרכמו... כזו התרגשות, כאלה הכנות, הסבא והסבתא מירושלים כבר הגיעו, ולפתע אי נעימות כזו...

שלוש דקות של אי נעימות עמדו במרכז. שלוש דקות נטולות הכרעה, בהן כל אחד ניסה למצוא מוצא מהסבך. ר' פנחס אמנם תפס ראשון, אך החבר התכונן גם הוא, ובנו נרגש ומוכן לקרוא בתורה בדיוק כמו בנו של ר' פנחס... מה עושים עכשיו?

'לא נורא', אמר ר' פנחס בגבורה עילאית לאחר השתהות קצרה, 'לא קרה כלום. אני ידבר עם הבן שלי, ובטוחני שיסכים לוותר על קריאת הפרשה השבוע. נכון, הוא מתכוון מראשית החורף, אבל הוא יוכל להשקיע שעות רבות בשבוע הקרוב בלימוד ושינון פרשת משפטים, ונחגוג לו כבר בשבוע הבא...'

הגבאי חש שלא בנוח, הרי הוא האשם בטעות. 'אולי נעשה חצי חצי', הציע, 'הרי הבן שלך כבר התכונן, גם האורחים שלך יבואו בשבת בבוקר...'
'לא, לא צריך, זה בסדר... היסה אותו ר' פנחס, 'הבן שלו יקרא השבוע, והבן שלי יקרא בשבוע הבא. האורחים שלי יוכלו לאחל לנו מזל טוב השבוע, גם אם בני יקרא רק בשבוע הבא...'

בשבת בבוקר, קרא חתן בר המצוה השני בתורה. בנו של ר' פנחס ידע את הפרשה בעל פה, אבל ויתר. הוא כבר היה עסוק בלשנן את פרשת משפטים, אותה יקרא בשבוע הבא...

ארבע שנים חלפו, ארבע שנים. הילד שויתר אז כבר הפך לבחור חשוב, הלומד בישיבה גדולה מכובדת. באמצע החורף הובהלה אמו לבית החולים עקב כאבים שונים, אך כל הבדיקות העלו חרס...

האם המיוסרת אושפזה במחלקה הפנימית, הרופאים בדקו שוב ושוב, אך לא הצליחו להבין מה גורם לכאבים האינמיים שהיא מרגישה. לצידה, שהו בתורנות בני המשפחה, ומכיוון שאיש לא רצה להפריע את הבן מלימודו, אך טבעי היה שהבן הבוגר יקבל את התורנות בשבת קודש...

שבת בבוקר, שעת בוקר מוקדמת. המחלקה עודה רדומה למחצה, התרוצצויות הרופאים טרם החלו. בסוף המחלקה, בחדר המעניק פרטיות ככל שניתן, היה מאושפז באותה שבת רבן של ישראל, הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל. כבר בשעת בוקר זו, התרוצצו מקורבי הרב ברחבי המחלקה, מחפשים אחרי בעל קורא שיקרא את קריאת התורה בחדרו של הרב.

'אתה יכול לקרוא קריאת התורה בחדר של הרב אלישיב?' שאל אחד מהם את הבחור, שנדהם ונרגש מעצם ההצעה... ברגע הראשון, חשב לומר 'לא'. הן הוא לא 'בעל קורא' מנוסה, ואיך יוכל לקרוא בשביל רבן של ישראל? אך רגע אחר כך נזכר שפרשת השבוע, הלא היא 'משפטים', מוכרת לו היטב בעל פה, הרי למד אותה ושינן אותה על טעמיה אינספור פעמים לקראת קריאתה, ולפיכך התנדב לגשת ולקרוא...

כשסיים את קריאת התורה, פנה אליו הרב אלישיב וביקש להודות לו. 'קראת יפה מאוד', החמיא הרב בכנות, 'הרבה זמן לא שמעתי מישהו שקורא כל כך יפה, בדקדוק התיבות ובדיוק בטעמים. מה מעשיך בבית החולים?', התעניין.

'אני בסדר', השיב הבחור במבוכת מה, 'אמא שלי כאן כבר כמה שבועות, לא יודעים מה יש לה. היא סובלת מאוד...' אמר נרגש, מזכיר את שם אמו לרפואה שלמה באוזני הרב.

יש לי רעיון, אמר הרב אלישיב לפתע. 'שלחו אליי מחו"ל מומחה גדול, פרופסור בעל שם עולמי, המטפל בי באופן פרטי. אני אבקש ממנו לבדוק גם את אמך, וזו תהא הכרת הטוב שלי לך על הקריאה היפה והנעימה...'

כבר ביום ראשון בבוקר, לאחר עיון קצר בתוצאות הבדיקות, קבע הפרופסור המומחה מהי הבעיה. 'זוהי אכן מחלה נדירה בארץ', אמר מבעד למשקפיו, 'אבל הטיפול בה דווקא פשוט...', הוא מיהר להסביר לרופאי המחלקה מה ניתן לעשות, וכבר באותו שבוע שוחררה האם מהאשפוז הממושך, שמחה וטוב לב...

כשדבר הסיפור הגיע לאזני הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, אמר בהתפעלות: 'הרי זה מה שהגמרא מספרת, כי רב הונא בריה דרב יהושע זכה להינצל ממוות לחיים בגלל שהיה ותרן... הרי גם כאן זכתה האם לישועה גלויה, רק בשל הויתור של בנה, ארבע שנים קודם לכן...'

ארבע שנים. ארבע שנים חלפו מהויתור האצילי על קריאת פרשת יתרו, עד שהכל נוכחו עד כמה הויתור הזה היה מועיל, יוצא דופן, פותח שערים... ארבע שנים המתין הויתור בשקט לרגע הגדול, בו יתברר עד כמה כוחו גדול ומשמעותו עצומה...

אין ויתור חסר משמעות, אין ויתור שלא 'מפצים' עליו מלמעלה. לעיתים זה יכול לקחת זמן רב, ופעמים שגם לא רואים זאת בחוש, אך תמיד תמיד, הויתור משתלם בראש ובראשונה למוותר עצמו!

שתולים בבית ה'

טיפים בנושאי חינוך והתמודדות █ פרקים מ'תורת ההתחזקות' █ הרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א

צעיר אחד אמר לרבינו, שהוא מאד נהנה מהר"ן על מסכת סנהדרין. אמר לו מרן: "אם כן עליך ללמדו" (מעשה איש ח"ג עמ' טז).

אחד שאל לרבינו איזה ספרים מהמונחים בארון צריך ללמוד? השיבו רבינו, לכל ספר יש את הנשמה שלו. ספר שנמשך אתה אליו, הוא מיוחד בשבילך! (מעשה איש ח"ג עמ' צ).

רבי שלום שבדרון זצ"ל שאל את החזון איש: יש לי תאוה מיוחדת להתייגע רבות על הגהות זקני המהרש"ם מברעזן זצ"ל, האם ראוי לי לעסוק בהם? השיב לו רבינו: תאוה כשרה היא (מעשה איש ח"ב עמ' עו).

מי מנסה להפריע לאדם למלא את תפקידו

הייחודי?

ישנם יהודים טובים שאינם מודעים לעקרון זה, והם יודעים בדיוק מה אתה אמור לעשות תמיד. יהיה מי שיאמר לך - רק לימוד גמרא.

אחר יאמר - העיקר לימוד הלכה.

השלישי יאמר - מוסר או חסידות.

הרביעי - יגביר את מעלת החסד.

והחמישי - קירוב רחוקים.

הצד השווה שבכולם שהם

סבורים שהם יודעים בוודאות

שאתה אמור לעשות מה שהם חושבים.

אולם האמת היא, שכל היהודים הטובים האלו,

גם צודקים וגם טועים.

הם גם צודקים - משום שיש אמת בכל אחת

מהדרכים.

והם גם טועים - משום שאין שום דרך לקבוע לאדם אחר

מהו בדיוק תפקידו, אפשר אמנם לתת לו עצה והכוונה, אבל

ההחלטות הסופיות בדרכי עבודת ה' צריכות להיות של האדם עצמו.

לכל יהודי יש "איזור אישי" משלו שאסור להתערב בתוכו, וכאשר

מתערבים בו גורמים נזק הן למוכיח והן למוכח, כי נוצרת תערובת לא

בריאה.

כמו שכתב רבי נתן מברסלב זיע"א:

כי תשא את ראש בני ישראל וכו', ולמה לו למנותם, שלא יתערבו יחד ולא

יכנוס אחד בגבול חברו, כי צריכים לצמצם התלהבות הלב שלא יצא מהגבול

שלו לגבול חברו, כי אף על פי שכל ישראל נחשבו כאיש אחד, אף על פי כן

כל אחד ואחד מישראל יש לו צמצום וגבול בפני עצמו, כי כל אחד יש לו

שיעור בלבו לפי מדרגתו... וכן כל אחד עובד אלוקים כפי מדותיו הטובים...

ואסור להרוס את הגבול שלא יתלהב יותר מדאי לכנוס לגבול חברו. כי

פעמים גם בני ישראל הכשרים יכולין להפיל אחד את חברו על ידי שינוי

מהו תפקידי בעולם?

כמו מטמון שהטמין השם יתברך עבורו

בתורה

מה קורה אם אתה כבר לומד שנה, שנתיים או חמש, ועדיין לא נמשך לשום חלק בתורה?

זה אומר אחת משתי האפשרויות: או שלא חיפשת מספיק טוב, או שנגזר עליך לחפש עוד.

כי החלק שלך בתורה - בוודאי קיים! אלא שהוא מטמון, ומטמון יש לחפש. כך כתב החפץ חיים:

הנה ידוע שלכל איש ישראל יש לו חלק בתורה, וכאשר כתב הגר"א ז"ל שלפיכך אמרו חז"ל 'יגעת ולא מצאת אל תאמין', שהוא כעין מציאת איזה דבר, שמתחילה קודם שמצאה היתה גם כן בעולם אלא שמחפש אותה ומוצאה.

כן ענין התורה, שלכל איש ואיש ניתן חלק בתורה הקדושה בעת מעמד הר סיני שהיו כל הנפשות שם, ולפיכך אנו מבקשים כולנו מהשם יתברך 'ותן חלקנו בתורתך', וכל אחד ואחד בבואו לזה העולם כאשר מתייגע בתורה הוא מוצא החלק שניתן לו, ולזה החלק מושך לו לבו, ולפיכך אמרו חז"ל (ע"ז י"ט) 'אין אדם לומד אלא מה שלבו חפץ שנאמר ובתורתו וגו'.

וזה החלק הוא כמו מטמון שהטמין השם יתברך עבורו בתורה, כי אב רחמן הוא ורוצה שלא יתבייש שום איש בבואו שם. ועל כן לענין התורה צריך לחפש היטב ולייגע עצמו, שבוודאי ימצא המטמון שהטמין השם יתברך עבורו (בספרו 'שם עולם', חלק א, פרק יג).

מהוראתו של החזון איש

סיפר רבי דב יפה זצ"ל: פעם כשהזכרתי לפני החזון איש דבר מסדר הלימוד שקובע 'בעל התניא' בהלכות תלמוד תורה שלו, אמר: "יש הרבה דברים לקניית התורה. כל גדול שמפרסם סדר לימוד, מועיל לאלו שמשורש נשמתו".

ושמעתי שאמר, שה'שואל ומשיב' קנה את מדרגתו על ידי שעבר ארבעים-חמישים פעם על הש"ס מהר (מעשה איש ח"ג עמ' טו).

ליקוטים וסיפורים נפלאים

על פרשת השבוע ועניני דיומא □ הרה"ג רבי ברוך רובין שליט"א

משולם לא רצה לעשות מאומה על דעת עצמו, לכן ניגש אל הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר וביקש את עצתו, במה לעסוק ובאיזה אופן לעסוק. כמו כן ציפה שהרבי יברכו בהצלחה בכל מעשי ידיו.

"האם ראית פעם ציפור ביער?" הפתיע אותו הרבי בשאלה שלא ממין העניין...

"ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו" (כח, יא)

"וישם מראשותיו - עשאן כמין מרזב סביב לראשו, שירא מפני חיות רעות" (רש"י).

רבות עמדו המפרשים על ההבנה בדברי חז"ל אלו: מדוע הניח יעקב אבנים רק סביב ראשו, הרי אם ירא הוא מחיות רעות עליו למצוא מקום מסתור לכל גופו.

הגיעה העת שעליה הוסכם בעת שנסגר השידוך, חותנו של משולם האברך בישר לו שתמה התקופה שבה הוא סמוך על שולחנו יחד עם בני ביתו, מעתה עליו להיות לאיש ולדאוג לפרנסת ביתו בכוחות עצמו.

משולם שחסיד היה, לא רצה לעשות מאומה על דעת עצמו, לכן ניגש אל הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר וביקש את עצתו: במה לעסוק ובאיזה אופן לעסוק. כמו כן ציפה שהרבי יברכו בהצלחה בכל מעשי ידיו.
"האם ראית פעם ציפור ביער?" הפתיע אותו הרבי בשאלה שלא ממין העניין.

משולם הנהן בראשו. כילד ראה פעמים רבות ציפורים בטבע והתבונן במעשיהן. "מה קורה כאשר הציפור נקלעת בטעות לתוך ביצה טובענית, היאך היא מנסה להיחלץ ממנה?" שאל הרבי. משולם הסביר לרבו שהציפור משקשקת בכנפיה בעוז ובכוח, על ידי כוח הכנפיים היא מצליחה לנתק את רגליה הדקות מן הבוץ ולנסוק שוב אל על.

"ואם בעת הנפילה", המשיך

הרבי להתעניין, "כנפיה מתלככות אף הן בטיט ובבוץ והן כבדות מן הטיט עד שאין הציפור יכולה לחבוט בהן, מה מעשיה אז?"

"הציפור מניעה את גופה אנה ואנה בכוח", הסביר משולם, "מנסה לזחול על גחונה ומסתייעת בתנועות הגוף כולו כדי להיחלץ מן הטיט".

דעת הרבי עדיין לא נחה: "האם קורה מצב שכל גופה של הציפור נתון ברפש והיא לא יכולה אפילו לזחול?"

משולם הנהן לאישור. גם כזאת כבר ראה. הוא לא חיכה שהרבי ישאל שוב וענה מיד: "היא מרימה את ראשה אל על, מותירה את ראשה ופיה מחוץ לרפש".

הרה"ק מקאזמיר תהה ושאל את משולם האם הוא יכול לשער מדוע נוהגת כן הציפור.

"היא קוראת בפיה לבעלי כנף אחרים, שיבואו לסייע לה להיחלץ ממצוקתה".

נטל הקאזמיר את ידו של משולם בידו והמתיק באוזניו סוד: "החיים מחוץ לבית המדרש מכילים ביצות טובעניות ורפש. הרבה רפש. הטוב ביותר הוא לא להתקרב לרפש, כמובן. אולם אם יהודי התלכלך בטעות, עליו לנסות להיחלץ מיד. וגם כאשר הגוף מלוכלך כולו - חשוב לשמור מכל משמר שהראש יישאר בחוץ. שהפה יוכל לצעוק..."

נינו של הרה"ק מקאזמיר, בעל ה"שא ברכה" ממודז'ץ, מבאר לפי מעשה זה שאירע עם זקנו, את מעשיו של יעקב אבינו כלקח עבור צאצאיו לכל הדורות: יעקב הולך לישון לראשונה לאחר שיצא מבית המדרש. הוא ירא מ'חיות רעות' רוחניות, לכן הוא עושה פעולה שתשמור את ראשו.

אם הראש יהיה בסדר - לגוף כולו יש תקווה. אם חלילה הראש ייפגע רוחנית - מצבו של הגוף כבר לא משנה.

התורה והתפילה של יהודי, לצד טהרת מחשבותיו והגיונו, הם ערובת ההצלחה שלו בכל מצב ובכל אופן, גם כאשר ה'גוף' נמצא לעיתים במצב לא

מה עושים כשהשיחה משובשת?

אתה מנהל שיחת טלפון חשובה, חשובה מאוד, ולפתע - השיחה משתבשת, במקום לשמוע את הדובר מהצד השני, אתה שומע קולות משונים, קטעי מילים ושברי משפטים.

זה מלחיץ אותך... רק אתה יודע כמה זמן המתנת לשיחת הטלפון הקריטית הזו, וכמה הון תלוי בה... מה עושים?

שתי אפשרויות: הראשונה היא, להתעצבן על הדובר מהעבר השני, לזעום על המילים המשובשות, על חוסר הקליטה מצידו, לדרוש בחוסר סבלנות שישפר את הקליטה, ושהגיע הזמן כבר לזרוק את מכשיר החוגה הישן ולהתקדם לאלחוט מהדור החדש.

אבל... ישנה אפשרות נוספת, אפשר גם לזרוק מבט חטוף אל המסך, לראות את רמת הקליטה הנמוכה ולחפש אזור עם קליטה סלולארית איכותית יותר. מה ההבדל בין שני הדרכים?

הראשון אינו מוכן לחשוב בכלל על הכיוון שמשוה קשור אליו. הוא?

המכשיר הכי מתקדם יש לו! איך ניתן בכלל להעלות על הדעת שהבעיה נמצאת דווקא בצד שלו???

סופה של מחשבה זו, ברור לנו לאן היא תגיע, כולנו יודעים שבסוף, השיחה תתנתק - והוא יישאר לעמוד במקום, זועם על כל העולם...

לעומתו, בעל האפשרות השנייה, אותו נאה לשבח, הוא גילה אחריות ובגרות, הסכים לבדוק אם הבעיה נמצאת אצלו, ואכן גילה, שדווקא זה קשור אליו.

לא מפחיד, לא נורא, קורה לכל אחד... אבל הוא את השיחה החשובה לו, הרוויח וביושר, הייתה לו שיחה רציפה, שקטה ורגועה, הוא יודע להיזהר, לא להתרחק לרגע מנקודת הקליטה המשופרת! ויודע לשמור על הקשר הסלולרי שהצליח להשיג! זה כל ההבדל, הראשון לא הסכים לקחת אחריות, השני כן.

מי שיודע עד כמה הוא חלש, לעולם לא יהיה מוכן לעזוב את הבורא אפילו לרגע אחד, הוא יודע שזה מקור הכוח היחיד שלו - ואם לרגע אחד יאבד את האחיזה בבורא, תתנתק השיחה! והקשר ינותק.

צידה לדרך: שיחת טלפון היא לא דבר נורא כל כך, אפשר להפסיד אותה - ולהתקשר שוב בעוד מספר רגעים, אבל... אם בחיים עצמם, נבחר לזרוק את האשמה על העולם כולו, במקום לקחת אחריות... אנו עלולים להפסיד את החיים, להישאר עם פנים זעופות, ולאבד את המטרה.

(נקודות של אור - ספינקא)

"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה" (כח, י)

שנה אחת, בשבת קדש פרשת ויצא, לא אמר רבי מרדכי מלכוויטש דברי תורה בשולחנו.

תמהו החסידים על כך, שהרי בכל שבת היה כמעין המתגבר, ותלמידו רבי שלום מויליקה שאלו על כך.

"פרשה זו אינה צריכה להדרש", השיבו הרבי, שהרי די לנו להביט בה וללמוד כיצד צדיק הולך ובא, אוכל ושותה, בונה בית ומעמיד תולדות, רועה צאנו ועוסק במלאכתו, והכל עושה לשם שמים. וממנו נעשתה תורה שלמה ללמדנו".

טוב מבחינה רוחנית, יש לעשות מאמצים עילאיים שה'ראש' יישאר בחוץ, לזעוק לעזרה באמצעות לימוד תורה ותפילה ולזכות לסייעתא דשמיא.

(במחשבה תחילה)

"סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה" (כח, יב)

'סולם' - בגימטריא ממון, 'מוצב ארצה' - הוא דבר ארצי, אבל 'ראשו מגיע השמימה', ומאד יש לזהר בזה כי 'מלאכי אלוקים עולים' עם זה לשמים אבל ח"ו גם 'יורדים' לשאול תחתית.

(מגלה עמוקות)

"מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו" (כח, יב)

יהודי שהסתגר שנים רבות בחדרו ומילא אלפי גיליונות בחידושי תורה, נפטר והותיר צוואה שיקברו עמו את כל חידושי, יען אין רצונו להתהדר בהם.

אחד מבני הנפטר הלך לרב לפני הקבורה לשאול האם מותר לעבור על הצוואה ולהדפיס את הכתבים שייחזרו מהם הלומדים.

"תביא גיליון או שניים לדוגמה ונראה במה מדובר", השיב הרב.

כאשר הגיע ארגז הכתבים נטל הרב דף אחד וראה בו שאלה מעניינת: "והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו", מדוע צריכים המלאכים לטפס בסולם בשעה שיש להם כנפיים לפרוח בהן?

ותירץ הכותב: "ויש לומר שמדובר במלאכים צעירים שטרם צמחו כנפיהם"...

ויצא הפסק: מצווה לקיים דברי המת.

(חשבה לטובה)

אמנם הרא"ש כתב בפרשת בראשית וזה לשונו: "וכשירדו בני האלוקים..."

והמלאכים נשאו בארץ ולא יכלו לעלות עד שמצאו סולם שיעקב אבינו חלם ועלו, הדא הוא דכתב 'והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו' ע"כ לשונו.

"מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו" (כח, יב)

פרש רש"י ז"ל "עולים ויורדים - עולים תחילה ואחר כך יורדים, מלאכים שליווהו בארץ אין יוצאים חוצה לארץ ועלו לרקיע, וירדו מלאכי חוץ לארץ ללוותו".

לכאורה יוקשה, הלא מעשה זה, שחלם את החלום על המלאכים העולים ויורדים, התרחש בעת שהיה בהר המוריה, שאינו גבול ארץ ישראל ומדוע התחלפו שם המלאכים?

כך הקשה ה'באר יוסף', ואמר על כך 'חאפ' נפלא, מתיקות התורה: על הפסוק: "הארץ אשר אתה שוכב עליה", דרשו חז"ל "מלמד שקפלה הקב"ה לכל ארץ ישראל והניחה תחת יעקב אבינו". נמצא שכעת היה יעקב בסוף גבול ארץ ישראל, ומן המקום שהוא כעת משם ואילך הוא חוץ לארץ, ממילא הוצרכו מלאכי ארץ ישראל להתחלף עם מלאכי חוץ לארץ, מלאכי ארץ ישראל עלו לרקיע, ומלאכי חוץ לארץ ירדו ללוותו לחוץ לארץ.

(יחי ראובן)

"והיה זרעך כעפר הארץ" (כח, יד)

כתב בספר עיטורי תורה, בני ישראל משולים לעפר הארץ. מן הארץ מפיקים הכול, ואף-על-פי-כן דורכים עליה.

ובספר צרור המור כתב, הכול דורכים על הארץ, אבל בסופו של דבר היא מכסה ודורכת על הכול.

"כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דיברתי לך" (כח, טו)

שד"ר מעיר הקודש צפת הגיע אל ה'חתם סופר' וביקש את המלצתו לערוך מגבית בקהילת פרשבורג. ה'חתם סופר' שמע מפי השד"ר תיאורים איומים על המצוקה השוררת בצפת - ילדים רעבים לחם, מים נמכרים במשורה, מחלות שונות משתוללות בעיר ואין מי שחולם על כסף לתרופות. חוץ מכל זה, מציקים להם בני ישמעאל בכל הזדמנות.

סיים השד"ר לשטוח את סאת תלאות יהודי ארץ הקודש ונאנח מרות. נענה ה'חתם סופר': "ר' יהודי, איפה הביטחון בה' שהכל יסתדר? קווה אל ה' חזק ויאמץ לבך. בעזרת הבורא יתברך עוד יהיה טוב".

"אכן רבנו", השיב השד"ר, "מאמינים אנו בני מאמינים, בוטחים בה' ומצפים לישועה ולביאת משיח צדקנו במהרה, אולם עד שיבוא הגואל - כמעט לא נותרה בנו נשמה"...

"על כך כבר אמר הנביא 'בטחו בה' עדי עד", ביאר ה'חתם סופר', "מהו 'עדי עד'? שגם עד ה'עד' צריכים להתאזר בביטחון בישועת ה', כי ישועתו יכולה להגיע כהרף עין. ואיננו ראשונים שעומדים בניסיון זה", המתיק ה'חתם סופר', "שכבר רמז דבר זה הקב"ה ליעקב אבינו - 'כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דיברתי לך' - גם עד שיעזור ה' אינו עוזב אותנו"...

(במחשבה תחילה)

"יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי" (כח, טז)

יש להבין מה היתה כוונת יעקב אבינו באמרו "ואנכי לא ידעתי".

בגמרא (ברכות נה ע"ב) מובא כי האדם חולם בלילה, על מה שהרהר בלבו ביום.

משהקיץ יעקב אבינו משנתו, הבין כי המקום הזה בו ישן, הוא מקום קדוש, אך חשב אולי המראה האלקי שראה, אינו מראה נבואי אלא רק חלום, שכידוע, אדם חולם בלילה על דברים שהרהר בהם ביום. לכן אמר יעקב "ואנכי לא ידעתי", לפני ששכבתי לישון במקום זה לא ידעתי שזהו מקום קדוש, ולכן לא הרהרתי על כך ביום, וזו ראייה שהמראה שראיתי אינו חלום אלא מראה נבואי.

(חנוכת התורה)

"אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי"...

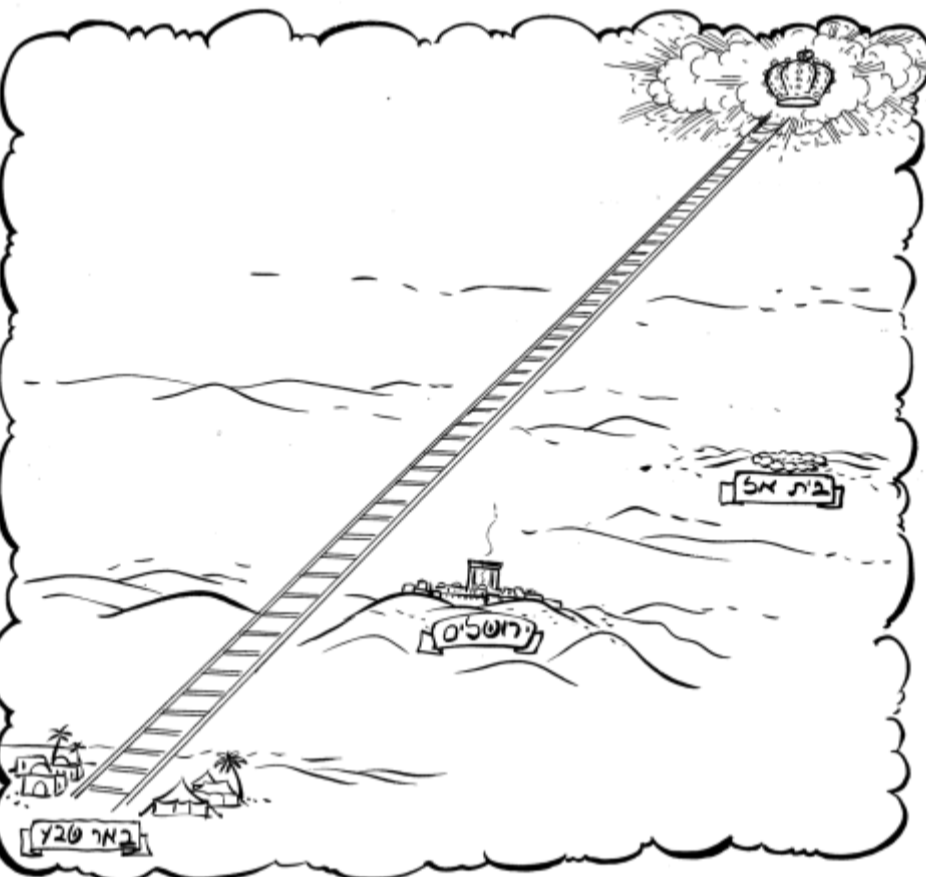
אין זה כי אם בית אלקים

וזה שער השמים" (כח, טז-יז)

כאשר ראה יעקב את כל המראות הנפלאות והגילוי הנורא לה זכה בחלומו, אמר "אכן יש ה' במקום הזה" בעת השינה אפשר להגיע לכזה גלוי אלקי, והצטער ואמר "ואנכי לא ידעתי" שאילו הייתי יודע הייתי שוכב גם באותם י"ד שנה ששמשתי בבית עבר.

אך מיד נתעורר ואמר "אין זה" מחשבה נכונה, כי העולם הזה עקרו ללמד תורה ולקיים המצוות - "כי אם בית אלקים" לעבדו ולקיים מצותיו, ולא להתענג משכר המצוות שהוא ההשגה,

"וזה" ההשגה והתענוג מגילוי ה', מקומו

ב"שער השמים" - בעולם הבא.

(מהר"י רבי יהושע מבעלזא)

"ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה" (כח, יז)

הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ', היה תלמידו של הגאון רבי חיים סולוביצ'יק - הרב מבריסק.

תלמידיו של ר' ברוך בער שמו לב לתופעה שחזרה על עצמה.

כאשר היה ר' ברוך בער נוסע ברכבת שעברה דרך בריסק, היה ר' ברוך בער נעמד על רגליו עד שיצאה הרכבת מן העיר.

פעם אחת העז אחד התלמידים לשאול את ה' ברוך בער את הקושיה שטרדה תלמידים נוספים: "מדוע עומד כבוד הרב על רגליו כל זמן שהרכבת נוסעת דרך בריסק?"

ענה ר' ברוך בער, ולמד את תלמידיו מהו כבוד שרוחש תלמיד לרבו: "כאשר עוברת הרכבת דרך בריסק, עירו של רבי ומורי רבי חיים סולוביצ'יק, עומד אני על רגלי לכבודו של רבי. גם אם נמצא הוא במרחק רב, השפעתו וקדושתו הן בכל העיר כלה".

(סיפורי צדיקים)

"וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך" (כח, כב)

מה ש'עשר אעשרנו' ואתן לצדקה זה הוא 'אשר תתן לי', כי רק זה ישאר להיות שלי לנצח, מה שאין כן הקנינים הגשמיים, שאין להם קיום.

(קומץ המנחה)

"והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה" (כט, ג)

"והנה באר בשדה - זה בית הכנסת, והנה שם שלושה עדרי צאן - אלו שלושה קרואים, כי מן הבאר וגו' - שמשם היו שומעים את התורה, והאבן גדולה - זה יצר הרע, ונאספו שמה כל העדרים - זה הציבור, וגללו את האבן - שמשם היו שומעים את התורה, והשיבו את האבן וגו' - שכיון שהם יוצאים להם יצר הרע חוזר למקומו" (בראשית רבה ע, ח).

ודברי המדרש טעונים ביאור: אם לאחר שיוצאים מקריאת התורה חוזר יצר הרע למקומו, לכאורה מה הועילו חכמים בתקנתם.

"תוכל בבקשה להזדרז?" מבקש האורח מהטבח באכסניה. "אני ממחר לדרכי ואשמח אם האוכל יוגש תוך מספר דקות".

אורח שמשלם, כמוהו כבעל הבית. תוך רגעים ספורים הונחה על השולחן צלחת מהבילה.

כאשר החל האורח לטעום מן התבשיל, העווה את פניו בחוסר שביעות רצון. הירקות לא היו רכים דיים, הבשר היה נא בחלקו והקטניות היו נוקשות.

לאחר מספר חודשים הגיע שוב האורח לאכסניה הזו וציפה לתבשיל מהביל. בעת שישב וחיכה שמע את הטבח מחלק הוראות לעובדי המטבח שיזדרזו, שכן ברצונו לצאת בעוד כמה דקות והכל חייב להיות מוכן עד שהוא יוצא.

האורח הבין שגם הפעם כנראה לא יערב התבשיל לחיכו.

אולם בעת שהוגשה המנה לשולחן, גילה שחששותיו התבדו. האוכל היה עשוי בדיוק במידה וטעים להפליא.

האורח הסקרן ביקש לפגוש את הטבח: **"אמור לי, מה ההבדל בין הפעם הקודמת שביקשתי ממך להזדרז והאוכל לא התבשל כל צורכו, לבין הפעם**

הזו - שגם בה מיהרת - ובכל זאת האוכל יצא במיטבו?"

הטבח קרץ בחיך שוב והפטיר: **"סודות מקצוע! גם כשאני ממחר - זה לא על חשבון האוכל..."**

משל נפלא זה של המגיד מדובנא, שהנמשל שלו מוביל לנושא אחר שאין כאן המקום להאריך, הושאל על ידינו להמחשת הרעיון: כאשר אדם שומע מחברו רעיון כלשהו, לרוב הוא נוטה לבטל אותו. קודם כל הוא ימתח עליו ביקורת ותמיד הרעיון יהיה 'לא בשל כל צורכו'. אולם בעת שהאדם עצמו הוגה ברעיון כלשהו, באורח פלא - תמיד הרעיון יהיה מצוין ונפלא. זה רעיון שלו!

ונראה לבאר בדברי המדרש מהי התועלת מכך שיצר הרע מסתלק לזמן מה. בפשוטם של דברים, רמז נרמז לאיש ישראל: אף על פי שלאחר שעסקת בתורה ובתפילה אתה מגלה ששוב היצר נמצא איתך, אין מה להתיירא מכך. זוהי דרכו של עולם - "יצר הרע חוזר למקומו".

אולם בעומק יש לבאר כוונת המדרש, על פי מה שלמדנו מדברי חז"ל בחטא אדם הראשון: **"לא ניתן בו יצר הרע עד אוכלו מן העץ ונכנס בו יצר הרע"** (רש"י בראשית ב, כה).

דהיינו, שקודם החטא היה יצר הרע מחוץ לגופו של האדם, ואילו לאחר החטא נכנס היצר בתוכו.

כאשר מפציעה עצה במוחו של האדם, טועה הוא לחשוב שזוהי מחשבה אישית שלו, לכן הוא נוטה לקיים אותה. אולם בקריאת התורה מגלה כל יהודי שיצר הרע אינו חלק ממנו, כי אם פולש זר בלתי קרוא. כזה שניתן להוציא כשעוסקים בתורה. משכך, יש לפקפק בדבריו ולקבלם בספקנות תוך נטייה לביטול.

כדברי חז"ל: התורה מגינה בין בזמן שעוסקים בה ובין בזמן שלא עוסקים בה. גם כאשר יהודי מסיים את 'קריאת התורה' ויצר הרע חוזר למקומו, כוחו להשפיע על איש ישראל נחלש הרבה יותר, שכן מי הוא זה שאוהב לשמוע בקול אחרים...

(במחשבה תחילה)

"ויאמר לו לבן אך עצמי ובשרי אתה" (כט, יד)

יש להבין כפילות הלשון 'עצמי ובשרי'.

יש לומר כי יעקב היה קרוב ללבן גם מצד יצחק אביו, כי בתואל אבי לבן היה בן נחור אחי אברהם, וגם מצד אמו רבקה שהיתה אחות לבן.

והנה אמרו חז"ל כי עצמותיו של אדם באים מכח אביו, ובשרו מכח אמו.

זה שאמר לבן ליעקב "עצמי", קרוב אתה לי מצד אביך, "ובשרי" קרוב מצד אמך.

(קול אליהו - הגאון מוילנא)

"וירא ה' כי שנאה לאה ופתח את רחמה" (כט, לא)

במדרש תנחומא: **"ראה כי שנואין מעשי עשיו בפניה".** יש להבין מדוע דוקא בזכות הזאת זכתה להיפקד?

ביאר בספה"ק קדושת לוי, שהגמ' אומרת שלכן היו אמותינו עקרות, כיון שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים. והנה כאן מצאנו שהיו עיני לאה רכות וברש"י שבכתה הרבה מחמת שחששה שתנשא לעשיו, וזה מה שכתב המדרש, שהקב"ה ראה שלאה כבר בין כה וכה התפללה הרבה מחמת ששנואין מעשי עשיו בעיניה, לכן נפקדה מיד.

(קדושת לוי)

"עם אשר תמצא את אלוהיך לא יחיה" (לא, לב)

בדרך רמז הביאו ביאור בשמו של הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין את דברי יעקב ללבן: אתה לבן, מאמין בתרפים עשויים עץ ואבן שאין בהם שום תועלת וכוח. ונניח "אשר תמצא את אלוהיך" אצל אחד מאנשיי - מה תעשה

בו? הרי "לא יחיה" - האליל. חתיכת דומם שאין בה שום יכולת להושיע.

אולם "הכר לך מה עמדי", בוא וראה את האלוקים שאני עובד אותך, אותך אלוקים שהגיע אתמול בלילה להזהיר אותך שלא תעשה לי שום רע. אלוקים כזה שהוא כל יכול ושליט בארץ ובשמים, אותו ראוי ואותו נאה לעבוד.

"וקח לך" - תאמץ עבודך את האמונה בבורא כל עולמים.

(במחשבה תחילה)

"מה פשעי ומה חטאתי כי

דלקת אחרי" (לא, לו)

מה פשעי ומה חטאתי כי דלקת אחרי. אם לבן דולק אחרי ורוצה בקרבתו, סימן שיש בי פגם, לכן אני שואל מה פשעי ומה חטאתי.

(בעל שם טוב)

"ויחר ליעקב וירב בלבן" (לא, לו)

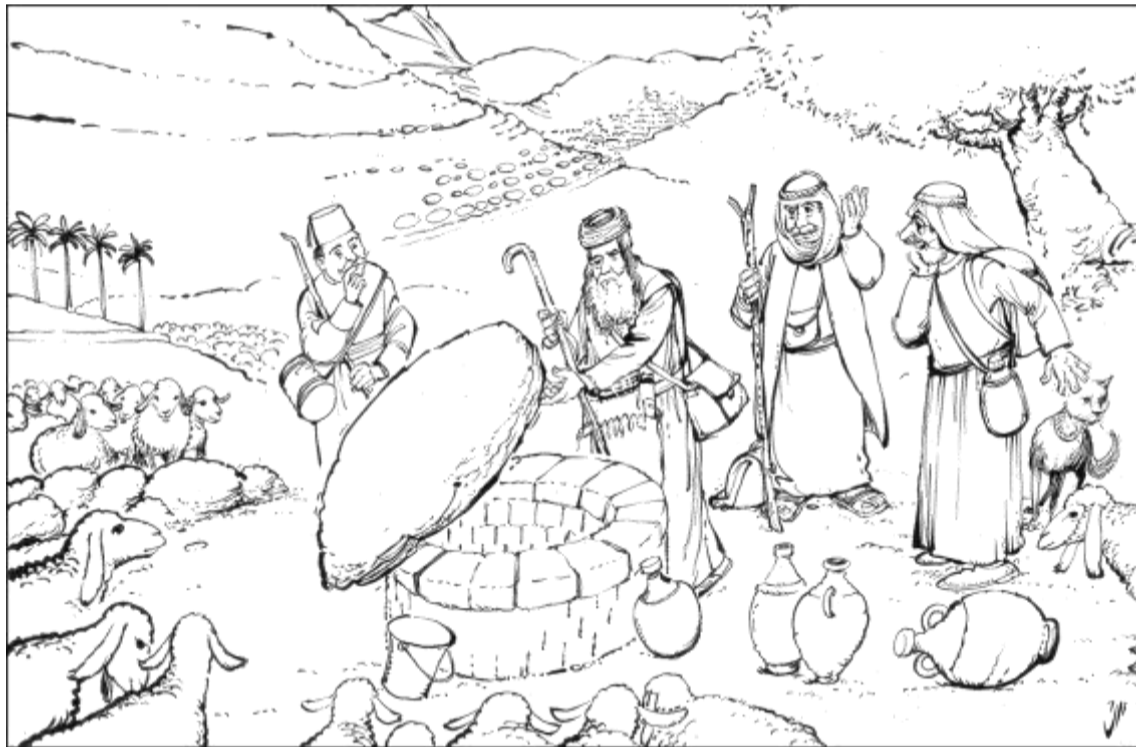
לכאורה, הנהגתו של יעקב אבינו תמוהה: עשרים שנה היה בבית לבן שרימהו על כל צעד ושעל, החל מכך שחיתן אותו עם לאה במקום עם רחל והחליף את משכורתו עשרת מונים. במשך כל הזמן הזה לא טרח יעקב להשיב חורפו דבר, אחז בפלך השתיקה והעביר על מידותיו. דווקא כעת, כאשר יעקב נפרד מלבן וכנראה לא יפגוש בו יותר, הוא מתחיל לריב איתו?!

מבאר בספר 'בן אברהם' שזהו מוסר לכל יהודי כיצד עליו להתנהג: כאשר לבן רימה את יעקב והונה אותו בדברים אישיים, אפילו כאשר היה מדובר בכך שניסה להחליף את זיווגו, וכל שכן כאשר הציק לו רק בענייני ממון - הבליג יעקב ולא ענה מאומה.

אולם כאשר מגיע לבן ומתחיל לחטט בכליו של יעקב, בתואנה שיעקב גנב את אלוהיו, ולמרות החיטוט הארוך לבן לא מוצא את התרפים - חושש יעקב מחילול השם. שלא יהיה מי שיאמר שיעקב לקח חלילה את התרפים לצורך עבודה זרה.

בשעה כזו אסור לשתוק, לכן יעקב פורט לעין כל את שקריו ורמאותו של לבן ומבהיר שרק בעלילה בא עליו.

(במחשבה תחילה)

נפלאים מעשיך

סיפורים נפלאים ודברי חיזוק הרה"ג רבי שלמה קולדצקי שליט"א

יום אחד הוא נכנס לחדר ובדיוק באותו רגע צונח דלי של מלט ומלכלך את כל החדר... הוא מודיע לאשתו "זהו, הגיעו מים עד נפש, יש גבול לכל דבר, אני מוציא לו צו הפסקת עבודה מיידית". אשתו אומרת בשקט: "אולי זה קנאה? אולי לא כדאי לעשות את הצעד הזה?"

סיפורים בנושא: היתור

הקשר לפרשה ידוע, וראה לעיל במדור 'פניני פרשת השבוע'

אחד הדברים הנפוצים הוא ויתור בעניינים שאנשים חשים על בשרם שהם ויתרו כמו למשל מגורים בבנין משותף שהדירה נעשית חשוכה בגלל מרפסת השכנים, או שאין ראייה לרחוב בגלל חדר שהורחב וכדומה. צריך לדעת שבויתור לא רק שלא מפסידים אלא אף מרוויחים בכפל כפלים ובפרט כשהדבר קשה וכמו בסיפור שלפניכם. מובא בספר "אמונה שלמה" בבניין אחד גרו שני שכנים שהתחילו את דרכם בנתונים משפחתיים די דומים. אך כשהגיעו לגיל נשואי הילדים ההבדל היה גדול. השכן מהקומה השלישית חיתן את ילדיו אחד אחרי השני. ואילו השכן מהקומה השנייה לא הצליח לחתן אפילו אחד. ילדיו היו טובים אבל היה לו אח שעזב את דרך התורה והיה פושע מפורסם. ברגע שהיו מציעים למישהו את אחד מילדיו הוא היה מברר שלא מדובר ב"פושע ההוא" וכששמע שזה 'לא הוא, זה אחיו' היה ממחר לברוח בתרוץ כלשהו. וכך עיניו כלות וליבו בוכה.

אין ספק כי שכנים המתנהגים בעין טובה ומאפשרים לשכניהם לבנות למרות נזק אישי שקורה בדירתם הם בעלי מידות טובות.

מי שמוותר אפי' כשהוא צודק הוא לא מפסיד כלל והרב שטינמן היה מביא ע"כ את המעשה עם רבי איסר זלמן. ידוע שרבי משה מרדכי אפשטיין ורבי איסר זלמן היו גיסים, שניהם היו חתנים של הנגיד הצדיק רבי פייבל פרנק. כשנפטר רבי איצ'לה מפוניבז' חיפש הסבא מסלבודקא ראש ישיבה שיחליף אותו, והוא פנה לרבי איסר זלמן, שלמרות גילו הצעיר נודע אז כעילוי וחרף, אך רבי איסר זלמן לא רצה לפגוע בחמותו אלמנת רפ"פ שהוא הצעיר מתמנה עוד טרם היה תפקיד לגיסו הגדול, הוא ביקש מהסבא שיפנה גם אל גיסו הגדול רבי משה מרדכי וכך יכהנו שניהם כראשי הישיבה. וכך הוה. לאחר תקופה קצרה כשראה רא"ז שהם לא יכולים לכהן יחדיו כי שיטות הלימוד שלהם היו שונות מאוד אחד מהשני, הוא עזב את הישיבה לכהן בסלוצק. ששם זכה להכיר את חתנו לעתיד רבי אהרון קוטלר ואחיינו הרב שך. אמר הרב שטינמן כיום לאחר עשרות שנים אנחנו יכולים לראות מה

הרוויח רבי איסר זלמן מאותו ויתור, שזכה שאין מי שלא הוגה בספריו. וזכה לחתנו הגדול ר"א קוטלר שקומם את עולם הישיבות בארה"ב כהמשך לשיבת סלוצק שהעבירה לליקווד ואף זכה לתלמיד מובהק כהרב שך שהצמיח את עולם הישיבות בארץ ישראל לרמות שאנו רואים כיום.

עוד מעשה לפני זמן נסעתי עם אימי הרבנית תחי' לבית שמש באמצע הדרך צלצל הטלפון ועל הקו היתה אישה שסיפרה לאימי סיפור מופלא ולתועלת הרבים

באחד הימים נגש אליו השכן מהקומה השלישית בבקשה לבנות ולהרחיב את דירתו. השכן הסביר בלי רגישות שהנשואים באים ואין לו מקום להשכיב אותם. השכן ביקש לחשוב ונכנס לביתו רועד מזעם. "לא מספיק שקשה לנו בשידוכים, השכן שמחתן בזה אחר זה רוצה לבנות לנשואים שלו ולהחשיך לנו את הדירה. אין על מה לדבר! אני לא חותם!" אשתו הצדיקה שמעה את הדברים וכשראתה שהבעל נרגע קצת אמרה "אולי זה נובע

מקנאה?" הבעל שמע את הדברים ושאל "ואם כן, לדעתך כדאי לחתום?" האישה מהנהנת בראשה "ודאי, תחתום לו." יומיים הוא חושב ולבסוף אחרי שהזכיר לעצמו את כל דברי המוסר שלמד החליט לחתום. השכן שראה אותו חותם לא הביע שום התפעלות רק הודה בשפה רפה. יום למחרת הוא כבר מגלה בדירתו שבעה פועלים ערביים שבקשו לעבור דרך דירתו כי אין גישה אחרת נוחה. הבית הפך לאתר בניה עם פועלים חול ואבק. יום אחד הוא נכנס לחדר ובדיוק באותו רגע צונח דלי של מלט ומלכלך את כל החדר... הוא מודיע לאשתו "זהו, הגיעו מים עד נפש, יש גבול לכל דבר, אני מוציא לו צו הפסקת עבודה מיידית". אשתו אומרת בשקט: "אולי זה קנאה? אולי לא כדאי לעשות את הצעד הזה?" הבעל מתרגז "אז מה, שנמשיך לתת להם לבנות?" עונה האישה "כן, הם התחילו אז שסיימו" הדברים נכנסים לליבו והוא בעדינות עולה לבית בקומה השלישית ומבקש יפה מהקבלן שישלח פועלים לנקות כי קצת התלכלך.. חלפו כמה ימים ואל השכן מהקומה השנייה מתקשר השדכן ועכשיו בפיו הצעת שידוך מצוינת בשביל הבן. השכן שכבר הורגל בדחיות שואל "מה עם הצד השני?" השדכן מרגיע שהם שמעו על האח ובכל זאת מאד רוצים את הבן שלכם. "בטוח?" הוא לא האמין. השדכן מסביר "אביה של הבת טוען שהוא הכיר אותך אישית לאחרונה. ומאד התרשם ממך. הוא טוען שאנשים כאלו מיוחדים עם כאלו מידות זה נדיר וזה זכות לו להשתדך" לאחר ברור וחקירות התברר כי אביה של הבת הוא הקבלן שעבד בקומה השלישית. הוא רגיל לקבל צעקות מהשכנים וכאן כ"כ התפעל מההתנהגות האצילית. וזה לא הסוף, בעקבות השידוך הזה הגיעו שאר השידוכים, והשכן מלמטה זכה להשיא את כל ילדיו.

סיפור נוסף על ויתור בין שכנים שהתפרסם. בקרית ספר באחד הבניינים החליטו להרחיב והיה ויכוח גדול בין 2 שכנים על קיר מסוים מי ישלם אותו, וזה ייצר המון מתחים גדולים, אשתו של אחד מבעלי הדין פנתה לבעלה ושאלה אותו על איזה סכום הוויכוח, ענה לה הבעל 5000 ₪. אמרה האישה הנה אני מסכימה למכור מתכשיטי בסכום זה, העיקר שתשלימו... הבעל הסכים, ובאותו הזמן הוא היה חייב לקבלן 25 אלף ₪. הוא פנה לקבלן ואמר

לו אני רושם לך בצ'ק 30 ואני מוותר לשכן. עוברים מספר ימים והנה הצ'ק לא נפדה הוא פונה לקבלן, שאומר לו העברתי את הצ'ק לאיזה קבלן משנה ערבי, שעושה לי חלק מהעבודות. לאחר בירור מקיף התברר שהערבי הוסיף עוד 0 ל-30 ובא להוציא מהבנק 300 אלף, אך ערבי כמו ערבי הוסיף רק בספרות ולא בכיתוב, והפקיד תפס את זה הקבלן הערבי נבהל שיעצרו אותו, ומיד הוא קרע את הצ'ק. וכך הוא שילם 5 והרויח 25.

רבי דוד שריבר אירס את בתו, והנה נודע לו על דירה למכירה במחיר מציאה, הוא שלח את בתו לראות את הדירה. היא ראתה, חזרה לביתה ואמרה לאביה הדירה מאוד יפה, אך קומה מעל גרה חברה שלי מהכיתה שיש לה שתי אחיות מעליה שעדיין לא מצאו את זיווגם, ואולי זה לא כדאי שאגור על ידם ואוציא להם את העיניים. רד"ש פנה להרב אפשטיין שישאל את רבי חיים קניבסקי כדת מה לעשות. לאחר שעה חזר רבי שעי' אפשטיין נסער כולו ואמר מעולם לא ראיתי כזה דבר, רבי חיים תמיד עונה על שאלות הרות גורל כהרף עין, ואילו בשאלה זו הוא חשב כמה דקות ולאחר מכן אמר שהוא לא יכול להכריע ורק הגר"ל יכול להכריע בכזה עניין. רד"ש פנה להגר"ל. הגר"ל חשב ואמר מצד אחד א"א להפסיד כזאת מציאה, מצד שני איך אפשר לדקור לשני את העיניים כשהחברה תראה את חברתה יוצאת עם בעלה מאושרת, איך אפשר לקנות את הדירה, לכן ראוי שתוותר ומוותר אף פעם לא מפסידים, ולמעשה תקנה את הדירה ותשכיר זאת עד שהשכנים ינשאו בשעט"מ.

נהג מונית לקח את הרב יוספי לבית חולים תל השומר ובדרך הרב שליט"א אמר לו כמה גדול הענין של ויתור, אפילו במקום שאתה צודק, ובפרט שהתורה רוצה את זה מאתנו, אז מי שמוותר לא רק שלא מפסיד כלום אלא אף מרוויח בכך כפל כפלים. והנה הנסיון הגיע הרבה לפני שהתכונן אליו כראוי, הוא הוריד את הרב ואז הוא אמר לעצמו כדי שאני לא אחזור ריק אני אחכה שמישהו ייצא מבית החולים ואני אקח אותו לב"ב, הוא חיכה 15 20 10 דקות ואין התקדמות, הוא אמר לעצמו אם חיכיתי עד עכשיו אני אמשיך עוד קצת, כך הוא חיכה 40 דקות, והנה לפתע מגיעה מונית עוצרת לפניו מורידה נוסע, באותו הרגע יוצא חרדי מבית החולים ונהג המונית שזה עכשיו הגיע, צועק לו הלו הלו לב"ב בא והוא נכנס, באותו הרגע חטף הנהג מיודעינו עצבים חזקים, הסתובבו לו

המון תוכניות בראש איך הוא יעצור אותו, ילשין אותו, יצעק עליו וכדו', כל מיני דברים שנהג מונית יודע לעשות כשאינן יראת שמים בלבבו. ואז היתה הפתעה גדולה. הנהג נזכר בדברי הרב יוספי להחליט לוותר. הוא נשך חזק בשפתיו, והתאפק חזק ולא אמר מילה. לא חלפו אלא 5 דקות והנה יוצא מביה"ח גוי הוא פונה אליו בעברית עילגת ושואל כמה זה לצפת הלוח חזור? הוא ענה לו אלף (הגוי היה שליח האו"ם לפקח על החולים שלהם ששוהים בארץ) הוא עלה למונית ונסע. בסוף הנסיעה השאיר לו מעטפה עם 1000 !!! יורו.... היה שווה לו לוותר או לא?????

סיפור על ויתור עם הרב שטינמן. ישראלי חילוני בחור מוכשר ירד ללונדון ופתח שם מרפאה גדולה, היו לו תנאים מאוד טובים ויחס מאוד חם, מחירים הוגנים חיוך וטפיחה על השכם לכ"א. האנגלים הקרים מאוד אהבו את זה ונשאבו לשם כפרפר אל האור. העתיד היה נראה ורוד. אלא שבאותו האזור כבר היתה מרפאה גדולה של רשת מאוד מצליחה בלונדון, והם כמובן לא ראו בעין יפה את ההצלחה שלו, שזה גם היה הכשלון שלהם כי לאט לאט עזבו אותם הקליינטים. הבעלים של הרשת העבירו לו מסרים שלא כדאי לו להתחיל איתם, איומים במשפטים וכדומה מסע תקשורת נגדו, תחקירים, ושאר הזמנות פיצות והפחדות, והישראלי בהתחלה עבד בשיטות הסמוך, עד שראה שכלתה אליו הרעה, הם תותחים כבדים וכמעט ואין

עליהם. לאותו אחד היה ידיד טוב חרדי שהמליץ לו לבקש עצה מרב גדול שגר בארץ ישראל ה"ה מרן הגר"ל שליט"א, מה אכפת לך הוא אמר לו תנסה לא תפסיד.

וכך יום אחד נכנסו לבית מרן שליט"א שני יהודים אחד מהם עם כיפה לבנה יפה וחבירו. האיש סיפר את השתלשלות הדברים. ומרן שליט"א שאל את בעל המרפאה למה שלא תצטרף אליהם? השיב בעל המרפאה, הם לא רוצים ולא צריכים אותי. שאלו רבינו אז מה הם כן רוצים? שאני אסגור ענה. אמר לו מרן תסגור. האיש נדהם ואמר עבדתי קשה מאוד, זה הפרנסה שלי השקעתי המון כסף למה שאני אסגור, יש לי חוזה שכירות עם הרופאים, זה נזק כספי עצום אני לא יכול לעשות את זה. שאלו מרן כמה הנזק ענה האיש 100 אלף דולר סכום עתק, א"ל מרן: לקב"ה חסר 100 אלף דולר לתת לך?? ומה פתאום שיתן לי? שאל האיש. ענהו מרן מי שמוותר בשביל השלום לא מפסיד, ודע לך אמר מרן 50 שנה אני מייעץ לאנשים אף פעם לא יעצתי עצה שחשבתי שהיא רעה אני מבטיח לך שזאת עצה טובה, וכך שכנע אותו הגר"ל שלמרות שנראה כי יאבד את פרנסתו וכל כספו ילך לפיצויים, וכן יאבד את כל כבודו. אמר לו מרן לך על ויתור כי מוותר אף אדם לא הפסיד מעולם. טוב, אמר האיש, אני הולך ע"ז כשאגיע ללונדון אני אגיד להם שאני מוותר. אמר לו מרן לא! כעת תתקשר ותודיע על החלטתך לסגור את המרפאה. הוא התקשר והודיע למנהל המתחרה את החלטתו, ההוא היה בהלם ומיד ניסה להבין מה הוא מבשל לו כאן, איזה מארב פיננסי הוא מתכנן להם. אך ההוא בשלו שום תוכנית, יש רבאיי בישראל שכך יעץ לי. ומה אתה מרוויח? שאלוהו. והוא ענה כלום, זה מה שאמר, זה אני עושה. הם לא האמינו לו והחליטו לברר את העניין לעומק, הם שלחו את אחד השותפים לארץ, דבר ראשון הוא נכנס לשגרירות לברר מי זה ראביי שטינמן, א"ל זה אדם חשוב, שקול וחכם, שאפשר לסמוך עליו. באותו היום הגיע איש אנגלי הדור בלבשו לבית מרן, הכניסוהו פנימה הוא הסתכל בתדהמה על הקירות כמו סביבון, הסתכל לכל הצדדים, לא דיבר מילה, היה בטוח שיגיע לבנין מפואר, והנה הוא רואה בית פשוט של עניים, לא צבוע, נתנו לו כסא פלסטיק הוא הסתכל עליהם נדהם. אבל כאשר ראה ע"מ יושב מרן שליט"א הבין שלא התכוונו להעליבו. הוא התיישב, מתורגמן הציג אותו לפני מרן כבעלים של רשת מרפאות גדולה בלונדון. והציג

לרב את השאלה, מה אתם מתכוונים להרוויח בסגירת המרפאה של המתחרה, ומי ישלם את ההפסד, ואם לא כלום, אז מה זה העצה הטיפשית הזאת, כך הוא שאל את מרן, ענה מרן שום דבר, תורתנו הקדושה אוסרת לרדת לאומנות חבירו ולכן אמרתי לו שעליו לוותר ומי שמוותר לא מפסיד, הקב"ה מחזיר לו, ולא ענין של רווח והפסד... שאלו המתחרה ומה הרב ממליץ לנו, הרי כולם יגידו שאנחנו אנשים רעים, טרוריסטים, ורודפים אנשים שרוצים להתפרנס ויהיה לנו שם רע... נצא מלוכלכים מזה בתקשורת. ענה לו מרן אתה רואה שההוא בחור מוצלח ומוכשר לנהל מרפאות, תפתחו לו סניף שלכם במקום אחר, שאין לכם עדיין סניף שם, כמו במנצ'סטר למשל, ותעשו אותו שותף לכל המרפאות שלכם. אמר האיש אני יכול לשאול את זה את השותפים שלי... וכך במקום, הוא התקשר לשותפים, והם הסכימו, ועוד באותו היום הם סגרו ע"ז, היהודי הרוויח הרבה יותר כסף, ושותפות בעסק מצליח מאוד, וגם לרופאים הוא לא יצטרך לשלם פיצויים, הם ימשיכו לעבוד עמו במרפאה. וההבטחה התקיימה הרבה יותר מהר משחשב. (הבעלים של רשת המרפאות הוציא מכיסו 3000 יורו דמי יעוץ. מרן א"ל שיקח את זה מיד, אל תשאיר כאן כלום. ההוא לא הבין ואמר הרי כולם לוקחים כסף על יעוץ, ענה לו מרן כולם למדו בשביל לייעץ אני למדתי תורה לא בשביל לייעץ, ואני אומר לפי מה שאני מבין (מהתורה.....)

אורות אילת השחר

עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל 'אילת השחר' זצוק"ל ■ מתוך הספר 'כאיל תערוג'

ומקיים כל המצות ולמה הוא רשע אלא דאם מדקדקים אפשר למצוא על כל אחד ואחד וקשה למצוא שיהא נקי, ואפשר דהנה יש מצוות עשה שהאדם מחוייב לקיים כמו תפילין וכדו' אבל יש מצוות שאיננו מחוייב לקיים ואם אינו מקייםם אינו נקרא עבריין, אבל מ"מ אם ידקדקו יעשו אותו ג"כ רשע.

הנה חז"ל אומרים במנחות (מא, א) דאדם שאין לו בגד של ד' כנפות אע"פ שאינו מחוייב בציצית מ"מ אמר לו המלאך לרב קטינא דבעידן ריתחא עונשים על זה.

ויש לדקדק מזה דאם בעידן ריתחא עונשים על זה ע"כ שזה עבירה כי אם אי"ז עבירה למה בעידן ריתחא עונשין על זה הרי לא עשה עבירה, וע"כ דעבירה היא, אלא דאי"ז חשוב עבירה כ"כ כמו שעבר ממש על המצוות. אך מ"מ זה נחשב עבירה שהרי יש לך אפשרות לקיים מצוה למה אתה לא

מקיים, תחפש פטורים, תחפש היתרים, למה, הרי יש לך אפשרות לזכות במצוה, למה אתה לא זוכה, ולכן בעידן ריתחא מענישין על זה והנה בעולם הבא לא שייך חילוק זה של עידן ריתחא ולא עידן ריתחא וא"כ דבר כזה שבעולם הזה עונשין עליו בעידן ריתחא בעולם הבא יתבעו אותו למה לא עשית את זה ולא יועילו שום תירוצים כי שם אין תירוצים ואמתלאות ואם עושים בדיקה כזו על כל בן אדם הרי לא ימלט כמעט שיצא האדם נקי מזה ויתבעו אותו היית יכול לעשות את זה ולעשות את זה ואם לא קיים את זה הוא נמצא רשע ח"ו אל תהי רשע בפני עצמך ואף אם לגבי תפילה מועיל שיתפלל בציבור זה רק לענין תפילה דמסתתר כביכול תחת כלל הציבור ואין מדקדקין כ"כ אבל אם יש עליו תביעה שנקרא בשביל זה רשע נשאר רשע גם כשהוא בציבור רק שאין הקב"ה מדקדק אז לבדוק את מעשיו וא"כ בעולם הבא הוא נשאר עדיין רשע.

ועכ"פ לגבי התפילה לכל הפחות צריך להשתדל מאד להתפלל בציבור. דאל"כ הרי תפילתו נדחית לבד ונמאסת רח"ל דמדקדקין על כל תיבה ותיבה שמתפלל

אם אומרה באימה ויראה ומסירת נפש ואם לא היא נמאסת ורק בציבור אינה נמאסת וא"כ כשיתפלל בציבור יש תקוה שבמשך הזמן יעלה וישתפר ויהיה יותר טוב עד שיזכה להיות צדיק אבל כשאנו מתפלל בציבור ותפילתו נמאסת הרי אין תקוה ח"ו. ולכן כמה השתדלות צריך האדם לעשות שלא ישל ח"ו, וצריך מאד לדקדק להשתדל שלא יהיה בגדר רשע, ע"י שידקדקו במעשיו. (ע"פ ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה)

חיזוק בתפילה

אמר רבנו: כל תפילה שונה מחברתה, כל שמו"ע אינו דומה לתפילה שלפניה ואחריה. אם היו יודעים מהי התפילה, כל תפילה שמתפללים לא היתה כזאת תפילה בבריאה. תפילה זה דבר מיוחד שיכול כל אחד להתפלל, כל אחד מתפלל אחרת, וכל תפילה שאדם מתפלל לא היתה בבריאה, כדוגמאות טביעות אצבעות שלכל אחד זה אחרת מהשני, וכל דבר בגוף שונה מחבירו, כך תפילה יש לה את היחודיות שלה, ששונה מתפילה שניה.

כמה יש להיזהר מלהתפלל ביחידות

איתא באבות (פ"ב מ"ג) ואל תהי רשע בפני עצמך, ומפרש ברוח חיים, רצה לומר שלא תתפלל ביחידות בפני עצמו כי אם תתפלל ביחידות יכול להיות שתהיה נקרא רשע ח"ו כי התפילה ביחיד צריך כוונה יתירה ובאימה ויראה, ומסירות נפש, ואם לאו תפילתו נדחית לבר, וזה אינו מצוי שיהא עם כל הפרטים האלו בעוונותינו הרבים בזמננו, אבל עם הצבור אף שלא תהי כוונתו כ"כ בכוונה שלמה עם כל זה אינה נמאסת כמ"ש בזה"ק פנה אל תפילת הערער ולא בזה את תפילתם כי ערער פי' יחידי כמו כערער בערבה ר"ל שתפילת יחיד פונים אותה על כל צד בדקדוק וחיפוש בכל עולם ועולם דרך עליות אם היא ראויה לעלות אם לאו ח"ו פי' כי התפילה צריכה לעבור כל מיני עולמות עד שבאה לפני הקב"ה להתקבל לפניו ועוברת כמה וכמה מעברים ובכל מעבר בודקים כמו שרואים כיום למשל שכשצריך לעבור

ממקום למקום בודקים ובודקים בכל מקום, כך התפילה שצריכה לבוא לפני הקב"ה בינתיים בודקים אותה אם התפילה בסדר או לא וקשה מאד שתעבור את כל המעברים בשלום ועל זה אמר התנא אל תהיה רשע בפני עצמך אבל כשהוא בצבור אין מדקדקין כל כך. וממשיך הרוח חיים לבאר אבל לא בזה את תפילתם ר"ל תפילת צבור דאף אם אינה ראויה כ"כ לעלות אין מדקדקין עליה כ"כ בזכות הצבור ואינה נמאסת עכ"פ והיינו דאפי' אם אינה מתקבלת מ"מ אינה נמאסת, עכ"פ רואים כאן דבר נורא ראשית מה שאומר רבי חיים וואלוזינר דתפילה בכדי שתתקבל צריך שתהיה בכוונה יתירה ביראה ומסירות נפש, מי יכול לומר שהתפילה שלו היא עד היא עד כדי כך מסירת נפש אימה יראה בכוונה ובדקדוק כל תיבה ותיבה כל אות ואות מי יכול לעמוד בזה כמ"ש הרוח חיים שזה אינו מצוי בעוה"ר בזמננו וזה אמר בדורו ודורינו הרי נתרחק עוד יותר אבל עם הציבור אפי' אם לא תהא כ"כ בכוונה מ"מ אינה נמאסת לכל הפחות.

ומשמע דבלא זה היא נמאסת ח"ו לא רק שאינה מתקבלת אלא נמאסת והאיך אפשר שכן אדם מעיז ללכת ולהתפלל ביחידות בו בזמן שהיא נמאסת.

והנה התנא אומר אל תהי רשע בפני עצמך דכשבודקים את מעשיו הוא נמצא רשע ולכאו' הרי לא מדובר ברשע דוקא אלא גם יהודי טוב כשרוצה להתפלל ביחידות אומר לו התנא אל תהי רשע בפני עצמך ומשמע דגם יהודי טוב יכול להיות שימצאוהו רשע והאיך יתכן רואים דכשמדקדקים במעשיו יתכן שכמעט כל אחד ימצאוהו רשע.

והעצה היחידה היא להתפלל בציבור אמנם ציבור שאמרו הרי בודאי אינו דומה ציבור לציבור דאם יהיה ח"ו ציבור שכל אחד ואחד חלש בידישקייט האם זה נחשב ציבור האם מעלת ציבור לזה אולי מעט מעלה יש בזה אבל עדיין זה לא ציבור, דציבור צריך לכל הפחות שיתפללו בדרגה כמוהו, והרי לא מדברים ברשע שמחלל שבת ואוכל נבילות האם לאדם כזה אומרים שלא יתפלל יחידי, אלא התנא מדבר לאדם שומר תורה ומצוות שומר שבת ואוכל כשר ונזהר בכל המצוות בכל זאת אם יתפלל ביחידות היות וצריך באימה ויראה בכוונה יתירה ומסירת נפש ואם לאו תפילתו נדחית כי מוצאים אותו רשע ולכאו' האיך הוא נמצא רשע הרי הוא שומר שבת

סיפור ושאלה בצידו

לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י מבית 'האיחוד בחידוד'

באותה שעה רציתי לזעוק בכל כוחותי: "רבוננו של עולם, הלוואי והמיטות בביתי יהיו מלאות במשאיות חול! שאזכה לילדים שילכלכו את הבית ויפזרו את הסדר השורר בו! אשמח לישון על אדמת חול, אם זה יועיל במשהו שאזכה לילדים..."

שהורגלו כל ימיהם, ואשר על כן, אמר, שהוא מעדיף להתגורר באחד מישובי הספר, בדירה קטנה, ולהסתפק בפת חרבה ושלוה בה, העיקר שיוכל להמשיך כל ימיו בעסק התורה ועמלה.

ידוע ידע מאיר יחיאל, שאפילו אם כל הנסיבות החיצוניים הם מרשימים, אין בכך שום הבטחה שימצאו את השידוך במהרה. רבים הם אותם 'מיוחדים' שהתחתנו רק בגיל מבוגר מאוד, ועל כן הוסיף מאיר יחיאל תפילה מיוחדת בכל יום, שיזכה ה' להקים בית נאמן לה' ותורתו, עם אותה נערה צנועה וטובה שתוכל להיות עבורו כאשת חיל, שלא רק בפיה, אלא גם בלבבה כל רצונה וחפצה הוא, שבעלה יעסוק בתורה כל ימיו, ויקימו יחד בית של תורה, משכן מיוחד לשכינה, שממנו תצא תורה והוראה לישראל.

תפילתו של מאיר יחיאל התקבלה, ותוך זמן קצר הוא זכה לשידוך הגון ומיוחד, לבת תלמיד חכם מופלג, השקוע יומם וליל בעסק התורה בהתמדה עצומה, ואף הכלה עצמה, כל ימיה שאפה בכל לבבה להקים בית כהוריה החשובים, בו התורה היא מרכז החיים ועיקרם, ועל כך היא שפכה את ליבה לפני שוכן מרומים המזווג זיווגים, שתהיה ראויה להנשא לבעל תלמיד חכם, ואף לזכות לזה.

כשעמדו החתן והכלה תחת החופה, שניהם השתמשו בכוחותיהם המיוחדים בתפילה, לבקש ממי שהיכולת בידו, שהם יזכו להמשיך ולגדול יחד, ויקימו בית נאמן לה' ותורתו, בו יגדלו את ילדיהם לעבדי ה', העושים רצונו בלבב שלם, השמחים בקיום מצוותיו, וכל מעשיהם לשם שמים.

הבית שהזוג הצעיר בנה, אכן היה נראה כשאיפותיהם כל הימים, שניהם התעלו

יחדיו, שמחתה הגדולה של הרעייה היתה לשמוע את קולו כשעסק בתורה בכל עת, והוא היה שמח שהתורה היא מושג חייה, וכך עברה עליהם השנה הראשונה מתוך שמחת התורה ועמלה וקיום המצוות.

לאחר ועברו כבר כמה שנים מיום נישואיהם, ועדיין הם לא זכו להפקד בזרע קודש לעבודת ה', הבינו השנים שהקב"ה מבקש מהם יותר. שכידוע, כל דבר שבא על ידי עמל ויגיעה, מעריכים יותר. הקב"ה רוצה שהם יעריכו יותר את המתנה שהוא יתן להם, שיתחננו עליה יותר, ויבקשו ממי שמפתח של אוצר הנשמות בידו.

השנים הנוספות שעברו, חיזקו להם עוד ועוד את האמונה בבורא כל הנשמות, תפילתם היתה מיוחדת יותר, ומעיינות האמונה הפיכו בהם רוח חיים, כאשר בכל עת קושי, היו מתחזקים יחד באמונה ובתפילה, שכל מה שה' עושה לאדם, הרי הוא לטובתו.

ברור היה לר' מאיר יחיאל ורעייתו, שבוודאי יפקדו בדבר ישועה ורחמים, רק השאלה היא מתי זה יהיה, כמה תפילות ובכיות ישקיעו, לכמה קרבת אלקים יגיעו, עד אשר יזכו לשמוע את קול בכיו של פרי בטנם, ויוכלו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים.

לא תמיד זה היה כל כך קל, פעמים רבות הנסיונות היו קשים, ולפעמים גם מרים מאוד, שבת אחרי שבת ישבו הזוג הצעיר יחדיו לבדם בלילות שבת קודש, כאשר מצהלות הילדים הנשמעים מהבתים הסמוכים, מעליהם ומתחתם, מימינם ומשמאלם, מהבנין ממול ומהחצר, בליל שלם של חדוה ושמחה, נשמעים היטב בביתם, והם מתחזקים יחדיו בדברי אמונה ונחמה.

האמת היא, שהכח המרכזי שהחזיקם כל ימיהם בנסיונות הקשים בהם עמדו, היה בעיקר הידיעה, שה' אוהבם אהבה רבה, יותר מאשר כל יהודי

כל נברא יודע, כי תפקידו של האדם בחייו על פני האדמה, הוא לעמל, לעמל תורה, וכדרשת חז"ל בסנהדרין צ"ט ב', וכל מה שמגיע אל האדם בנקל, איננו בכלל ה'עמל' שבעבור כך הוא נברא, נולד וחי, ולא על כך הוא יקבל את שכרו בעולם שכולו טוב.

דבר ברור הוא שאין לאדם לקבל אפילו טובת הנאה על אותם מעלות עמם נולד, גם ההערכה האמיתית שיש לאדם מחבריו ומכריו, אינה על אותן מידות טובות הטובות בו משחר נעוריו, שעליהם הוא לא השקיע דבר, אלא דוקא על אותם דברים שעמל לשנות את הרגליו, לשבור את מידותיו, ולהשתנות. יהודי הלומד על אף יצר הבטלה העצום השוכן בקרבו, לא רק ששכרו עצום מאחר שיש לו את מעלת ההתמדה, אלא אף סיפוקו מתלמודו גדול יותר עד אין קץ.

רבים היו שקינאו באותו ילד, שלפני כיובל שנים הסתובב בירושלים, שמספרים שלא קיבל את המכה מהמלאך לפני לידתו, וכשאך יכל לדבר, כבר ידע את כל התורה כולה, ואף רבים באו לראותו ולשמוע את דבריו, ושוחחו עליו, אבל האמת היא שמי שהצילו היה אותו קדוש עליון זיע"א, שהשכיח ממנו את תורתו ועשהו כאחד האדם, כך שנפתח לו פתח לחיי גן עדן בעולם הזה ובעולם הבא, ונתנה לו האפשרות לגדול ולצמוח, להתמודד ולהצליח, לעמול ולדעת, לעלות וליפול, וכך יכול היה לגדול ולגדול בתורה.

הגדלות של האדם היא, לקחת את המידות הטובות שניחון בהם, לנצלם לעבודת הבורא, להעזר על ידם בעליות הרוחניות, לפתח את מידותיו לעוד יותר טובות, לעמול עם מידת ההתמדה שניחון בה, להתמיד עוד יותר ועוד יותר, להשתמש עם כח החסד שטבוע בו, להיטיב עוד יותר עם אחיו בני ישראל, וכן בכל מידה נכונה אחרת, וגם להיפך, להתמודד ולנצח את יצרו בכל

אותם מידות מגונות שיש בו, ולקיים דברי התנא שדרש 'בכל מאדך', לאהוב את ה' גם ביצרו הרע, על ידי ההתגברות עליו.

מאותם בני העלייה המיוחדים בישיבת 'עמלי התורה', תפס לו מאיר יחיאל פונהארצדאווענער* מעמד מכובד, לימודו הרציני, שליטתו בכל ה'רייד' הישיבתי במסכתות הנלמדות, בקיאותו הרבה ברוב מסכתות הש"ס, ומידותיו הטובות, כאשר מעלותיו אלו היו קנין בנפשו, מאחר ובאו לו אחרי שנים של עמל ויגיעה בלתי פוסקים, שבירת המידות וכניעתם לדיני התורה הקדושה, הביאו לכך שעוד זמן רב לפני שהחל לעסוק ב'פרק האיש מקדש', כבר רבים חפצו בו וחזרו אחריו לקחתו כחתן לבתם.

אותם החכמים המביטים על המיועד להיות חתנם בכל חלקי החיים, הבחינו עד מהרה בחלקו החזק ובמעלתו הנוספת והמיוחדת, בקשר הנפלא שהיה לו עם בוראו, בתפיסתו בעמוד השני המחזיק את העולם, עמוד העבודה שבלב זו תפילה, שלא זו בלבד שתמיד היה מראשוני עשרה הראשונים שבאו להיכל הישיבה לתפילה, אלא עוד תפילתו היתה נשמעת כעבד המרצה פני אדונו, כמונה מרגליות, כאשר בשעת התפילה היה מרגיש את קרבת ה' ודבק בקונו בכל לבבו.

כששוחח מאיר יחיאל עם הוריו בדבר השידוך שהוא מחפש, הסביר להם שלמרות שהוא כבר שמע שגבירים גדולים מבקשים אותו כחתן לבתם, ומסכימים להתחייב על סכומי עתק ודירות פאר ענקיות במרכז העיר, בכל זאת הוא מאוד מעדיף סגנון אחר של שידוך, וכפי שכבר שמע כמה פעמים בשם גדולי ישראל, שרבים מאלו שלקחו בנות של גבירים, שאמנם דיברו גבוהה על הרצון להקים בתים של תורה, אבל בפועל עשו את ההיפך, הבנות שלא יכלו להתרגל לחיות חיים של תורה, תוך שנים מועטות הוציאו את בעליהם מעולם התורה אל עולם החולין, בכדי שיוכלו לספק להם את מה

אחר, וכדברי שלמה המלך ע"ה בספר משלי (ג' י"ב), "כי את אשר יאהב ה' יוכיח", ידיעה זו בדבר אהבתו העזה שה' אוהבם, נסכה בהם כוחות רבים להתמודד ולהתגבר, למרות כל הקשיים הגדולים שהיו להם, ויותר מכך, שהייסורים והקושי, חיזקו בליבם את ההרגשה לקרבת ה', בפרט בענין זה, שידוע לכל, שאינו ביד אדם, ואף לא בידי רפואה ורופאים, אלא רק בידי ית"ש.

בשעות הקשות, בהן הנסיון הכה קשות, כאשר תקוה גדולה התנפצה אלי סלע המציאות, היו השניים לומדים יחדיו את דברי אליהו הנביא, בתנא דבי אליהו ("ח, ד"ה פעם אחת הייתי עובר), בהם הוא כותב אודות הסיבות למה ישנם יהודים יקרים שהקב"ה מנסם בנסיון זה של המתנה להפקד בזרע של קיימא, ובדמעות בעיניהם היו קוראים את הדברים שאומר אליהו הנביא, "אמרתי לו, בני, מפני שהקב"ה אוהבן אהבה גמורה ושמח בהן ומצרפן, כדי שירבו רחמים לפניו", כשלאחריהם מוכיח אליהו הנביא את דבריו, כשהוא מונה את כל אותן שנים רבות שהיו האבות והאמהות עקרות, עד אשר נפקדו בדבר ישועה ורחמים באותם בנים ששמחו בהם עד מאוד.

דברי אליהו הנביא הללו היו להם כאור לעינים וכאור לנשימה בכל אותם תקופות קשות ומרות, זה נתן להם כח ועידוד להמשיך בתפילותיהם הרבות לפני שוכן מרומים שיזכם בבנים, לא לשם להשתעשע עמהם, גם לא שיעזרו

ויסייעו בבית, ואף לא שיהיה להם שיטפל בהם בימי זקנה ושיבה, אלא רק בשביל לגדלם לתורה, שיהיה עבדים נאמנים לה' ותורתו.

שערי בתיהם של גדולי ישראל היו מוכרים היטב לר' מאיר יחיאל, אחת לכמה חודשים הוא היה נכנס לזקני העדה, לגדולי ישראל, לבקש רחמים עליו ועל בני ביתו, ותמיד קבלוהו בסבר פנים יפות ובירכוהו בברכה מרובה, אך משום מה, ברכתם התאחרה מלהתקיים, עדיין לא נתמלאה הסאה, שלאחריה תבוא הישועה והשמחה.

כל אותם יהודים יקרים המתנסים בנסיונות קשים אלו, יודעים שישנם דיבורים שמאוד פוצעים את ליבם. גם ר' מאיר יחיאל ורעייתו שמעו כמה פעמים דיבורים דומים, שהסעירו את ליבם עד מאוד. באחד הימים השיחה הרעייה את ליבה לפני בעלה, שלאחרונה במהלך נסיעה שמעה מהספסל מאחוריה, שתי נשים משוחחות זו עם זו על האסון הנורא שאירע לידידתן המשותפת. לרגע,

סיפרה הרעייה נבהלתי עד מאוד, למרות שלא התכוונתי להאזין לשיחתן, אבל הכרתי את אותה מדוברת, וניסיתי לשמוע מה אירע לה, אולי צריכים לעזור ולסייע בעדה, לעודדה ולחזקה באמונה, אך כששמעתי על האסון הנוראי שהיה לה, כמעט עמדתי להתמוטט, האסון שלה היה שנולד להם בן בערב פסח... באותו הרגע, סיפרה הרעייה, למרות שישבתי באוטובוס ועל ידי ישיבה אשה מוכרת מהשכונה, לא יכלתי לעצור את עיני מדמעות שלי, ובקושי עצרתי את עצמי מלפרוץ בבכי מר, הלזה יקרה אסון? הרי מאות זוגות מבקשים ומתחננים בכל ליבם שיזכם ה' בפרי בטן, גם כשזה כרוך ביסורים קשים ומרים, בהוצאות כספיות אדירות, בהלוואות עצומות, באישפוזים מייסרים ונסיעות לכל קצווי עולם, ואצל אותם אנשים לידת בן בערב פסח הוא אסון, הלוואי עלי ועל שכמותי אסונות כאלו.

ר' מאיר יחיאל עודד את רעייתו בדבר המציאות, שכל מה שבא בנקל, לא יודעים להעריך אותו כדבעי, אדם בריא לא שם את ליבו להודות להקב"ה על נשימותיו שנושם, למרות שהוא מזכיר זאת שלש פעמים ביום בתפילת שמונה עשרה, "על חיינו המסורים בידך", אלא רק כאשר הוא חווה 'התקף נשימה', או אלו החולים ב'אסטמה'. אחת מהמתנות המיוחדות שה' נותן לבריותיו בצרות אותן הם עוברים, זה הידיעה וההרגשה מה יש להם, וכדברי קודשו של מרן החפץ חיים זצ"ל, שאדם שכואב לו הראש, זו ההזדמנות

שיודה להקב"ה שיש לו ראש, שרק כאשר כואב לו, מתעורר אצלו הידיעה בדבר הראש שקיבל במתנת שמים.

הוסיף ר' מאיר יחיאל וסיפר, עימי בבית המדרש יושב יהודי יקר, הצעיר ממני בכמה שנים, שזכה להקים משפחה גדולה ומפוארת, אך משום מה הוא מרגיש מהאומללים ביותר עלי אדמות, וככל שניסיתי לעודדו, לא הצלחתי כמעט להועיל לו לשנות את מבטו על חייו, שזה מה שגורם לו להרגשות אומללות. רק לאחרונה הוא אמר לי דברים בלי שכל והגיון, שדקרו את ליבי כמדקרות חרב. הוא סיפר לי על "אסונו הנורא", שהיות וביתו הקטן מלא ברכת ה' בילדים רבים, המציאות הוא שחלקם מתלבשים וישנים במיטות בחדר הורים, עד לשעות הערב בהם הוא מעבירם למיטותיהם בחדר הלימוד. ובקוצר ראיתו ורוחו הוא התלונן על ה'עול הקשה והנורא' שיש לו כל ערב בסיום יומו העמוס, כשההורים כבר עייפים ורוצים לעלות על יצועם, צריך הוא לקיים "המעביר בניו", להעבירם ממיטות ההורים למיטותיהם, ולאחר מכן, הוא מתלונן, ה'אסון הוא', במקום שנוכל לשכב על מיטה נקיה ומסודרת, צריכים אנו לשכב על מיטה מלאה בחול, זה כבר סבל בלתי נסבל...

באותה שעה רציתי לזעוק בכל כוחותי, רבש"ע, הלוואי והמיטות בביתי יהיו מלאות במשאיות חול! שאזכה לילדים שילכלכו את הבית ויפזרו את הסדר השורר בו! אשמח לישון על אדמת חול, אם זה יועיל במשהו שאזכה לילדים. באותה פעם היה לי מאוד קשה לעודדו על מצבו 'הקשה' בו הוא שרוי, ולאחר 'מלחמה קשה' עם יצרי, בקושי יכלתי להמשיך לשמוע לפטפוטי ההבל והצער מהם הוא סובל. ריחמתי עליו בליבי, ש"צרותיו" הוציאו אותו מדעתו.

זמן רב לאחר שסיימתי לדבר עם אותו מסכן, ישבתי בבית המדרש בהרגשה קשה, היאך יתכן ואדם יהיה כה כפוי טובה על השפע הגדול שהקב"ה מרעיף עליו ומעניק לו, להתלונן על ה"צער הנורא" שיש לו מהמתנות הנפלאות שה' חננו, הרי זה גרוע מאדם שזכה במליון דולר ומתלונן מדוע הוא צריך לסחוב את צרור השטרות, זה כבד לו!

באותה שעה אמרתי בליבי, שכאשר תבוא העת והשעה שניפקד בדבר ישועה ורחמים, בכל פעם שאשכב בחול הזה, אודה ואהלל להקב"ה שזיכה אותי בתענוג זה, ובלי נדר אאסוף את החול לכד גדול במרכז ביתנו, וכאשר הכד יתמלא בחול, אתן בל"ג סכום מכוווד

לצדקה, בשבח והודיה להקב"ה על החסדים הרבים שגמל עמנו. המסקנה שעלתה לי משיחתי זו עם אותו מסכן, סיים ר' מאיר יחיאל את דבריו, שאף אני מתנהג פעמים כך, לפעמים עולה בתוך הלב כביכול "טענה" מדוע עשה לנו כך ה', למה אין לנו מה שיש לכל האחרים, כאשר האמת היא שעלינו להודות ולהלל, לשבח ולפאר, לרומם ולהדר, לברך לעלה ולקלס את הקב"ה על החיים שנתן לנו, על הבריאות שזכינו לה, על המשפחה שהעניק לנו, ועל כל מה שיש לנו. כמובן שמותר לנו ואף אנו צריכים להמשיך לבקש אודות מה שעדיין אין לנו, אבל צריכים לדעת את ההסתכלות הנכונה על המצב והמציאות.

זקנו של ר' מאיר יחיאל החל כבר להראות שהוא כבר בשנות הבינה, יום נישואיהם העשרים חלף ועבר לו, וליבם עדיין מלא אמונה ובטחון בבורא עולם, שיפקדם בדבר ישועה ורחמים.

באותה הימים הזדמנה לפנייהם הזדמנות מיוחדת להשתדלות, שהיתה כרוכה בהוצאה מרובה וביסורים רבים, ובהוראת רבם פנו אל השתדלות זו, וקיוו שעל ידה תבוא ישועת ה'.

ההשקעה הרבה בייסורי הגוף והנפש שעברו, יחד עם ההשקעה הכספית העצומה שהיתה כרוכה בזה, יצרה אצלם ציפיות מרובות לישועת ה', אך

כאשר לאחר כמה חודשים קשים ומרים נתגלה להם שהכל היה להבל וריק, האכזבה היתה גדולה וקשה, וצערם היה עצום, והיגון כמעט שהשתלט עליהם, עד אשר כמעט שהגיעו לשערי יאוש חלילה.

באותה העת ניכר ההבדל הגדול בהתמודדות בין ר' מאיר יחיאל ורעייתו, שר' מאיר יחיאל יכל להמלט מהצער והאנחה, היגון והכאב, אל תוככי דף הגמ', לצלול למי התלמוד, לעסוק בסוגיא סבוכה, והלימוד השכיח ממנו את כאבו יגונו וצערו. אבל רעייתו לעומתו, לא היה לה לאן להמלט, הכאב והיגון העכיר את מצב רוחה עד מאוד, ואילולי אמונתה החזקה והאיתנה, היא יכלה חלילה ליפול לזרועות היאוש.

באותה שעה פנה ר' מאיר יחיאל אל אחד מגדולי ישראל, ולא הסתפק בברכה כרגיל, אלא סיפר לו את כל מה שעבר הוא ובני ביתו זה יותר מעשרים שנה, ומה שהם עוברים לאחרונה, ואמר לו את כל הסגולות שעשו, ועדיין לא נושעו, ועל כן ביקש והתחנן לפניו מקרב לב שיתן לו עצה טובה ומובטחת שיזכה בקרוב ממש לזרע של קיימא.

מרן שליט"א, שצערם של בני הזוג נגע מאוד לליבו, עצם את עיניו הקדושות לכמה רגעים, ולאחריהם אמר לר' מאיר יחיאל, כבר שנים רבות שאני מכיר אותך היטב ויודע את מעלותיך וגם את הקשיים וההתמודדות שאתה וביתך עוברים, בנסיון הקשה להמתין להפקד בזרע של קיימא.

בזמנים כגון אלו אדם צריך להתחזק באמונה בה', ולידע, כי ההשתדלות לא תועיל ולא תזיק, אך מחובתינו להשתדל, השתדלות המלווה בתפילה.

במצב כמו אצלך, ובמקום בו אתה מתגורר, שבו שומרי התורה והמצוות מועטים, ויש בדור הצעיר צמאון עז לתורה, ההשתדלות שלך תהיה להשקיע מזמנך, לאסוף את הנערים הגרים בסביבותיך, אלו שעדיין אינם שומרים תורה ומצוות, בכל יום באיזור ובבית כנסת אחר, תלמד עמם מעט פרשת שבוע וקיצור שולחן ערוך, לקרבם לתורה ויראת שמים, ובני ביתך ישתדלו ביותר לילך בדרכי 'קמחית', ששיבחה חכמים על מעשיה, ובזכות זה, סיים מרן את דבריו, ה' יברך אותך, שתזכה בקרוב לבשורות טובות ישועות ונחמות, ותפקד בדבר ישועה ורחמים, בזרע של קיימא בריא ושלם, ותזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים.

ר' מאיר יחיאל חזר לביתו מעודד ומנוחם, והצליח להעביר את רוח העידוד והניחום בביתו, כאשר התקווה התעוררה מחדש בליבם, שהנה ישועת ה' קרובה מתמיד, ושניהם עשו ככל אשר אמר מרן שליט"א, כאשר בנוסף לזאת

הוסיפו להתעורר יותר בחיזוק בתפילה ובתחנונים לפני שוכן מרומים, שעוד קרובה ישועתם לבוא ויפקדו בקרוב בבשורות טובות ישועות ונחמות.

לאחר שנים כה רבות, שרבים מקרוביהם וידידיהם כבר נתיאשו מהרחמים, נתבשרו כולם בבשורה המשמחת, שר' מאיר יחיאל ורעייתו נפקדו בדבר ישועה ורחמים, בזרע של קיימא, בן זכר בריא ושלם, והשמחה והצהלה היתה עד מאוד.

ר' מאיר יחיאל ורעייתו הודו לה' על כל חסדיו עמהם, ומתוך שבח והודיה הכניסוהו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה, כאשר מרן שליט"א משמש כסנדק, ולאחריה בירך את ההורים, שיזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים, וירונו ממנו רוב נחת דקדושה כל ימי חייהם.

כשמרן שליט"א עמד לצאת לשוב לביתו, ניגש אליו אחד הדודים וביקש לשאול אודות המקור לסגולה שמסר לקרובו, שאכן הועילה. אותו הדוד הסביר למרן שליט"א שזה שנים שהוא עוסק בחיבור אודות סגולות שונות, והיה שמח לכתוב גם סגולה זו בספרו, עם המקור כפי שיאמר לו, אלא אם כן הוא מסתרי תורה.

השיבו מרן בחיך, אין לך מה לחשוש, מקור סגולה זו אינה מסתרי תורה, אלא ממדרש חז"ל, ואם אתה מקפיד על הלכה מפורשת בשו"ע, ללמוד את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום ופרש"י, תוכל להגיע למצוא את ענינה, בלימוד פרשת ויצא.

השאלה היא: מנין בפרשתינו עפרש"י ניתן להגיע לסגולה מיוחדת זו לזרע של קיימא?

תשובה ל"סיפור ושאלה בצידו" משבוע שעבר

בתשובה לשאלה, מנין בפרשתינו עפרש"י הגיע הרב לעצה שיעץ לזרח, אודות החשד שהיה לו על שותפו שרוצה לרמותו, שישמור את החותמת אצלו, כך שימנע משותפו לעשות בה שימוש לרעה. הרב מצא עצה זו, לשמור חפץ שניתן לעשות בו שימוש לרעה, הרחק מאדם שחשוד על כך, וזאת מדברי רש"י כ"ז ט"ו, עה"פ, "ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת אשר אתה בבית ותלבש את יעקב בנה הקטן", וביאר רש"י, "אשר אתה בבית. והלא כמה נשים היו לו, והוא מפקיד אצל אמו, אלא שהיה בקי במעשיהן וחושדן". מבואר בדברי רש"י, שמי שחושד באחר שיכול להזיקו, עליו לשמור ממנו את הדברים בהם יכול להזיקו, ומכאן יעץ הרב לזרח, שישמור אצלו את חותמת העסק, כדי ששותפו לא יוכל לחתום בה על צ'קים ולהזיקו. פונה ארצדאווענער - המתפלל מעומק ליבו.

המעיר לארץ

הערות והארות מרבנן ותלמידיהן

"ותגנוב רחל את התרפים" (פל"א פי"ט).

יש לדון למה רחל גנבתם ולא השמידתם כדאיתא באא"ע? ולא זו בלבד אלא איתא בחז"ל (רש"י ואב"ע) שמאותה קללה שיצאה בשגגה מפי יעקב עם אשר תמצא את אלוקיך לא יחיה (לא לב)- מתה רחל בדרך, וקשה דאיך לא עלה בדעתו של יעקב שאולי מי ממשפחתו גנבם. ומסתמא הפשט שהבין יעקב שגם אם א' מבניו או נשותיו גנב את התרפים לא היה לו לשאתם אתו בדרך, לכך אמר בנוסח 'אם אשר תמצא את אלוהיך' ולא אמר 'אשר גנב את אלוהיך' והדרא קושיא קמא לדוכתא.

ובס"ד מצאתי בתרגום אונקלוס ישן שמתרגם 'ותגנוב רחל': 'וכסיאת רחל' שהוא לשון העלמה ולא לשון גניבה דלא כתרגום אונקלוס שלנו שכתב 'ונסיבת רחל' שהוא לשון גניבה.

ועפ"ז אולי יש לבאר שרחל נתכוונה להעלים התרפים ולא לקחתם ובשגגה נשארו עמה בדרך והוא היה ע"פ הדיבור כדי להוציא מפי יעקב הגזירה, זידוע שמיתת רחל בדרך היה ע"פ הדיבור כדי שיעוררו בניה רחמים בהיותם בגלות נבוזראדן וכדאיתא ברש"י.

הרה"ג רבי יחזקאל לינטופ שליט"א

"זיהי בערב וייקח את לאה בתו" (פכ"ט פ"ג).

יש להקשות דמסתמא לבן ידע מה דינעו כולם דהגדולה לגדול כדאי' ברש"י פסוק י"ז, וא"כ למה ויתר לבן על חתן כמו עשיו שהוא גיבור ועשיר וכו' וכי לא יכולת היה לעכב את יעקב אצלו בטענות אחרות?

ויש ליישב ע"פ מה שכתב בעל ההגדה על הפסוק ארמי עובד אבי שלבן ביקש לעקור את הכל והייתה מטרתו עקירת קיום עם ישראל ונתן עצה לנפשו שאם 'בייחוס הלך אחר האם' הרי שלאה היא מבחינתו אם לשבט אדם שהוא עשיו ואם יוכל לערב זרעו של עשיו ויעקב הרי שהוא עוקר את הכל, ולא הוא ידע שזהו ע"פ הדבור כידוע שרצה הקב"ה להסתיר מהס"מ ענין הקמת עם ישראל. כעין ענין עקרות האבות ואימהות והסתרת רב יעבוד צעיר מיצחק עד לרגע הברכות.

שביבי חיים

וארטים נפלאים לפרשת השבוע **מתוך שיעורו של הרה"ג רבי חיים אייזנבאך שליט"א**

ניתן לשמוע את השיעור [בליל שישי] בקו השיעורים הקצרים מבית 'דרישה וחקירה', שמספרו: 072-380-9143

שינוי במעשה בראשית, ומאותו יום תתחיל השמש לשקוע שעתים קודם, לכן אמר להם יעקב עוד היום גדול (מלא העומר).

יב. "עוד היום גדול לא עת וגו'" (שם). קשה איך יתכן שרק בא לעיר ומיד אומר להם מה לעשות. ות' הפוניבז'ער רב שכיון שבתחילה אמר להם "אחי מאין אתם" ונעשו רעים, אזי קיבלו דבריו (ונאים הדברים למי שאמרם, שתמיד בשיחותיו פתח הייליגע ברידער (אחים קדושים) ולא כמקובל "מורי ורבותי".

יג. "טוב תתי אותה לך מתתי אותה לאיש אחר" (פסוק י"ט) לבן הכיר את בתו שהיא צדקת, ושיעקב צדיק, וידע שאם רחל תתחתן עם רשע תהפוך אותו לצדיק, והוא לא רצה שירבו צדיקים, לכן אמר שטוב לו ליתנה לו מאשר לאיש אחר. (מהר"ם שיק)

יד. "ויהי בבוקר והנה היא לאה ויאמר אל לבן מה זאת עשית לי הלא ברחל עבדתי עמך ולמה רמיתני" (פסוק כ"ד) הנה דיבר אליו בלשון רכה, "ויאמר" ולא וידבר, "הלא ברחל" ולמה רמיתני". א"א לומר שזה משום שלא ידע לכעוס, שהרי על רחל כתוב "ויחר אף יעקב ברחל" (ל', ב') וא"כ מדוע דיבר אליו בלשון רכה, וי"ל שכיון שמה' אשה לאיש, אזי לא לבן עשה זאת ולכן לא כעס עליו, ורק שאלו הרי ברחל עבד, אך לרחל שזה רוחניות שרצה שהיא תתפלל חרה אפו, וכן בסוף הפרשה כתוב "ויחר ליעקב וירב בלבן וגו'" (ל"א, ל"ו - מ"ב) משום שזה היה תשובה ללבן על מה שאמר הבנים בני והבנות בנותי, ששם היה מה שלבן ביקש לעקור את הכל, וזה היה רוחניות, וע"ז צריך לפעול עם כל הכוח למען ה' (מפי השמועה).

טו. "הפעם ילוה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים" (פסוק ל"ד) משום שאשה עם תינוק אחד או שניים עדיין יכולה לקחתם לבדה ע"י שתחזיקם בשתי ידיה, אבל כשיש לה ג' בנים צריכה את עזרת בעלה שגם יחזיק אחד, וזהו מה שאמרה לאה שיעקב ילוה אליה, להחזיק א' מהם (חזקוני).

טז. "הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי" (ל', א') פי', דהלא לינצל מיצה"ר ישנם ג' דרכים, תורה, ק"ש, יזכיר יום המיתה, ובאשה יש רק את יום המות, אבל יש להן תורה ע"י בניהם, וזה אמרה רחל ליעקב, שאם יהיה לה בנים, תוכל לינצל מיצה"ר ע"י תורה מלהזכיר יום המיתה, "ואם אין מתה אנוכי" שתוכל לינצל רק ע"י הזכרת יום המיתה (מתוק האור).

יז. "ויבא לבן באהל יעקב ובאהל לאה ובאהל שתי האמהות ולא מצא, ויצא מאהל לאה ויבא באהל רחל" (ל"א, ל"ג) מדוקדק בפסוק שלבן חשש שמערימים עליו, שכאשר הוא יוצא מאהל אחד הולכים אחריו עם התרפים ומניחים שם, לכן כתוב שהוא בדק באהל רחל אע"פ שזה אהל יעקב וזה כבר כתוב, וגם כתוב שמיד כשיצא מאהל לאה נכנס לאהל רחל, ונראה שזה היה קודם אהל האמהות, משום שחשש מזה כנ"ל. (טעמא דקרא)

יח. "סולם מוצב ארצה" (כ"ח, י"ב) "סלם" ר"ת סעודת ליווי מלכה, מוצב ארצה, כל' ישנם אנשים מזלזלים בזה, אבל "ראשו מגיע השמימה". מסופר על אשת הגר"א שרצתה להתענות משבת לשבת ובמוצ"ש לאחר הבדלה שאל הגר"א היכן אשתו ואמרו שכבר הלכה לישון, אמר שיעירוה, בגלל שאם לא תאכל מלוח מלכה לא שווה הצום של כל השבוע.

יט. "הפעם אודה את ה' ותעמוד מלדת" (כ"ט, ל"ה) הטעם שאע"פ שהודתה עמדה מלדת משום שאחר שמודים צריך לבקש הלאה, לומר ברוך ה' וירחם ה', כמו שאומרים בנשמת, עד הנה עזרונו רחמיק ולא עזבונו חסדיך ומבקשים ואל תטשנו.

א. "ויצא יעקב מבאר שבע, וילך חרנה" (כ"ח, י') פי', משום שיש הליכה למטרת יציאה מהמקום, ויש הליכה שמטרתה הגעה למקום האחר, וכאן היה מטרת יציאה מבאר שבע לקיים דברי רבקה לברוח מעשיו, וגם מטרת הגעה לחרן לקיים דברי יצחק בשביל לישא אשה (בית הלוי).

ב. "ויצא יעקב" (שם) פירש"י יציאת צדיק עושה רושם, ובאברהם זה לא כתוב, משום שיעקב כשהלך מן המקום נשאר שם צדיקים (יצחק ורבקה) שהרגישו בחסרונו, משא"כ כשאברהם יצא נשאו שם רק את הרשעים עובדי ע"ז, ולא הרגישו כלל בחיסרון (חתם סופר).

ג. בהנ"ל עוד אפשר לבאר, שבאברהם ויצחק שהיו עשירים, כשהלכו ממקום פשיטא שהיה מורגש, ולכן התו' לא אמרה זאת, אבל יעקב שהיה יושב אהלים, והיה אפשר לומר שלא הרגישו ביציאתו, לכן הדגישה התורה "ויצא יעקב", שהרגישו שפנה הודה פנה זיוה פנה הדרה.

ד. "ויקח מאבני המקום" (פסוק י"א) ופירש"י שהקב"ה עשאן אבן אחת, וע"י כך לא רבו על מי יניח ראשו, ואחר שנעשו לאבן אחת שוב לא רבו, האם ישכב לצפונה או לדרומה, משום שכשיש אחדות אין קנאה ושנאה (אמרי אמת).

ה. "ויקח מאבני המקום וגו'" (שם) וברש"י כ', שהיו האבנים מריבות על מי יניח צדיק ראשו, ועשאן הקב"ה אבן אחת. ויש להבין מדוע בהרים שרבו על מי יקבלו ישראל את התורה לא עשאן הקב"ה להר אחד. וי"ל ששם כל אחד פסל את השני, משא"כ באבנים כ"א דאג שעליו יניח צדיק ראשו, (וזה יסוד גדול בעבודת המידות).

ו. "אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי" (פסוק ט"ז) ופירש"י שאם ידע לא היה ישן במקום קדוש זה, והק' באוה"ח והלא אם לא היה ישן לא היה מקבל נבואה בחלום, ות' הגר"ז סולובייצ'יק שכיון שיש דין מורא מקדש שאסור לישן שם, היה מוותר על הגילוי שכינה ובלבד שלא לעבור על מורא מקדש.

ז. "ויצוק שמן על ראשה" (פסוק י"ח) קשה מניין היה לו שמן, הלא אליפז לקח ממנו הכל, וי"ל שאת מקלו לא לקח ממנו שנא' "כי במקלי עברתי" וזה היה חלול, ותמיד היה מניח שם שמן שיוכל להדליק נר ללמוד לאורו, ומשם היה לו שמן (פענח רזא).

ח. "ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש" (פסוק כ') זה שאמר לאכול וללבוש אע"פ שזה פשוט שזה ייעודם, משום שיש כאלו שאינם יכולים לאכול אע"פ שיש להם לחם (כגון מחוסר בריאות), ויש שיש להם בגדים וא"א ללבושם (כגון משום שממשכנים אותם) וע"ז ביקש יעקב שיהיה לו לחם ובגדים ויכול להשתמש בהם (מעיינה של תורה).

ט. בהנ"ל, יש פעמים שאדם נמצא בחנות אוכל, ושוקל שלא לקנות משום שיחסר לו כסף לקנות בגד, או שפעמים שהבגד שרוצה לקנות יקר מידי, והוא שוקל שלא לקנותו שלא יהיה על חשבון המזון שלו, לכן ביקש יעקב שתמיד יהיה לו לחם לאכול בלא לוותר על לבוש, ובגד ללבוש בלא לוותר על מאכל. (מתוק האור)

י. בהנ"ל [שם] הרי ישנם אנשים קטני אמנה שדואגים דאגת המחר ואוגרים לצורך העתיד, ובעלי בטחון שמחים בחלקם ובוטחים בה' שיזמין להם צורכם בכל עת ואינם דואגים, זהו שהתפלל יעקב שיהיה לו לחם לאכול ולא לאגירה, ובגד ללבוש ולא לצורך העתיד. (ר' דוד מלעלוב צוק"ל)

יא. "ויאמר הן עוד היום גדול וגו'" (כ"ט, ז') ביום הקודם שקעה השמש מוקדם עבור יעקב שישן במקום ההוא, והבין יעקב שהרועים חשבו שנעשה

שמחת התורה

שו"ת בעניני הפרשה והמועד הרה"ג רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א

להיות אדם מפריש חומש מנכסיו למצוה. ולפירושו נחא הא דאלעזר דלא אמר אל יבזבז יותר מחומש היינו אינו צריך לבזבז יותר אבל הרשות בידו ולא עוד אלא מדת חסידות איכא. עכ"ל. אלא שתמה הגבורת ארי על הרמב"ם, שהרי מוכח מכתובות (סז): שאסור לבזבז יותר מחומש, והרחיב בזה שם. ולפי דברינו אפשר שרבי אלעזר בן ברתותא ורבי מאיר נחלקו בזה על רבי אילעאי שסבר שבאושא התקינו שאסור, ופסק הרמב"ם כסתם משנה באבות, וסבר שכך גם סתימת הגמרא בתענית שהלכה כרבי אלעזר, מדסיפרו בש"ס בשבחו. משא"כ גבאי הצדקה סברו כסוגיא כרבי אילעאי (כתובות סז): דאסור.

ה. ובאמת הגבורת ארי תירץ, וז"ל: 'ויש לומר דהאי דתקנת אושא לאו כולי עלמא מודים בה, דהא תנן (ערכין כח) מחרים אדם מצאנו ומבקר ומעבדיו ומשפחותיו הכנענים ומשדה אחוזתו ואם החרים את כולם אינם מוחרמין דברי ר' אליעזר, א"ר אלעזר בן עזריה מה אם לגבוה אין אדם רשאי להחרים כל נכסיו על אחת כמה וכמה שיהא אדם חס על נכסיו. ואמרינן בגמרא דאיכא בינייהו הא דאמר באושא התקינו כו'. פירוש רבי אלעזר בן עזריה אית ליה להאי דרבי אילא ור' אליעזר לית ליה ואי מבזבז טובא לית לן בה ובלבד שישיר קצת לעצמו דומיא דחרמים. והשתא איכא למימר דאלעזר איש ברתותא כרבי אלעזר סבירא ליה דלית ליה תקנת אושא ובשיעור קצת סגי לפיכך פש גביה חד זוזי'. עכ"ל.

ו. והנה באהבת חסד (ח"ב פכ"ב) כתב, וז"ל: 'א"א דהא דאמרינן אל יבזבז יותר מחומש, היינו בשרוצה מעצמו לחפש אחר עניים ולחלק להם צדקה, אבל כשבאו לפנינו עניים רעבים או ערומים שהוא חייב להשביעם ולכסות מערומיהם, כאשר אמרה התורה די מחסורו אשר יחסר לו, או שיראה שביום שהוא חייב לפדותם, כאשר צוה השי"ת ורצונו לתת ע"ז יותר מחומש רשאי ומדת חסידות הוא. [רמב"ם (בפי' המשנה פ"א דפאה מ"א) ועיין בהג"ה לעיל]. עכ"ל. ושם בהג"ה (ח"ב פ"כ ה"א בהג"ה) הסתפק מכח המשנה בערכין, שמא דינא דאושא

היינו שלא יחזר אחר הצדקה יותר מחומש, אך בבא עני לידו אפשר דשרי יותר מחומש, [וכפירוש המשנה], והניח בצ"ע. ולפי זה רבי מאיר ורבי אלעזר איש ברתותא בא לידו מעשה.

ז. והנה לפי מה שהבין בגבורת ארי שאלעזר איש ברתותא היינו מהאמוראים ולא רבי אלעזר איש ברתותא התנא, אפשר כיון שנזכר בלי תואר רבי, היה בעל מעשים, ועשה כן לשם שמים, אך מהגמרא משמע שגבאי צדקה והיינו חכמי העיר נחלקו עליו, ומשמע שעשה כן שלא ברצון חכמים.

אם יש איסור כשיש פרנסה קבועה

ח. באהבת חסד (ח"ב פ"כ ה"ג) כתב, וז"ל: 'ודע דמה שהתקינו חז"ל שלא לפזר יותר מחומש, נראה דהיינו דוקא כשמבזבז נכסי ביתו ע"ז זה הפזור, כדמשמע לשון המבזבז. אבל בדבר מיעוט כגון שיש לו איזה מלאכה, או עסק קבוע שמשתכר בה כדי מחיתו כל שבוע, ויותר מעט, מותר לו לפזר היותר לצדקה, אף שהוא עולה יותר מחומש לפי ערך'. עכ"ל. ולפי זה שפיר נחא מעשה דרבי שהיה לו פרנסה קבועה, ואפשר שגם רבי אלעזר איש ברתותא היה לו פרנסה קבועה.

להחזקת תורה מותר

באהבת חסד (ח"ב פ"כ ה"ד) כתב, וז"ל: 'ודע עוד דכל עיקר התקנה הוא לסתם צדקה, אבל להחזקת התורה מצדד בספר שיטה מקובצת (כתובות מט) דלא שייך זה כלל. וכן בדין אחרי שעבור זה יש לו חלק בשכר תורתו כמו שמצינו ביששכר וזבולון, ששבט זבולון היה מחזיק לשבט יששכר, והיה נוטל חלק בשכר תורתו. וכו'. מכל זה משמע שהחזקה היה הרבה יותר מחומש. ומצינו בדברי חז"ל בכמה מקומות ראייה מיששכר וזבולון לדורות

האם מותר לבזבז יותר מחומש?

"וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך" (כח, כב)

איתא בכתובות (ג.): 'א"ר אילעא באושא התקינו, המבזבז אל יבזבז יותר מחומש. תניא נמי הכי, המבזבז אל יבזבז יותר מחומש, שמא יצטרך לבריות, ומעשה באחד שבקש לבזבז יותר מחומש ולא הניח לו חבירו, ומנו רבי ישבב, ואמרי לה רבי ישבב, ולא הניחו חבירו, ומנו רבי עקיבא. אמר רב נחמן, ואיתימא רב אחא בר יעקב, מאי קרא וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך'.

וקשה דאיתא בקהלת רבה (ב רמז יז): 'רבי מאיר הוה כתבן טב מובחר, והוה לעי תלת סלעין כל שבת, והוה אכיל ושתי בחדא, ומתכסי בחדא, ומפרנס אחרתא לרבנן. אמרינן ליה תלמידוי, רבי בנך מה את עביד עליהון. אמר לון אין הוון צדיקים, כההוא דאמר דוד ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם. ואם לאו מה אני מניח את שלי לאויבי המקום'.

ובדומה מצינו בתענית (כד.): 'אלעזר איש בירתא כד הוה חזו ליה גבאי צדקה הוה טשו מיניה, דכל מאי דהוה גביה יהיב להו'.

בגבורת ארי (תענית כד. ד"ה הוה) הקשה, וז"ל: 'קשה לי הא (כתובות ג.) אמרינן באושא התקינו המבזבז אל יבזבז יותר מחומש, ומשמע ודאי דאלעזר איש ברתותא בימי אמוראים, ובתר תקנת אושא הוה. ועוד דאמר בירושלמי פרק קמא דפיאה מעשה ברבי ישבב שעמד וחילק את כל נכסיו לעניים שלח לו רבן גמליאל הרי אמרו חומש מנכסיו למצוה. ופריך ורבן גמליאל לאו קודם לאושא הוה, ומשני כך היתה הלכה בידם ושכחוהו ועמדו השניים והסכימו על פי הראשונים, וכו'. אלמא קודם לאושא היתה תקנה זו'. עכ"ל. וכן יש להקשות על רבי מאיר.

האם היה קודם תקנת אושא

א. שנינו באבות (פ"ג מ"ז): 'רבי אלעזר איש ברתותא אומר, תן לו משלו שאתה ושלך שלו, וכן בדוד הוא אומר (דברי הימים א' כט) 'כי ממך הכל ומידך נתנו לך'. ובפשטות נראה שרבי אלעזר איש ברתותא היינו הנזכר בתענית, ונחלק על תקנת אושא, או שהיה קודם אושא, ואף

שהיה לאחר רבן גמליאל [כפי שנביא לקמן שהיה תלמיד רבי יהושע], אפשר שבימי רבי אלעזר ורבי מאיר שכחוהו, ורק אח"כ נזכרו באושא וחזרו ותיקנוה.

ב. והנה הרש"ש (תענית כד. ד"ה שם אלעזר) כתב, וז"ל: 'בעין יעקב הגירסא 'איש ברתותא'. וכתב הגבורת ארי דמשמע וודאי דהיה בימי האמוראים. והנה מצאנוהו במשנה (אבות פ"ג מ"ז) ושם אמר דברים מכוונים לעובדין דהכא ע"ש. וכן בסדר הדורות הבין דזהו בעצמו הנזכר כאן. [ונזכר גם כן בערלה (פ"א מ"ד) ובטבול יום (פ"ג מ"ד)]. ואולי משום דלא הוזכר כאן בשם רבי. ושם ובברייתות הוזכר בשם רבי, ולכן פסיקא ליה להגבורת ארי דזהו אחר'. עכ"ל. [ויש להוסיף על דברי הרש"ש שבמשנה בטבול יום ובגמרא (פסחים יג.) מבואר שהוא תלמידו של רבי יהושע].

האם היה פחות מחומש

ג. בגבורת ארי כתב וז"ל: 'ולכא למימר דלא ביזבז, אלא מה דהוה בידו באותה שעה, ומכל מקום לא היה יותר מחומש בכל נכסיו. דאם כן אמאי טשו מיניה גבאי צדקה כיון דלא בזבז יותר מכשיעור. ועוד מדאמר אין לך בהן אלא כאחד מעניי ישראל שמע מינה שנתן את כל אשר לו לגבאי צדקה ולא פש גביה מיד, לפיכך כלל את בתו בתוך שאר עניים ליטול מחיטי הללו כמותן'. עכ"ל.

אם נחלקו על אושא

ד. ועוד כתב הגבורת ארי, וז"ל: 'וראיתי להרמב"ם בפירוש המשנה שם אהא דתנן התם גמילות חסדים אין לו שיעור שפירש ר"ל לעזור האדם בגופו אך שיעזור אותו בממונו יש לו שיעור והוא חמישית ממנו ולא יתחייב ליתן יותר מחמישית ממנו לבד אם עשה כן ממידת חסידות ואמרו באושא נמנו

הבאים, ואיך נאמר שבדורותינו נמנע מזה, אלא ודאי דכיון שיש לו על ידי ההחזקה בשכר תורתו אין שייך ע"ז שיעור, וכמו שיוסיף להחזיק כן יתוסף לו חלק בשכר התורה. וכו'. ואיתא במדרש קהלת וכו' ר' מאיר הוא כתבן

שלום לאוהבי תורתך

טבא וכו'. עכ"ל. הרי שביאר החפץ חיים באהבת חסד שטעמו של רבי מאיר שהיה להחזקת תורה, ועל זה לא נאמר תקנת אושא. ואפשר שגם רבי אלעזר איש ברתותא היה ליתום תלמיד חכם שנשא יתומה, והיה בזה החזקת תורה.

שו"ת בעניני הפרשה והמועד הרה"ג רבי שלום חזקיה שליט"א

נמצא מבואר מה דרחל הפרישה את אביה מע"ז ע"י שגנבה את התרפים, ובזה יש לבאר עוד מה שאברהם אבינו שבר לאביו תרח את כל הצלמים, והוא כדי להפרישו מן העבירה.

[וע"פ זה כתבו הפוסקים שמותר לשרוף לחברו דברי מינות או עיתונים פסולים, ועי' ארחות רבינו (ח"ג עמ' קיח אות לב) שסיפר מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א ששאלו את החזו"א אם מותר לקחת ספר חיצוני מחברו ולשרפו, וענה שמותר ולא צריך לשלם לו, ולכאור' מקורו מהכא. וכע"ז כתב בשו"ת שלמת חיים (סי' תשע"ו).]

תירוץ ב. אין מניחים אותם לקיים

עוד יש שהביאו את דברי הרמב"ם (פ"ט מהל' מלכים ה"ב) שכתב בן נח שעבד ע"ז הרי זה חייב, והוא שיעבוד כדרכה, וכל ע"ז שבית דין של ישראל ממיתין עליה בן נח נהרג עליה, וכל שאין בית דין של ישראל ממיתין עליה אין בן נח נהרג עליה, ואף על פי שאינו נהרג אסור בכל, ואין מניחין אותו להקים מצבה, ולא ליטע אשורה, ולא לעשות צורות וכיוצא בהן לנוי. וא"כ מבואר שפיר דיש מצוה למנוע ב"נ מלעבוד ע"ז, וצריך לשבור את הע"ז שלו, ולכן אתי שפיר מה שגנבה רחל את התרפים.

תירוץ ג. גניבת עכו"ם מותר

בשו"ת שבות יעקב (ח"ג סי' לח) כתב להוכיח מכאן שמותר לגנוב מעכו"ם. ובזה מבאר מה שלא יוצא ידי חובה בשופר של ע"ז, מכיון שעומד לבערו כדכתיב ואשריהם תשרפון באש הפקר ועומד הוא ואין כאן גזל כלל ורחל גנבה את התרפים יוכיח דודאי לא לקחתם באופן גזל וגניבה. אך עי' מנחת חינוך (מצוה רכד) שכתב דאף דגזל עכו"ם מותר אך גניבת עכו"ם אסורה.

והנה בעצם תירוצו של השבות יעקב עי' בחמדת ישראל (קונטרס נר מצוה, ז' מצוות בני נח אות ה') שהקשה ממה שכתב הזוהר "ואף על גב דרחל, איהי עבדא לאיעקרא ליה לאבואה מבתר ע"ז, אתענשת דלא רביאת ליה לבנימין, ולא קיימא בהדיה, שעתא חדא בגין צערא דאבואה, אף על גב דאתכוונת לטב", ומשמע שרחל נענשה על מה שלקחה את התרפים, וא"כ א"א לומר דלא היה גזל.

ובפרדס יוסף הביא מספר קול התורה שהקשה על החמדת ישראל דאדרבה מהכא משמע כדברי השבות יעקב דמה שנענשה רחל הוא בגלל שציערה את אביה ולא מחמת הגזל, ומשמע שבאמת לא היה כאן איסור גזל.

תירוץ ד. עובד ע"ז התיר ממונו

בחמדת צבי כותב לבאר דכיון שכוננת רחל היתה להפריש את אביה מעבודה זרה היה מותר באופן זה לגנוב, כמו דמצינו כמה פעמים עבירה לשמה. ומוסיף דאף דגניבת עכו"ם אסורה היינו דוקא בדברים אחרים אבל לגנוב את אלוהיו מותר דבמה שעובד ע"ז התיר ממונו, וכ"ש שמותר לגנוב לו העבודה זרה בעצמה.

וכעין זה הביאו מה שכתב בליקוטי הגר"א (בסוף מס' שביעית) שכתב שב"נ שעבר על אחת מז' מצוות שלו מיתתו בסייף וממונו הפקר, וא"כ כיון שלבן עבד ע"ז ממונו היה הפקר ולא היה איסור לגזלו.

כיצד היה מותר לרחל לגנוב את תרפי אביה?

"ותגנב רחל את התרפים אשר לאביה" (לא, יט)

להפריש את אביה מעבודה זרה נתכוונה (רש"י) ורשב"ם ביאר: שלא יגידו ויודיעו ללבן כי רוצה יעקב לברוח, כענין שנאמר: 'אין אפוד ותרפים' (הושע ג, ד); 'כי התרפים דברו און' (זכריה י, ב), רגילים היו לקסום בהם, ע"כ [וכדבריו מבואר בפרקי דר"א (פלו"ו) עיי"ש; ובתנחומא (כאן סימן יב)]. מבואר בדברי הרשב"ם, דהיתה של רחל לגנוב את התרפים, הוא משום שחששה לפיקוח נפשו של יעקב, אם ישארו התרפים בידי אביה ויקסום בהם. ולשיטת רש"י [והכי איתא נמי ברמב"ן (כאן) שגנבה התרפים כדי להפריש אביה מע"ז], צ"ב, היכן מצאנו שמותר לגנוב בשביל להפריש אדם מן העבירה.

תירוץ א. אפרושי מאיסורא

הנה כתבו התוס' בשבת (ג. ד"ה בבא) וא"ת והא קא עבר אלפני עור לא תתן מכשול ואפילו מיירי שהיה יכול ליטלו אפילו לא היה בידו דלא עבר משום לפני עור דמושיט כוס יין לנזיר מוקי לה בפ"ק דמס' עבודת כוכבים (דף ו: דקאי בתרי עברי דנהרא מ"מ איסור דרבנן מיהא איכא שחייב להפרישו מאיסור.

ובפסקי תוס' (פ"ק דשבת אות א') כתבו צריך להפריש חבירו מעבירה אפילו במקום שיכול העושה לעשות אותה בלא סיוע.

והנה נחלקו הקצוה"ח ונתה"מ (חו"מ סימן ג') אם הדין כפייה לקיים המצוות מסור לבית דין דוקא או לכל אחד ואחד, כתב הקצוה"ח (ס"ק א') לבאר דברי הרמב"ן דלמ"ד שעבודא לאו דאורייתא יורדין לנכסיו, היינו משום דהב"ד רשאיין לכופו אותו בכל מילי דכפיה לקיים מצוותו ולהכי נמי יורדין לנכסיו משום כפיה והיינו כפייה דידיה לקיים המצוה בעל כרחו.

אך הנתניבות המשפט (שם) חולק עליו דכיון דדמי לעשה סוכה ואינו עושה דכופין אותו לקיים המצוה, כל אדם מצווה להפריש חבירו מאיסור אפילו מי

שאינו בכלל בית דין, כדמוכח בב"ק (כח). גבי נרצע שכלו ימיו, דיכול רבו להכותו כדי להפרישו מאיסור שפחה.

וא"כ לשיטת הנתניבות מבואר שפיר מה שרחל גנבה את התרפים לאביה, והוא משום שמצווה להפרישו מאיסור. ובתשובות והנהגות (ח"א סי' שס"ח) הביא ראייה מהגמ' בברכות (כ). מהא דרב אדא בר אהבה חזייה לההיא כותית דהות לבישא כרבלתא בשוקא סבר דבת ישראל היא קם קרעיה מינה אגלאי מילתא דכותית היא שיימוה בארבע מאה זוזי. מבואר שקרע שיראין של ארבע מאות זוז, בגלל שהכשילה אחרים.

ובאמת האבני נזר (יו"ד סי' קכ"א) כתב דלא מבעיא למ"ד גזל נכרי מותר דנעשה שלו אך אף למ"ד גזל גוי אסור. מ"מ ע"ז שלו פשיטא שאין בו איסור גזל. ורחל גנבה התרפים אשר לאביה כדי להפרישו מע"ז. וה"נ זה טובה לגוי להפרישו מע"ז.

ובבית יצחק (אבהע"ז ח"א סי' טז אות ד') כתב דהצלת עבירה הוא כעושה מצוה משום הכי העלימה רחל להציל אביה מעבוד ע"ז ואף דהיכא דפשע אין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חברך, וכמ"ש תוס' בשבת (ד). מ"מ אולי מותר לעבור איסור זוטא כדי שלא יעבור חברו פעמים הרבה.

תירוץ ה. מת אסור בהנאה

יש שכתבו ליישב דהנה בפרקי דרבי אליעזר כתב ומה הם התרפים היו שוחטין אדם בכור וחותרין את ראשו ומולחין אותו במלח ובשמים וכותבין על טס של זהב שם הטומאה ומניחין אותו תחת לשונו ונותנין בקיר ומדליקין נר לפניו ומשתחויים לו והוא מדבר כדכתיב התרפים דברו און. וממילא כיון דהיה אדם מת, הרי מת אסור בהנאה והוי כאינו שלו ולכן היה מותר לה לגנוב זה.

אך יש לדחות תירוץ זה דכבר כתבו התוס' בב"ק (י. ד"ה שהשור) דמת עכו"ם מותר בהנאה, וא"כ התרפים היו מותרים בהנאה, וחוזרת השאלה איך רחל גנבה את התרפים.

תירוץ ו. ע"ז הוי איסורי הנאה ולא שוה פרוטה

עוד יש שכתבו ליישב ע"פ מה שכתב המהרש"ם (י"ד סי' יד ס"ק יג) דכמו שישראל מוזהרים להנות מעבודה זרה, כך יש איסורי הנאה על גוי בע"ז, וא"כ יש לומר דכיון שאסור בהנאה אינו שוה פרוטה ולכן לא הוי גזל ושפיר יכלה לקחת רחל את התרפים.

אמנם אין דבריו מוסכמים, עי' כלי חמדה (פרשת וישלח אות ד') שהוכיח דגוי אינו מוזהר על ע"ז שלו בהנאה. וכ"כ בשו"ת בית יצחק (י"ד סי' קס"ו אות י"א), וא"כ נדחו דברי המהרש"ם.

תירוץ ז. למדה היתר מיעקב

עוד ביארו (בחגוי הסלע) מה שרחל גנבה את התרפים לאביה, מכיון שראתה ש"ויגנוב יעקב את לב לבן" ואף שיעקב עשה זאת בהיתר, מ"מ רחל הושפעה מזה ודנה היתר לעצמה לגנוב את התרפים, ולמ"ד שעשתה זאת כדי שלא יגלה אותם ע"י התרפים, מבואר יותר דכמו שיעקב עשה זאת בשביל לברוח

מלבן, כך רחל עשתה זאת כדי שלבן לא יגלה אותם ע"י התרפים. אלא די ש להקשות על זה שהרי מה דכתיב ביעקב "ויגנוב יעקב את לב לבן" נכתב בפסוק שאחרי זה.

ביאור מה שנענשה רחל

אלא דאחרי כל זה צריך להבין למה נענשה רחל, ובתשובות והנהגות (שם) כתב דיתכן דרק משום גניבת התרפים הגיע כעסו של לבן עד שבקש לעקור הכל ועל ידי זה נסתכן יעקב וכל זרעו אילולא שהקב"ה הזהירו ללבן, ולכן נענשה ע"ז, שהקב"ה דקדק עם הצדקנית רחל אמנו כחוט השערה.

והנה כתוב בזהר הקדוש (פרשת ויצא) "ואף על גב דרחל, איהי עבדא לאיעקרא ליה לאבוה מבתר ע"ז, אתענשת דלא רביאת ליה לבנימין, ולא קיימא בהדיה, שעתא חדא בגין צערא דאבוה, אף על גב דאתכוונת לטב", והביאו השירי ברכה (גליון השו"ע י"ד סימן רמא ס"ד) להלכה. הרי לפנינו שאף שרחל אמנו רצתה להציל את אביה מאיסור של ע"ז בכל זאת נענשה בגלל שציערה את אביה. וכתב בניצוצי זהר: והקשה הגאון יעב"ץ למה נענשה הן יותר מכן מצינו שהזכירו חכמים לשבת, את חזקיה שגירר עצמות אביו והודו לו חכמים? ובב"י (מענה יד) כתב, דאחרי מותו שרי, כי היכי דלהוי ליה כפרה, אבל בחייו הן אפשר לו לשוב בתשובה, ועיין רמב"ם (פ"י מהלכות ממרים ה"א) אפילו היה אביו רשע חייב לכבדו.

ובשם מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א הביאו ליישב את קושית היעב"ץ דאולי דברי הזוהר נאמרו לפני מתן תורה, שאז כיבוד אב חמור היה, לעומת שאר המצוות שלא נצטוו עליהם, אבל אחר מתן תורה, צריך לעזור לאביו לקיים את המצוות, גם כשהוא נוגד כיבוד אב. ואצל רחל, אולי לא היו בני נח מצווים לבער ע"ז לכן נענשה על כיבוד אב. (חשוקי חמד פסחים ה:).

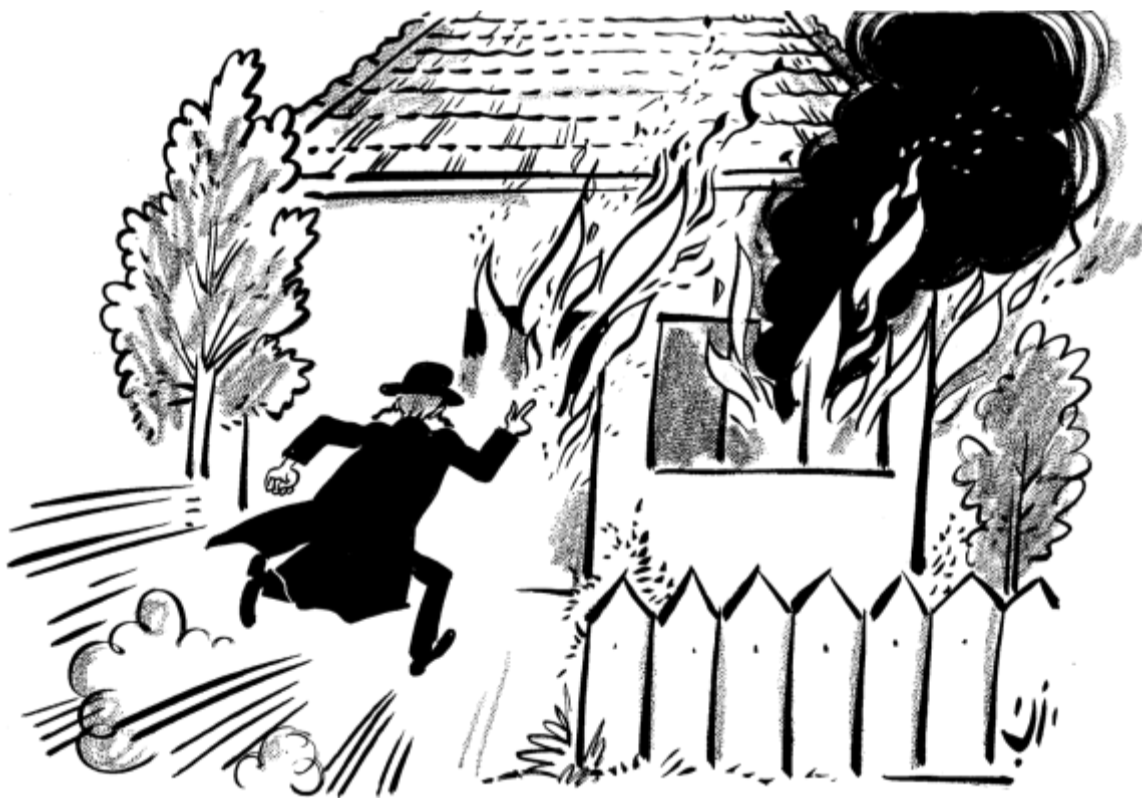
מרגליות שאול

חידושים ומכתבים מגדולי הדור מתוך כתבי הגה"צ רבי שאול מרגליות זצ"ל

ובאור שמח בפ"ז מהל' רוצח ה"ח מדייק מהר"מ כהרדב"ז שא"צ ליכנס לספק סכנה להציל השני שנמצא בסכנה ודאית, דהרמב"ם כותב הגולה אינו יוצא מעיר מקלט לעולם ואפי' שר צבא ישראל שכל ישראל צריכים לתשועתו

אינו יוצא משם לעולם וכו' דהתיר עצמו למיתה, והיינו דאפילו שכל ישראל נמצאים בסכנה ודאית מיהו אם יצא נכנס לספק סכנה שמא יראנו גואה"ד ויהרגנו ואינו מחויב בזה.

וכן נקט המשך חכמה בפ' שמות על הפסוק שד' אמר למשה לך שוב מצרים כי מתו האנשים המבקשים את נפשך. ומדויק שאם לא היו מתים לא היה צריך להוציא את ישראל ממצרים, והיינו אע"פ שהם צריכים לתשועתו ונמצאים בסכנה ודאית מיהו אצלו יש ספק

סכנה דאולי יהרג על ידם ואינו מחויב בזה.

דבר חיזוק

שמעתי מהרה"ג ר' יששכר איינהורן שליט"א לבאר מה שמבקשים בברכת התורה והערב נא ד' וכו' שיהיו ד"ת מתוקים וערבים, דהנה בפרה פ"ח משנה ט' איתא מים המלוחים ומים הפושרים פסולים לקידוש מי חטאת. ובשילהי פ"ק דמקואות איתא למעלה מהם מים חיים דכשרים לקדש בהם מי חטאת ופי' ברא"ש שם ד"מים חיים" היינו מתוקים, ומלוחים ופושרים דאינם מתוקים פסולים. וה"נ תורה דכתיב בה כי הם חיינו ואורך ימינו, צריכה להיות עריבה ומתוקה, דבלא זה אין לזה שם של חיים, ועל זה אנו מבקשים והערב נא.

האם אדם צריך להכנס לספק סכנה כדי להציל את חברו מסכנה ודאית?

"ויואמר לו לבן אך עצמי ובשרי אתה" (כט, יד).

באוה"ח הק' פירש בזה דלעיל כתוב ברח לך אל לבן והיינו כי יעמוד להצילו מיד עשיו, ומן הסתם סיפר יעקב ללבן שעשיו רוצה להרוג וא"ל לבן שיעזור לו להלחם נגד עשיו דאתה כעצמי ובשרי מיהו לא אכנס לסכנה כדי להרוג את עשיו.

א. ויש לעיין דהסמ"ע בחו"מ סימן תכ"ו ס"ק ב' כותב ע"פ הירושלמי שאדם מחויב ליכנס לספק סכנה כדי להציל את השני שנמצא בסכנה ודאית ואע"פ שבפיקו"נ הוא קודם מיהו ביש לו ספק והשני הוי ודאי, השני קודם. ולפ"ז מ"ט לא רצה ליכנס לספק סכנה להציל את יעקב שנמצא בסכנה ודאית.

[הערת העורך: לא הבנתי הקושיה,

מדובר כאן בלבן ה-ר-ש-ע, שנאמר עליו שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ולבן ביקש לעקור את הכל, אז מצפים ממנו שימסור נפשו על יעקב?]

וצ"ל שכונת האוה"ח היינו שלא יכנס לסכנה ודאית שזה אינו חייב להציל השני שנמצא בסכנה ודאית. ונראה לתרץ דהא לבן הוי ב"נ, וכיון שאינו חייב להציל השני כשהוא בסכנה כמש"כ במנח"ח מצוה רל"ז, מודה הסמ"ע שאינו חייב ליכנס לספק סכנה להצילו. ויסוד לזה מהרמב"ם בפ"י מהל' מלכים כמו שמוכח בר"ן סנהדרין נז.

ומהגאון רבי נפתלי נוסבוים שליט"א שמעתי דבפתחי תשובה שם מביא משו"ת רדב"ז ח"ג סימן תרכ"ז דס"ל דא"צ ליכנס לספק סכנה כדי להציל השני שנמצא בסכנה ודאית. ולפ"ז דברי האוה"ח מתפרשים כפשוטו.

הארץ הבטחון

בדרכי קניית הבטחון | לעילוי נשמת רבי יעקב ב"ר מימון זצ"ל | בהוצאת 'קול האמונה'

צעד תשיעי

ננסה עכשיו, לפני שנמשיך את השלב הבא, לציין לעצמנו שנים שלשה מצבים בתוך החיים שלנו, שתובנה זו, תשנה לנו את המבט, את ההתנהגות, ונשתדל אכן לנהוג על פי תובנה זו.

הדרך לקנין הבטחון - השבה אל הלב

דברים אלו, לא נקנים מתוך לימוד חד פעמי, בודאי שלא בקריאה מתוך רפרוף, לא בזמן שהלב פתוח לקליטת עוד כמה וכמה ערוצים, הילד, האשה, או לאדם שצריך לחזור אלי בטלפון, צריך כאן עבודה רגשית, ואת העבודה הזאת, אף קורס וסדנא, או הרצאה לא יעשו במקומך, אם אדם לא יעורר עצמו, מה יועילוהו המוסרים!!! אך נדע, שכך הקב"ה ברא את האדם והוא מפרש לנו את זאת באר היטב, בפסוק מפורש בתורה:

"וידעת היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד" (דברים ד, ט)

נשים לב, מדובר כאן על "ידיעה", ידיעה שהקב"ה מעיד על אדם זה "הגעת לדרגת וידעת היום", אבל, ממשיך הקב"ה ואומר, אני בראתיך, ואני מכיר את נבכי כוחות נפשך, ולכן אחר שהגעת לדרגת "ידיעה" יש לך עבודה אישית, "והשבת אל לבבך".

ואת מה צריך להשיב אל הלב? את הידיעה הבסיסית, שגדלנו איתה, ינקנו אותה, דברנו עליה, כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד.

על מי מדובר, למי נאמרו פסוקים אלו? נקרא שני פסוקים קודם:

{לה} אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד מלבדו: {לו} מן השמים השמיך את קלו ליסרך ועל הארץ הראך את אשו הגדולה ודבריו שמעת מתוך האש:

מדובר על עם ישראל אחר מתן תורה, שערי השמים נפתחו לרווחה, ראו הכל, באספקלריא מאירה, ועל כזו ידיעה, מזהיר אותנו השי"ת, להשיב אל הלב, לרענן את הידיעות, להפוך אותם לרגשות, זהו רצון בוראנו, זוהי עבודת חיים, כי המרחק בין הידיעה לבין החיבור ללב, גדול הוא מהמרחק שבין השמים לארץ.

חשיבותו של מעשה קטן

בדורנו

נתבונן בנקודה שתעזור לנו להצליח, ולהתקדם עם התרעננות.

לנו, דור עקבתא דמשיחא,

יש לנו סבה הרבה יותר גדולה להתלהב מאוד מאוד

אפילו מדבר שנוראה לנו זעיר ומצמק,

נעפיל מעט בדמיונו,

לדורו של האריז"ל, ותלמידו רבי חיים ויטל זכר צדיקים לברכה, וזכותם תגן עלינו,

מדבר בדר דעה, בצפת של אותם ימים,

בה שכנו והתגוררו מצוקי ארץ, גדולי עולם, הלכה, דרוש וקבלה [רבי יוסף קארו בעל השו"ע, רבנו האלשיך, ר"ש אלקבץ]

די לקרא את דברי ההתגלות של "המשנה" בליל שבועות, [מובא בשל"ה הקדוש]

לראות באיזה סדר גדל מדבר שם,

ענקי הרוח שהותירו את חותמם לדורות.

תכף נבין למה הדגשנו זאת בדוקא,

הבה נשמע כעת דו שיח, בין הרב לתלמידו

נלמד, בשימת לב מרבה, את דבריו

המעצימים של רבי חיים ויטל זיע"א

בספר "שבחי ר' חיים ויטל"

"פעם אחת שאלתי למו"ר [האר"י]

ז"ל: איך היה אומר לי שנפשי יש לה

מעלה כל כך, והרי קטן שבדורות

הראשונים היה צדיק וחסיד שאין אני

מגיע לעקביו?

ויאמר אלי: דע כי גדלת הנפש אינה

תלויה כפי מעשה האדם הנראה

לעינינו, כי בוחן לבות וקליות השם

ותבנה, רק כפי הזמן והדור ההוא,

וכאן מגיע האריז"ל עם פצצה!

כי מעשה קטן מאד בדור הזה - שקול

ככמה מצוות בדורות הראשונים,

כי בדורות האלו הקליפה והרע גוברת

מאד מאד עד אין קץ,

מה שאין כן בדורות הראשונים, ואלו

הייתי אני [חיים] באותן דורות, היו מעשי

וחכמתי נפלאות ועולות מכמה צדיקים

הראשונים. עכ"ל..

שמענו טוב?

בדורו של האריז"ל,

מעשה קטן מאד

שקול ככמה מצוות בדורות הראשונים,

מה היה אומר האריז"ל לו אחד מדורנו היה

שואל אותו את אותה שאלה,

הן אם על דורו יכול היה להתבטא "הקליפה

גוברת מאד"

אז על דורנו דומה שכל בטוי לא יצליח לבטא

את עומק התגברות הרע, החושך, ההסתה

והבלבול,

ואם כך הם פני הדברים,

עלינו להאיץ להכפיל ולשלוש את ההתלהבות,

את האשר,

את השמחה שתמלא את לבנו,

ולדעת שכל מעשה קטן שלנו,

כל משנה,

כל דף גמרא,

כל שעת לימוד,

כל התאמצות בתפלה,

הם התרוממות אדירה,

נכון,

אנחנו לא מרגישים,

לא אופפים אותנו הרגשות של רוממות,

זה חלק מהתגברות הקליפה,

שלא מרגישים את ההתרוממות וההתעלות,

אבל דוקא משום כך,

מעשה קטן מאד,

שקול,

שוקל הרבה,

לאין ערוך,

נדע, שאנחנו מתעסקים עם כסף גדול,

אנחנו מגלגלים את המיליארדים האמתיים!!!

והם שלנו לנצח נצחים.

הקב"ה מכיר אותנו, את כוחותינו, את הנסיונות

האופפים אותנו, עלינו מוטל לעבוד, להתקדם

בצעדים שבכוחנו להתקדם, והסייעתא דשמיא,

מובטחת.

מפניני הבטחון

פעולת השתדלות מתוך יאוש,

הוא כמו טובע בנהר האוחז בקש כדי לינצל,

ונוגדת היא את מדת הבטחון [עלי שור]

מחודדים בפיך

חידון לשולחן השבת על פרשת השבוע, לפי סדר הא-ב הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א

מדורי ההלכה והעיון:
ח. מדור 'מתיקות התורה', ובו חידודי הלכה ועובדות הלכתיות, משולחנו של הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א [מלוקטים מתוך סדרת הספרים 'חשוקי חמד' בהסכמתו].
ט. מדור 'אוצר היסודות והחקירות', ובו חקירות ויסודות מרבתינו ראשי הישיבות, ושאר מעתיקי השמועה, מסודרים לפי סדר האב. מתוך הספר 'דרישה וחקירה' [ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות, הפצה ראשית: 'יפה נוף'].
י. מדור 'אורות אילת השחר', ובו עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל אילת השחר זצוק"ל [מהספר 'כאיל תערוג' ועוד].

יא. מדור 'תשובות שר התורה', והוא שו"ת ממרן שר התורה רבינו חיים קניבסקי שליט"א, מתוך סדרת הספרים 'מועדי הגר"ח', בעריכת הרה"ג רבי מתתיהו גבאי שליט"א. באדיבות מכון גם אני אודך, בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינובויץ שליט"א.
יב. מדור 'מרגליות שאול', ובו חידושים והתכתבויות מגדולי הדור, מכתבי הרה"ג רבי שאול מרגליות זצ"ל. ישר כח לבני משפחתו שיבדלחט"א, ולרה"ג רבי מרדכי שמחה ברנט שליט"א.

יג. מדור 'המעיר לארץ', ובו הערות והארות מרבנן ותלמידיהו [נא לכתוב בשפה ברורה ונעימה. המעונין בעילום שם לא יחתום שמו בסוף ההערה].

מדורים שונים:
יד. מדור 'מתיקות שבת הארץ', דרשות, פנינים, משלים וסיפורים, בענייני השמיטה, מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'זמתוק האור', מאוצרו הגדול של הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א.

טו. מדור 'שתולים בבית ה', ובו טיפ בנושאי חינוך, מהרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א.
טז. מדור 'נפלאים מעשיך', ובו עובדות נפלאות ומחזקות, בתורה ויראת שמים, בדרך כלל מהרה"ג רבי שלמה קולדצקי שליט"א.

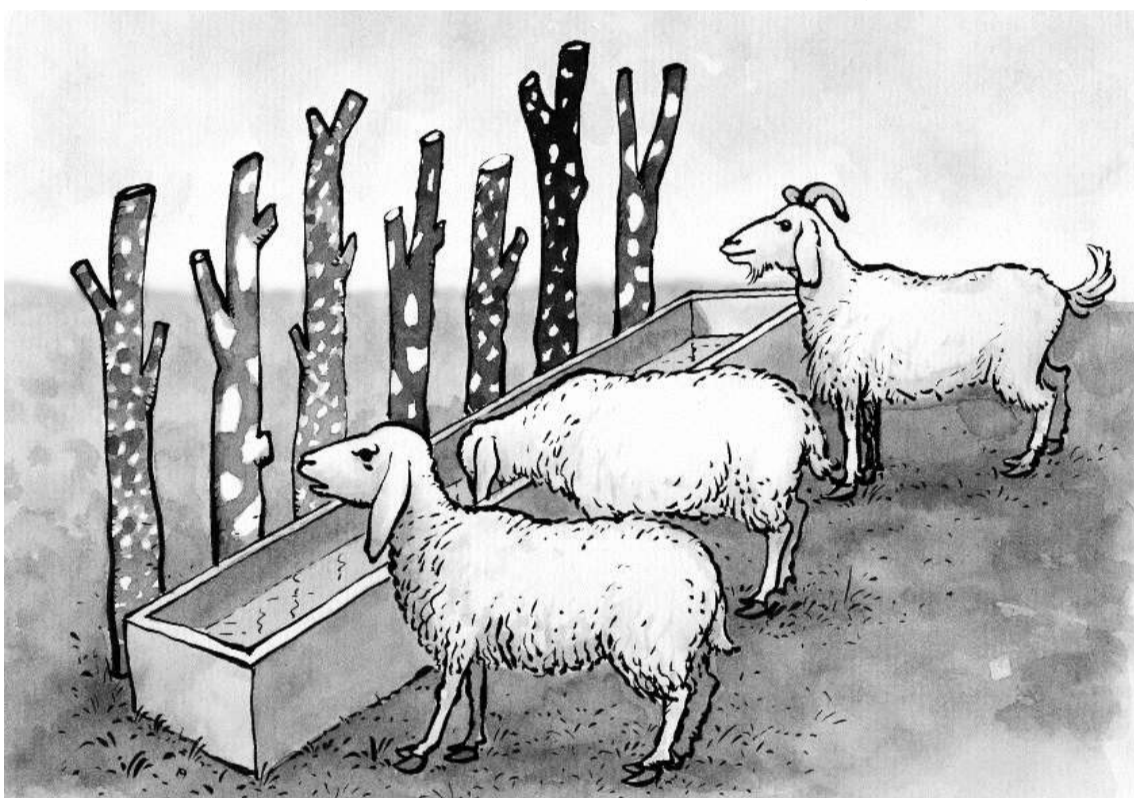
יז. מדור 'הארת הבטחון', ליקוט נפלא בענין רוממות התורה וברכותיה, בהוצאת 'קול האמונה'. לפרטים נוספים: 0795422643 AO795422643@gmail.com

יח. מדור 'כבוד שמים', סיפורים ודברי חזקת בענין כבוד בית הכנסת ובית המדרש ובמעלת עניית הקדיש, שנערכו מדרשותיו של מגיד המישרים, הרה"ג רבי מאיר מיכאל גרינוואלד שליט"א. ניתן להשיג הספרים בביתו, רחוב הרב הרצוג 39 בית שמש. ובפלאפון: 0527614146. וכן בקרית ספר רחוב אוה"ח 25 / 4 ובפלאפון: 0533197613.

הקובץ מעוטר באיורי המאייר התורני הנודע הרב יוני גרשטין שליט"א, תשואות חן לו.

כל הזכויות שמורות לעורך, ולשאר המחברים לפי הענין. אסור להעתיק חלקים מקובץ זה ללא רשות מפורשת בכתב [ניתן להעתיק הקובץ בשלימותו].

אריה זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' אהרן דוד הכהן מלאכי ב"ר חיים יצחק זצ"ל □ סבתי מרת רבקה ע"ה ב"ר אברהם יששכר זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' יעקב אריה הלוי הורן ב"ר שלום זצ"ל □ סבתי מרת מרים ע"ה ב"ר משה זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' עמנואל פילץ ב"ר יצחק מרדכי זצ"ל, וסבתי מרת מלכה פילץ ע"ה ב"ר אברהם זצ"ל □ מרת אינא רבקה ולדנברג ע"ה ב"ר משה זצ"ל □ הרבנית רחל גנס ע"ה בת הר"ר יוסף זצ"ל □ הרה"ג ר' משה מונק ב"ר אליקים ישראל זצ"ל □ מרת אלישבע מונק ע"ה ב"ר נפתלי הלוי זצ"ל □ מרת רוחמה צפורה שושנה דוידוביץ ע"ה, ב"ר אלכסנדר זושא זצ"ל □ מרת רבקה בת דניאל ומלכה ע"ה.

אודות הקובץ וזכויות יוצרים

קובץ זה יוצא לאור בס"ד מדי שבוע, ומופץ בעיקר בדוא"ל, ובו ח"י מדורים: מדורי הפרשה:

א. מדור 'פניני פרשת השבוע', מאת מגיד השיעור הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א [מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' ב' חלקים].

ב. מדור 'שמחת התורה', ובו שו"ת בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרה"ג רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א.

ג. מדור 'שלום לאוהבי תורתך', ובו שו"ת נוסף בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרה"ג רבי שלום חזקיה שליט"א.

ד. מדור 'ליקוטים וסיפורים נפלאים', בעריכת הרה"ג רבי ברוך רובין שליט"א.

ה. מדור 'סיפור ושאלה בציוד', לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י, מתוך העלון 'האיחוד בחידוד'. פתרון החידה יובא בשבוע שלאחר מכן.

ו. מדור 'מחודדים בפיך', ובו חידות לפרשת השבוע לפי סדר הא-ב, מאת הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א.

ז. מדור 'שביבי חיים', ובו וארטים נפלאים לפרשת השבוע, מאת הרה"ג רבי חיים אייזנבאך שליט"א.

חידון לפרשת ויצא

- א. פנייתו של יעקב לרועי חרן (כט, ד)
- ב. שפחת רחל (ל, ג) נמלט (לא, כ)
- ג. עליהם נשא יעקב את משפחתו (לא, יז)
- ד. מציאת ראובן (ל, יד) רדפת (לא, לו)
- ה. התאחר (ל, מב)
- ו. מלה, שבשינוי ניקוד משתנה משמעותה לגמרי (כט י-יא)
- ז. חֶלֶק (ל, כ)
- ח. צבע (ל, לה)
- ט. העזים שיקבל יעקב, בהסכם הראשון (ל, לב)
- י. יביט (לא מט)
- כ. לבן משש אותם (לא, לז)
- ל. בנה השלישי של לאה (כט, לד)
- מ. היכן שם יעקב האבנים (כח, יא)
- נ. הכבשים, שקיבל יעקב-בהסכם הראשון (ל, לב) שָׁאֲפָתָ (לא, ל)
- ס. יעקב ראה בחלומו (כח, יב)

- ע. כל אלו צריכים להתאסף (כט, ח) תיישים (לא, יב)
- פ. יעקב נשבע בשמו (לא, נג)
- צ. כבשים ועזים (לא, מג)
- ק. ממהרים ללדת (ל, מב) רכוש (לא, יח)
- ר. עיני לאה (כט, יז)
- ש. מקום השקיית הצאן (ל, לח)
- ת. כלי זמר (לא, כז) אלילים (לא, לד)

הקובץ לעילוי נשמת

מרן רשכבה"ג רבי אהרן יהודה ליב שטינמן ב"ר נח צבי זצ"ל □ מו"ר הגאון רבי אברהם סטפנסקי ב"ר מיכאל זצ"ל □ הרה"ג ר' שאול חיים דב מרגליות ב"ר ישראל שלמה פייבל זצ"ל □ הרה"ג ר' משה רייך ב"ר לייב זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' דב יצחק הכהן לינטופ ב"ר שמואל פרץ זצ"ל □ סבתי מרת יוכבד ע"ה ב"ר